

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA STAVEBNÍ

Katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Anna Meded

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Meded** Jméno: **Anna** Osobní číslo: **484635**
Fakulta/ústav: **Fakulta stavební**
Zadávající katedra/ústav: **Katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví**
Studijní program: **Stavební inženýrství**
Studijní obor: **Projektový management a inženýring**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Dopady zavádění ESG na stavebnictví

Název diplomové práce anglicky:

The impacts of ESG implementation on construction industry

Pokyny pro vypracování:

- Klíčové prameny ESG
- Analýza dopadů implementace ESG a z toho plynoucí přínosy a náklady pro hodnotový řetězec stavebnictví
- Případová studie

Seznam doporučené literatury:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic.
- Pojar, J.; Karásek, J.; Bačovský, M.; Kvasnica, J.; Medová, L. Energetický management budov Praha: Czech Technical University in Prague, 2020. ISBN 978-80-01-06683-6.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:

doc. Ing. Jiří Karásek, Ph.D. katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví FSv

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **20.02.2024** Termín odevzdání diplomové práce: **20.05.2024**

Platnost zadání diplomové práce: _____

doc. Ing. Jiří Karásek, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) práce

prof. Ing. Renáta Schneiderová Heralová, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. Ing. Jiří Máca, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Diplomantka bere na vědomí, že je povinna vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

Datum převzetí zadání

Podpis studentky

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, pouze za odborného vedení vedoucího diplomové práce doc. Ing. Jiřího Karáska, Ph.D.

Dále prohlašuji, že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 20.5.

Anna Meded

Dopady zavádění ESG na stavebnictví

**The impacts of ESG implementation on
construction industry**

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce na téma „Dopady zavádění ESG na stavebnictví“ doc. Ing. Jirímu Karáskovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a cenné rady poskytnuté při zpracování této diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá tématem implementace ESG do stavebnictví. ESG reprezentuje měření udržitelnosti ve třech oblastech: environmentální, sociální a správní. Tento reporting je klíčový pro zpracování zprávy o udržitelnosti, která se formuje jako reakce na požadavky zainteresovaných stran podniků, které začaly požadovat kromě finančních informací o podnicích i ty nefinanční. Udržitelnější jednání a zveřejnění nefinančního reportingu povinně vyžadují právní předpisy Evropské unie. Cílem práce je prozkoumat připravenost stavebních podniků na nové povinnosti týkající se ESG. Součástí praktické části je případová studie pomocí dotazníkového šetření a analýzy zveřejněných ESG dat stavebních společností působících na českém trhu. V současnosti je patrná velká propast úrovně zavedení ESG nejen mezi velkými a středními stavebními podniky, ale i mezi českými a zahraničními.

Klíčová slova

ESG, stavebnictví, nefinanční reporting, případová studie, dotazníkové šetření

Summary

The thesis deals with the topic of ESG implementation in the construction industry. ESG represents the measurement of sustainability in three areas: environmental, social and governance. This reporting is key to the development of the sustainability report, which is shaping up as a response to the demands of corporate stakeholders who have started to request non-financial information in addition to financial information about the companies. More sustainable behaviour and disclosure of non-financial reporting is mandated by the European Union legislation. The aim of this paper is to investigate the readiness of construction companies for the new ESG obligations. The practical part includes a case study using a questionnaire survey and analysis of published ESG data by construction companies operating on the Czech market. Currently, there is a large gap in the level of ESG implementation not only between large and medium-sized construction companies, but also between Czech and foreign companies.

Key words

ESG, construction industry, non-financial reporting, case study, questionnaire survey

Seznam použitých zkratk

BIM – Building Information Modeling (Informační model budovy)

CapEx – Capital Expenditures (Kapitálové výdaje)

CF – Cash flow

CSRD – Corporate Sustainability Reporting Directive (Směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti podniků)

ČBA – Česká bankovní asociace

EED – Energy Efficiency Directive (Směrnice o energetické účinnosti)

EFRAG – European Financial Reporting Advisory Group

EIA – Environmental Impact Assessment (Posouzení vlivů na životní prostředí)

EPBD – Energy Performance of Buildings Directive (Směrnice o energetické náročnosti budov)

EPD – Environmental Labels and Declarations (Environmentální značky a prohlášení)

ESG – Environmental, Social and Governance

ESRS – European Sustainability Reporting Standards (Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti)

GRI – Global Reporting Initiative

HK ČR – Hospodářská komora České republiky

IFRS – International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)

JES – Jednotné environmentální stanovisko

KPI – Key Performance Indicators (Ukazatelé výkonnosti)

MS – Mateřská společnost

MSP – Malé a střední podniky

NFRD – Non-Financial Reporting Directive (Směrnice o nefinančním reportingu)

OpEx – Operating Expense (Provozní náklady)

nZEB – nearly Zero-Energy Building (Budova s téměř nulovou spotřebou Energie)

OZE – Obnovitelné zdroje energie

PAS – Public Available Specification

RED –Renewable Energy Directive (Směrnice o obnovitelných zdrojích)

SDO – Stavební a demoliční odpad

SFDR – Sustainable Finance Disclosure Regulation (Nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb)

TCFD – Task Force on Climate-related Financial Disclosures

VZ – Veřejné zakázky

ZEB – Zero Emission Buildings (Budova s nulovými emisemi)

Obsah

Úvod.....	12
Cíle práce	13
Použité metody práce.....	13
1. Teoretická část	15
1.1. České stavebnictví v současné době	15
1.2. Finanční reporting.....	18
1.2.1. Finanční výkazy	19
1.3. Nefinanční reporting	20
1.3.1. Podobnosti nefinančního reportingu a finančního reportingu	21
1.3.2. Definice konceptu ESG	22
1.4. Právní předpisy a normy k udržitelné budoucnosti	25
1.4.1. Udržitelné činnosti podle Evropské unie	25
1.4.2. Vývoj vykazování nefinančního reportingu	27
1.4.3. Standardy nefinančního reportingu.....	31
1.4.4. Právní rámec v oblasti energetiky a energetické účinnosti.....	33
1.4.5. Stavební zákon.....	39
1.5. Jak měřit udržitelnost?	40
1.5.1. Reporting emisí skleníkových plynů	41
1.6. Udržitelné financování.....	46
1.6.1. Vliv ESG na finanční sektor	47
1.7. Současný stav nefinančního reportingu	50
1.8. ESG rating.....	52
1.9. Implementace ESG do stavebnictví.....	54
1.9.1. Certifikace ve stavebnictví.....	58
1.9.2. Digitalizace a udržitelnost	60

1.9.3. Nefinanční reporting stavebních podniků.....	62
1.10. Přínosy a náklady implementace ESG.....	67
2. Praktická část	70
2.1. Dotazníkové šetření	70
2.2. Analýza způsobu zveřejňování informací o udržitelnost stavebních podniků	72
2.2.1. Výsledky analýzy a dopady implementace ESG na stavební podniky ...	75
Závěr	84
Použitá literatura	87
Seznam obrázků.....	99
Seznam tabulek	100

Úvod

Stavebnictví v České republice velmi silně ovlivňuje vývoj ekonomiky a průmyslové výroby. Je jedním z nejkonzervativnějších technických odvětví s obtížností adaptovat se na rychlý technologický vývoj a s malou mírou zavádění digitálních inovací. Relativně přetrvávající nízké produktivité práce a efektivitě stavebních společností oproti ostatním odvětvím [1] nepomáhá ani byrokratická a legislativní zátěž. Stavebnictví čelí několika zásadním změnám (výrazné zvýšení cen stavebních materiálů [2] a energií [3], nedostatek kvalifikovaných pracovníků [4] a zvýšení úrokových sazeb [5]), které nastaly v posledních letech.

Hodnotový řetězec stavebnictví může být velmi komplexní a zahrnuje širokou škálu činností. Základními složkami hodnotového řetězce je například plánování projektu, nákup a dodávka materiálů, demolice, výstavba a montáž, testování a kontrola kvality, předání hotového projektu, údržba a konečná likvidace. Celý hodnotový řetězec stavebnictví zapojuje spoustu aktérů do každé fáze projektu. Primárními články jsou vlastníci aktiv/správci, výrobci produktů a dodavatelé materiálů, projektanti a architekti, poradci a konzultanti a realizátoři staveb. Mezi sekundární články se řadí Evropská unie, stát, veřejné úřady a samosprávy, regulátoři, financující objekty a pojišťovny. Cílovými skupinami hodnotového řetězce stavebnictví je společnost jako celek, její jednotlivé komunity a uživatelé aktiv [6]. Správné řízení a optimalizace komplikovaného a dlouhého řetězce může poskytnout významné benefity v podobě efektivního provozu, nižších nákladů, tudíž lepšího celkového výkonu společnosti.

Udržitelné stavebnictví má zásadní vliv na boj se změnou klimatu, neboť budovy značně přispívají k emisím skleníkových plynů. Všichni účastníci hodnotového řetězce, přímo či nepřímo, přispívají k transformaci stavebního odvětví udržitelnějším směrem. Evropská unie se zavázala ke klimatické neutralitě do roku 2050. Změny v evropských regulacích týkající se udržitelnosti silně ovlivňují stavební odvětví prostřednictvím přísných požadavků na zvýšenou energetickou účinnost, maximální využití obnovitelných zdrojů energie a snížení energetické náročnosti budov.

Stavební společnosti se, podobně jako celý trh, ocitají před novými výzvami v oblasti nefinančního reportingu. Vedle tradiční finanční výroční zprávy, která obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a popřípadě další potřebné přílohy, nařizuje Evropská unie vybraným podnikům zveřejňovat i zprávu o udržitelnosti neboli ESG report podle evropských standardů [7]. Koncept ESG označuje měření udržitelnosti v trojici aspektů: životní prostředí (E jako Environmental),

sociální oblast (S jako Social), správu a řízení podniku (G jako Governance). Na zprávě o udržitelnosti trvá stále větší část veřejnosti, vládních a nevládních organizací, investorů, dodavatelů, odběratelů a zaměstnanců. Hlavní motivací bylo zvýšení transparentnosti o nefinančních datech podniků a lepší srovnání zpráv mezi sebou. Zavedení ESG a nefinanční reporting jsou úzce propojeny, protože ESG jako měřicí systém udržitelnosti poskytne klíčové informace, které jsou následně zahrnovány do nefinančních reportů.

Cíle práce

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Hlavním cílem první části práce je popsat pojem ESG, který reprezentuje trojici udržitelného podnikání. Podoba udržitelnosti ve společnostech je měřená ve třech aspektech: environmentální, sociální a správní. ESG informace se následně propisují do zprávy o udržitelnosti, kterou zavádí evropská legislativa jako povinnou pro určitou skupinu společností již od roku 2017. Teoretická část zahrnuje tyto klíčové prameny ESG a způsob jejich zpracování. Zavedení ESG má významné dopady na podniky a součástí práce je výčet vyplývajících hlavních přínosů a nákladů.

Součástí praktické části je případová studie zabývající se průzkumem současného stavu ESG ve stavebním odvětví. Implementovali stavební podniky ESG do své strategie? Jsou velké a střední stavební společnosti působící na českém trhu připravené na nové povinnosti týkající se zveřejnění zprávy o udržitelnosti? Jakým způsobem stavební společnosti veřejně sdílí své údaje o udržitelnosti? Má vliv na kvalitu dat velikost společnosti nebo zda má podnik mateřskou společnost v zahraničí? Jaký standard nejčastěji využívají? Odpovědi na uvedené výzkumné otázky jsou získány prostřednictvím dotazníkového šetření středních stavebních společností a analýzy zkoumající zveřejněné ESG informace 50 největších stavebních podniků působících na českém trhu.

Použité metody práce

Zpracování teoretické a praktické části diplomové práce vyžadovalo užití různých metod. Metody aplikované v diplomové práci jsou následující:

- literární rešerše – teoretická část diplomové práce se opírá o literární rešerši primárně na téma udržitelné stavebnictví a ESG reporting. Informace k tématům jsou čerpány převážně z veřejných digitálních zdrojů, jako jsou články, příručky a průzkumy

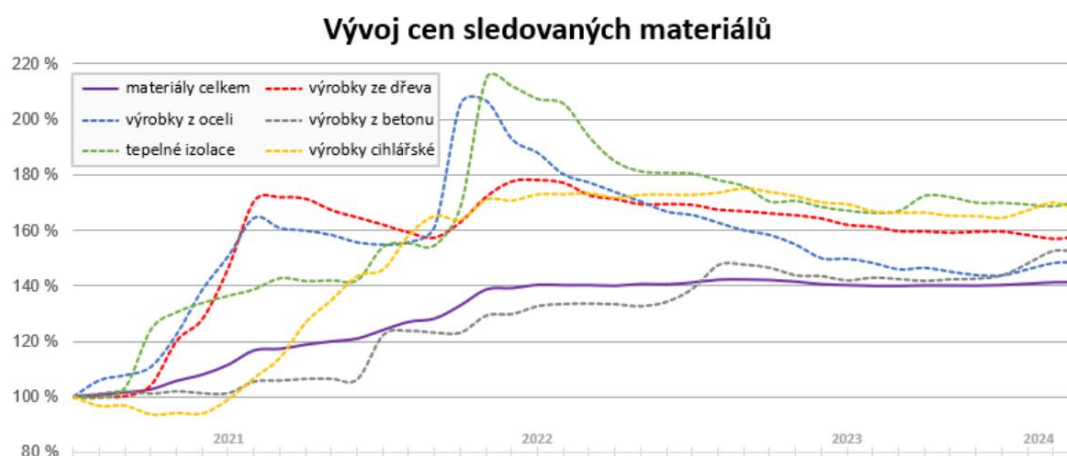
zpracované odbornými společnostmi (převážně konzultačními) zabývající se danou tematikou. Ke zpracování kapitoly zabývající se legislativou byly využity mezinárodní standardy, směrnice a nařízení Evropské unie a české zákony. Studie na téma „Udržitelnost firem“ zkoumající český trh byla sdílena po kontaktování analytičky ESG agentury Hospodářské komory České republiky Renée Smyčkové,

- odborné konzultace – v průběhu semestru byly získány dodatečné informace z praxe prostřednictvím účasti na konferenci („Transformace českého stavebnictví: Nové požadavky a nové příležitosti“), na přednáškách („Dvojitá materialita v kontextu ESG reportingu“ a „CSRD pro malé a střední podniky: co přinesou nové standardy ESRS?“ společnosti GreenOmeter, „Jak na ESG reporting v praxi: Jaká data sbírat a jak s nimi pracovat v konkrétních nástrojích?“ konzultační společnosti ADASTRA), na webináři („ESG webinář: Jak připravovat a využívat environmentálně udržitelné investice k větší prosperitě, investiční atraktivitě a konkurenceschopnosti“ konzultační společnosti PwC) a účasti na interních mítincích projektu „ESG ve stavebnictví“ od Technologické agentury České republiky (TAČR),
- případová studie – opírá se o dotazníkové šetření a analýzu zveřejněných ESG dat ve stavebních podnicích působících na českém trhu. Detailní postup je popsán v praktická části práce.

1. Teoretická část

1.1. České stavebnictví v současné době

Stavebnictví v České republice zaujímá klíčovou roli v ekonomickém kontextu. V současnosti zastupuje 5 až 6 %¹ produkce na celé ekonomice a poskytl zaměstnání v tomto odvětví necelému 8 % populace [8]. Přestože je v tomto odvětví zaměstnáno přes 400 tisíc osob, čelí sektor výzvám spojeným s nedostatkem kvalifikované i nekvalifikované pracovní síly, což má přímý vliv na tempa stavebních projektů a jejich kvalitu [4]. Mimo jiné je potřeba především změna legislativy, podporující na jedné straně kvalitní územní plánování, na straně druhé zrychlení a zjednodušení technického stavebního povolování. V oblasti stavebnictví momentálně přetrvává značná nejistota z důvodu zmíněného nevídaného zvyšování cen stavebních materiálů od roku 2021 [2] a výraznému skoku cen energií v roce 2022 [3].

Obrázek 1 Vývoj cen materiálů [2]

Veřejný sektor je klíčový investor pro stavební práce v České republice. Veřejné zakázky dominují tuzemským stavebním projekcím a v roce 2022 překročily podíl 60 % (v hodnotě 150 miliard Kč) [8]. Prostřednictvím projektů státních zakázek v dopravní infrastruktuře od 2. poloviny 90. let v České republice převažuje zastoupení inženýrských staveb (v roce 2022 až 42 % z výsledné ceny všech zakázek v kategorii Stavební práce [8]).

¹ V Evropské unii stavebnictví představilo 5,7 % HDP EU [116].

Naopak výstavba pozemních staveb má výrazně nižší podíl, což není typické pro západní Evropu[4].

Konzultační společnost Deloitte již dvanáctým rokem provádí průzkum s názvem „Property Index“, kdy porovnávají ceny nových bytů, nájmu a další trendy na rezidenčních trzích ve 27 zemích Evropy. V roce 2022 se Česká republika umístila na předposledním místě (po Slovensku) v dostupnosti ceny vlastního bydlení. Češi potřebují na byt o rozloze 70 m² ekvivalent 13,3 průměrných hrubých ročních platů. V Praze se jedná o 14,2násobek. Česká republika se tak dlouhodobě řadí mezi evropské země s nejméně dostupným vlastním bydlením.

Extrémní nárůst cen v minulosti na primárním trhu², následovaný tímtež na trhu sekundárním³, s přímým dopadem do výše nájemného. Hlavním tahounem růstu cen je vyšší poptávka. Na konci roku 2023 se růst cen nájemného v České republice poprvé po dvou letech zcela zastavil. Naopak v Praze zdražování pokračovalo i na konci roku. V nájmu žije zhruba pětina obyvatel Česka [9]. Navzdory tomu, že u lidí stále převládá preference byty a domy vlastnit, může toto číslo kvůli drahým nemovitostem v následujících letech růst. Podle analytiků tak ceny nájemného mohou dále růst [10]. Hypoteční trh se možná v roce 2024 zlepší, avšak vzhledem k přetrvávajícímu deficitu bytů stejně nelze očekávat snížení cen na primárním trhu s bydlením [11].

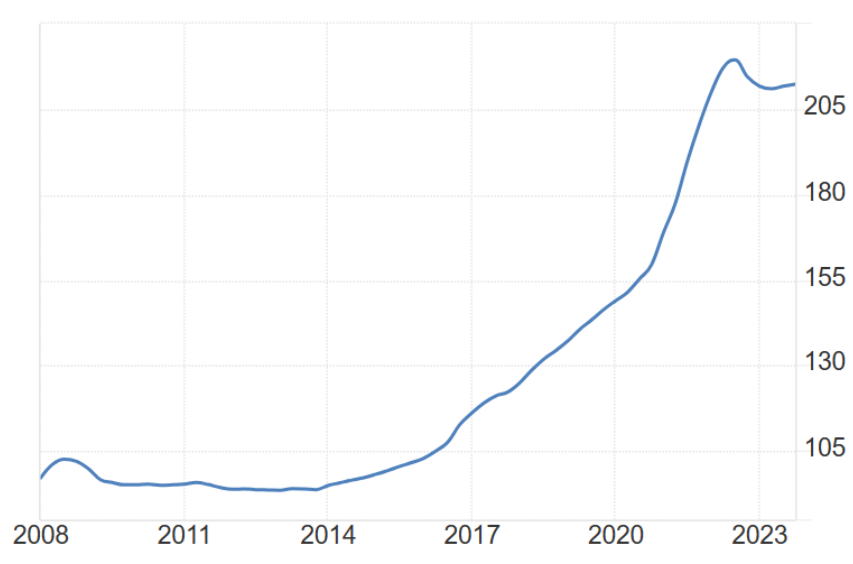
Tento nepřínosný trend je třeba zastavit. Podle mnoho analytiků, politiků a komentátorů nese hlavní vinu za prudce rostoucí ceny pomalá výstavba nových bytů. Tradičním řešením je se z toho prostavět. Dle nové studie od think tanku IDEA zkoumající nárůst cen rezidenčních nemovitostí mezi roky 2013 a 2021 (78 %) nezapříčinila pomalá výstavba nových bytů. Mezi hlavní příčiny uvádí nárůst reálných příjmů (ze 32 %), inflace (z 15 %) a pokles implicitních nákladů na financování nemovitosti hypotékou⁴. Nárůstu cen nemovitostí v tomto období by zabránila nerealistická roční výstavba přes 100 tisíc nových bytů⁵.

² Primární trh s bydlením nabízí nové rezidenční nemovitosti k prodeji od developerů či stavebních společností. Na primárním trhu jsou často k dispozici různé typy domů a bytů v různých stavebních fázích, od plánování až po dokončení, tudíž kupující mohou mít možnost upravovat interiéry a vybavení podle svých preferencí.

³ Sekundární trh s bydlením se týká prodeje a koupě již existující nemovitostí mezi soukromými osobami nebo prostřednictvím realitních agentů. Proces prodeje na sekundárním trhu je obvykle rychlejší než na primárním trhu, protože nemovitost již existuje a často jsou připraveny k okamžitému nastěhování.

⁴ Implicitní náklady financování hypotéky ovlivňuje nejen tržní úroková míra, poměr vypůjčené částky vzhledem k ceně nemovitosti a aktuální daňová pravidla, ale také očekávání domácností ohledně úrovně jejich budoucích příjmů a úrovně budoucí inflace.

⁵ Rekordní počet dokončených bytů v České republice je 97 104 bytů za rok 1975. V roce 2023 bylo dokončeno 38 082 bytů [117].

Obrázek 2 Index cen bydlení v České republice [12]

Na Obrázku 2 je znázorněn graf indexu cen bydlení v České republice. Rostoucí trend přetrvávající zhruba 10 let byl pozastaven v roce 2022. Hlavním důvodem bylo razantní zvýšení úrokových sazeb během krátké doby. Tato situace výrazně ovlivňuje výnosnost výstavby a ztěžuje také využívání hypoték. Vyšší náklady na půjčku a jejich omezený přístup obecně může značně ztížit zahajování nových stavebních projektů, stejně jako pokračování v těch stávajících. V posledním čtvrtletí roku 2023 se úrokové sazby začaly snižovat, což vedlo ke zlevňování hypoték a financování výstavby, a to se propadlo do opětovného růstu cen bydlení.

Majetková struktura stavebnictví v České republice je poměrně pestrá, přičemž jí dominují velké podniky, které jsou mnohdy součástí mezinárodních korporací. Současně významnou roli sehrávají i malé a střední podniky, živnostníci a jednotlivci, kteří často operují na zakázkovém principu. Tato diverzita přispívá k dynamice a konkurenceschopnosti odvětví. Předpokládá se, že dojde k postupnému snižování fragmentace trhu a posílení pozice větších stavebních a středních specializovaných podniků. S tím současně proběhne částečné vyčištění trhu, kdy některé subjekty s omezenými finančními, lidskými a technologickými zdroji zřejmě zaniknou [4]. V Evropské unii je ve více než 5 milionů společností. V průmyslu stavebních výrobků v EU působí 430 000 společností s obrátem 800 miliard eur. Jedná se hlavně o malé a střední podniky [13].

Vývoj trhu stavebních prací se v průběhu roku 2023 v České republice otočil do záporných čísel. Data ukazují, že české stavebnictví lehce zaostává. Meziroční srovnání pro rok 2023 stavební produkce podle dat Českého statistického úřadu představil pokles o $-1,5\%$ a podle dat

Eurostatu pro země EU 27 v průměru o +0,5 %. Kapacity tuzemských stavebních podniků jsou momentálně vytížené na 92 %. Predikce analytické společnosti CEEC Research pro rok 2024 je lehce klesající trend (-0,5 %) až stagnace trhu. Podle oslovených ředitelů stavebních společností nelze čekat zásadní oživení trhu a bude pokračovat pokles stavební produkce [14].

1.2. Finanční reporting

Finanční reporting podává informace o finanční situaci, výkonnosti a charakteristice podniků. Finanční reporting umožňuje posouzení solventnosti společnosti, tj. její schopnosti splácet své závazky včas. Tato informace je důležitá pro věřitele, jako jsou banky nebo dodavatelé, kteří mohou posuzovat riziko spojené s poskytováním úvěrů nebo dodávkou zboží a služeb. Finanční reporting hraje klíčovou roli ve fungování ekonomiky tím, že poskytuje informace, které umožňují účastníkům trhu, investorům, manažerům a dalším zainteresovaným stranám hodnotit výkonnost a stabilitu podniků. Výsledky ve finančním reportingu investorům umožní posoudit atraktivitu a rizika spojená s investicí a ovlivní rozhodnutí o svých investicích do daných podniků. Ostatním konkurujícím podnikům slouží jako vhodný nástroj pro benchmarking. Manažerům pomáhají při sledování výkonnosti podniku, plánování budoucí strategie, kontroly zavedených opatření a vyhodnocování vývoje podniku v čase.

Podniky jsou povinny dodržovat různé národní i mezinárodní právní předpisy v oblasti finančního reportingu, které jsou stanoveny vládními orgány a úřady. Tyto požadavky mají za cíl zajištění transparentnosti a spolehlivosti finančních informací pro ochranu investorů a podporu spravedlivého obchodování. Transparentnost je klíčovým prvkem důvěry investorů, veřejnosti a dalších zainteresovaných stran ve finanční stabilitu a integritu společnosti.

Finanční reporty se často zaměřují na minulost a současnost a mohou mít omezenou schopnost předpovídat budoucí události a výsledky. Některé faktory výrazně ovlivňující budoucí výkonost podniků mohou být jen těžko předvídatelné. Může se jednat o strukturální změnu v daném odvětví podnikání, nepříznivý vývoj ekonomické situace či výskyt černé labutě⁶. Některé společnosti mohou považovat regulace a požadavky na finanční reporting za příliš náročné a byrokratické. Dodržování komplexních standardů a předpisů může vyžadovat značné množství času, finančních zdrojů a lidské práce.

⁶ Černá labuť je zavedený pojem pro označení ojedinělé a nepředvídatelné události či jevu na burze, která zaskočí všechny investory, příklady: dotcom bublina z roku 2001 nebo hypoteční krize v roce 2008 [118].

Finanční reporting může být omezený ve schopnosti reflektovat některé aspekty, které nelze přesně kvantifikovat. Může se jednat o nemateriální aktiva, jako je znalostní kapitál, kvalita zákaznických vztahů, kladný vztah k udržitelnosti nebo pověst společnosti. Tyto faktory mohou být klíčové pro úspěch podniku. Další užitečné informace, které vypovídají o stavu dané společnosti může tedy poskytnout nefinanční reporting, který se zaměří na hodnotící kritéria pro životní prostředí, sociální aspekty a řízení podniku.

Finanční účetnictví se stále vyvíjí a jednotlivé státy si do svých legislativních požadavků komponují různé požadavky, které jsou specifické pro danou zemi. V rámci globalizace je však jasně viditelná snaha o sjednocení účetnictví různých zemí, ať již celosvětově nebo v rámci seskupení států jako je Evropská unie. Díky této harmonizaci je pak možné přesněji porovnávat jednotlivé výstupy podniků z různých států. Nejen z těchto důvodů je proto potřeba k českým normám a standardům přiřadit i standardy mezinárodní. V rámci Evropské unie byly vytvořeny Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Financial Reporting Standards, IFRS) a ve Spojených státech amerických byla harmonizace provedena na základě standardů United States Generally Accepted Accounting (US GAAP). Tyto standardy jsou využívány celosvětově, takže například podniky emitující cenné papíry registrované na území Evropské unie musí povinně vytvářet účetní závěrku dle IFRS [15].

1.2.1. Finanční výkazy

Účetní závěrka se od roku 1992 řídí zákonem o účetnictví [16] a jeho vyhláškami, které ji označují jako soubor účetních výkazů. Účetní závěrku musí zveřejnit účetní jednotky, které jsou zapsány ve veřejném rejstříku, nebo ty, kterým tuto povinnost stanoví zvláštní právní předpis. Účetní závěrky a další finanční výkazy jsou podávány rejstříkovému soudu do 30 dnů od splnění podmínek (ověření auditorem a schválení příslušným orgánem podle zvláštních právních předpisů), nejpozději však do 12 měsíců od rozvahového dne zveřejňované účetní závěrky. Pokuta za nezveřejnění účetní závěrky může dosáhnout částky až 3 % z celkové hodnoty aktiv společnosti.

Účetní závěrku, která se sestavuje za každé účetní období, tvoří následující dokumenty:

- rozvaha (balance) – výkaz o majetku podniku zobrazený v tabulce. Na levé straně se nacházejí aktiva neboli majetek. Aktiva se dělí na dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný a finanční) a majetek oběžný, jako například zásoby, krátkodobé i dlouhodobé pohledávky, krátkodobý finanční majetek. Pasiva lze najít na pravé straně

a udávají zdroj financování aktiv neboli zdroj krytí. Pasiva se navíc dělí na vlastní a cizí. Základní kapitál, dar a hospodářský výsledek (zisk) patří mezi vlastní zdroje, cizími zdroji jsou myšleny úvěry, závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, nebo závazky vůči finančnímu úřadu. Obě strany se rovnají, aktiva a pasiva musí být stejná,

- výkaz zisku a ztráty – známý také jako výsledovka, je dalším klíčovým účetním dokumentem, který poskytuje podrobný přehled o finančních výsledcích podniku za určité období. Tento výkaz zahrnuje příjmy a výdaje a ukazuje, zda podnik dosáhl zisku nebo ztráty během sledovaného časového úseku. Na straně příjmů výsledovky jsou zaznamenány veškeré příjmy, včetně tržeb ze základní činnosti podniku, jako jsou prodeje produktů či služeb. Dále může obsahovat další příjmy, například z investic nebo prodeje aktiv. Naopak na straně nákladů jsou uvedeny náklady spojené s provozem firmy, jako jsou náklady na výrobu, mzdy, náklady na marketing či administrativní náklady. Výsledovka vykazuje hrubý zisk, což je rozdíl mezi celkovými příjmy a náklady podniku. Po odečtení úroků a daní vyplyne čistý zisk, který je klíčovým ukazatelem pro hodnocení finanční výkonnosti podniku,
- další přílohy – přílohy vysvětlující a doplňující informace ve dvou výše zmíněných dokumentech. Přílohy zobrazují informace o použitých postupech, výši vykázaných daňových nedoplatků, nedoplatcích na sociálním a zdravotním pojištění, změnách kapitálu a výkazu peněžních toků neboli cash flow (CF). CF je účetní dokument, který sleduje pohyb peněz dovnitř a ven z podniku za určité období. Tento dokument je klíčovým nástrojem pro sledování likvidity a finanční stability podniku. CF se obvykle skládá ze tří hlavních částí: provozního, investičního a finančního CF. Provozní CF sleduje příjmy a výdaje spojené s hlavní podnikatelskou činností, investiční sleduje tok peněz souvislosti s investicemi do aktiv, jako jsou nákup nových zařízení, nemovitostí nebo akcií a finanční CF se zabývá financováním podniku, zahrnujícím transakce jako jsou půjčky, splátky dluhů, emise akcií nebo vyplácení dividend.

1.3. Nefinanční reporting

Nefinanční reporting je proces, který se zaměřuje na shromažďování, analyzování a zveřejňování informací o výkonnosti a dopadech organizace, které nejsou zahrnuty v tradičních finančních zprávách. Mezi klíčové prvky nefinančního reportingu patří informace

o environmentálních, sociálních a správních aspektech. Společnosti zveřejňují své aktivity týkající se těchto témat, které přesahují pouhý finanční výkaz. To mimo jiné umožňuje komplexnější pohled na společnost a tím zvýšení její atraktivity. Tyto informace každoročně poskytují stakeholderům, jako jsou zaměstnanci, zákazníci, investoři a veřejnost, vládní a nevládní organizace, dodavatelé, odborové organizace [17]. Hlavním cílem je zvýšit podnikovou transparentnost, umožnit zainteresovaným stranám lépe hodnotit nefinanční výkonnost a v konečném důsledku podnítit tyto společnosti k odpovědnějšímu přístupu podnikání.

1.3.1. Podobnosti nefinančního reportingu a finančního reportingu

Finanční reporting s jeho stoletou historií může být potenciálně dobrou předlohou pro nefinanční reporting. Při srovnávání je potřeba si uvědomit, že i přesto vývoj nemusí jít stejnou cestou. Mezi těmito dvěma typy výkaznictví ale existují podobnosti i rozdíly [17].

První reporty v obou případech nesplňovaly svůj účel, poskytovaly nízkou informační hodnotu, nesdíleli negativně vnímané informace a byla mezi nimi malá srovnatelnost. Kvalita zveřejněných finančních informací se začala zvyšovat po vytvoření stabilních standardů a po zvyšujícím se zájmu zainteresovaných stran. Momentálně je podobný vývoj pro udržitelné výkaznictví. Díky několika vyjmenovaným podobnostem je evoluce finančního reportingu vhodným porovnávacím nástrojem pro analýzu potenciálního růstu a vývoji nefinančního reportingu.

Nesjednocení finančních standardů vedlo ke snížení věrohodnosti, zvýšeným výdajům na překlad, poklesu dostupnosti dat, a dokonce až ke snížení hospodářského růstu. Například v Evropské unii sjednocení vykazování finančních informací došlo v moment, kdy přijala standardy IFRS. I rozdílnost výkaznictví v oblasti sociální a environmentální odpovědnosti se může ukázat jako překážka. Odpůrci globálně sjednoceného vykazování argumentují, že se tím vytratí flexibilita a jednotné vykazování nebude vyhovovat všem. Různé zúčastněné strany mohou požadovat různé informace z různých důvodů. S tolika zúčastněnými stranami bude jakákoliv možná harmonie zavádění standardů pro podávání zpráv pravděpodobně dlouhý a náročný proces. Použití různých standardů a autonomie ve vykazování omezovala porovnání reportů. Pokud bude snahou pomocí vykazování společenské odpovědnosti prosazovat určité

obchodní změny, kvalitní, srovnatelné a konzistentní výkazy jsou k tomu naprosto nezbytné [18].

Zainteresované strany finančního reporting jsou investoři, zaměstnanci a management podniku, zákazníci, dodavatelé a státní orgány. Nefinanční reporting zajímá dodatečně i média, široká veřejnost, odbory a další nevládní organizace jako například aktivistické skupiny či environmentální organizace. Finanční reporting nelze brát úplně jako stoprocentní předlohu. Reporting udržitelnosti má mnohem vyšší počet zainteresovaných stran než finanční reporting, což může zpomalit jeho vývoj, neboť to klade vysoké nároky na diverzifikaci a objem vstupních informací.

1.3.2. Definice konceptu ESG

ESG (Environmental, Social and Governance) je akronym pro životní prostředí, sociální prostředí a způsob, jakým jsou společnosti a její aktivity řízeny. Faktory v těchto třech sférách jsou využívány k celistvému hodnocení společností. Vznik pojmu ESG byl podporován snahou integrovat environmentální a sociální ohledy spolu s otázkami správy do rozhodovacích procesů a investičních strategií podniků. Řada vládních, normotvorných a finančních orgánů zpracovává předpisy v oblasti udržitelnosti a na korporátní úrovni vytvářejí předpisy samy podniky a organizace.

ESG přímo vychází ze staršího konceptu CSR (Corporate Social Responsibility) neboli Společenská zodpovědnost firem, což je dle novější definice Komise EU „odpovědnost podniků za dopad jejich činností na společnost“ [19]. Zavedení CSR je pouze dobrovolné a nevyžadují ho žádné právní předpisy. Jedná se o snahu společnosti mít pozitivní dopad na své zaměstnance, spotřebitele, životní prostředí a širší komunitu. Implementace ESG se zdá, že je náročnější zadání než zavedení aktivit oblasti CSR. To je primárně proto, že ESG vzniklo především jako měřicí systém pro společenskou odpovědnost a vyžaduje měřitelné cíle, sběr dat a reporting. Společnosti mohou získat to nejlepší z obou světů. Zatímco cílem CSR je učinit podnikání odpovědným, ESG má za cíl to změřit [20].

Do pilíře reprezentující písmeno E patří vše týkající se dopadu podnikání společnosti na životní prostředí. Obecně je tato kategorie vnímaná jako největší problém a věnuje se jí nejvíce pozornosti. Příklady jsou následující:

- klimatická změna: emise skleníkových plynů⁷ (uhlíková stopa), efektivní využívání energií, čisté energie (energetické mix),
- znečištění a odpady: emise toxických plynů a dalších látek, odpadová politika, nakládání a likvidace obalových materiálů,
- recyklace a principy cirkulární ekonomiky,
- kvalita vody a vodní zdroje,
- biodiverzita a ráz krajiny,
- příležitost pro životní prostředí: čisté technologie, zelené budovy, inovace a digitalizace,
- politiky na ochranu životního prostředí.

Druhé písmenko S lze přeložit jako společenské prostředí společnosti. Kritéria v této oblasti nejsou tak pevně definovaná jako ta environmentální. Tento pilíř reprezentuje chování společnosti vůči svým zaměstnancům a lidem, kteří jsou s podnikem propojeni. Proto ho lze uskupit do dvou skupin, vztahy se zaměstnanci:

- péče o zaměstnance a náborová politika,
- zdraví a bezpečnost na pracovišti,
- diverzita, rovnost a inkluze (DE&I, diversity, equity and inclusion),
- lidská práva,
- dětská a nucená práce,
- vzdělávání a rozvoj zaměstnanců,
- well being a work-life balance⁸,
- zabezpečení osobních údajů,

⁷ Skleníkové plyny jsou plyny, které absorbují a vydávají tepelné záření. Řadí se mezi ně oxid uhličitý (80 %), metan (11 %), oxid dusný (6 %) a částečně fluorované uhlovodíky (2 %) [63].

⁸ Rovnováha mezi pracovním životem a volným časem.

a vztahy se zákazníky:

- vztahy s ostatními dotčenými skupinami – stakeholdery,
- kontroverzní zdroje,
- vztahy s komunitami,
- charita a filantropie,
- dodavatelsko-odběratelské vztahy,
- osvěta veřejnosti,
- ochrana spotřebitelů,
- bezpečnost výrobků,
- ochrana soukromí.

Poslední písmeno G zastupuje správu a řízení podniků a zaměřuje se na systémy procesů a činností, které se v provozu organizace využívají. Je to typickým zájmem vysokého managementu. Do této skupiny se řadí následující:

- nezávislost vedení,
- odměňování vedoucích pracovníků,
- práva akcionářů,
- firemní kultura,
- obchodní etika a etický kodex,
- daňová transparentnost,
- boj proti korupci a úplatkářství,
- whistleblowing⁹,
- řízení rizik,
- interní kontroly a audit,
- struktura auditní komise,
- compliance¹⁰.

⁹ Whistleblowing je proces odhalování nelegálních, neetických nebo nekalých činností v organizaci ze strany interního člena této organizace.

¹⁰ Compliance je dodržování a plnění předpisů, pravidel, norem a standardů relevantních pro danou organizaci nebo odvětví.

Informace o udržitelnosti a ESG bývají napříč státy podobné v tom, že se věnují především nebo výhradně životnímu prostředí. Upozaděny jsou naopak většinou sociální otázky a rizika spojená s řízením. To se vztahuje k trendu, který mnozí kritici označují za erozi kapitalismu, tedy že zisk a akcionáři už nejsou jedinými měřítky a stakeholdery úspěšnosti podnikání, kromě toho se bere ohled na dopad podnikání na společnost [21].

1.4. Právní předpisy a normy k udržitelné budoucnosti

Legislativní rámec Evropské unie podporuje její cíle udržitelné budoucnosti. Navazuje na přijatou Pařížskou dohodou z roku 2015 o změně klimatu, jejímž hlavním cílem je ochrana klimatu (především udržení růstu teploty do 1,5 °C), a na Zelenou dohodu z roku 2019, která usiluje o snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % ve srovnání s rokem 1990 (Balíček Fit for 55) a o uhlíkovou neutralitu¹¹ do roku 2050 [22].

Správné porozumění právních předpisů nejen v rámci nefinančního reportingu, ale obecně v oblasti udržitelnosti je zásadní pro úspěšné plnění plno povinností Evropské unie. Složitost mnoha právních předpisů, časté změny politiky a nejednotné místní požadavky představují většině společností jednu z hlavních brzd v jejich udržitelných iniciativách[23]. Hlavními právními předpisy EU, které se propisují do národních legislativ podle daných pravidel, jsou následně uvedené:

- nařízení – závazný právní akt, který se uplatňuje automaticky a jednotně ve všech členských státech EU hned po vstupu v platnost, tudíž se neprovádí do národního právního předpisu,
- směrnice – právní předpis vyžadující splnění určitých výsledků, avšak záleží na daném členském státě, jaká opatření si zvolí pro dosažení cílů. Cesta tak může být pro každý členský stát jiná, ale výsledky jsou pro každý členský stát povinné [24].

1.4.1. Udržitelné činnosti podle Evropské unie

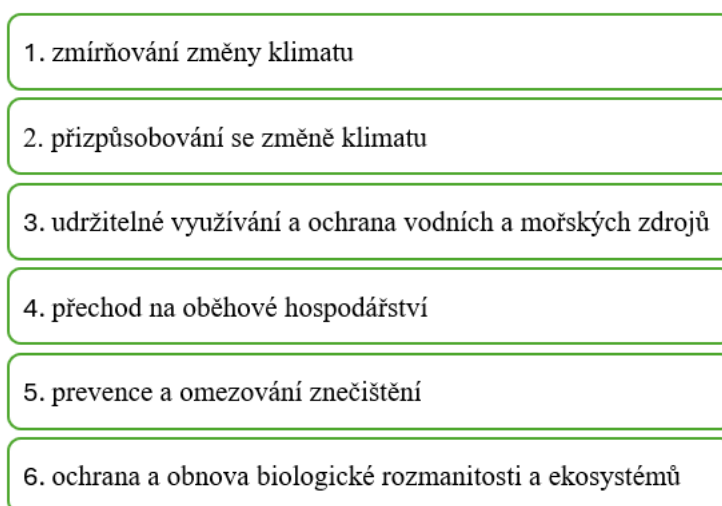
K naplňování klimatických cílů EU bude potřeba velký objem jak veřejného, tak soukromého kapitálu pro udržitelné projekty a činnosti. K tomu byl zapotřebí zavést společný jazyk a jasně

¹¹ Uhlíková neutralita znamená rovnováhu mezi emisemi uhlíku a jeho pohlcováním z atmosféry do takzvaných úložišť uhlíku.

definovat, jaké činnosti jsou udržitelné, čímž se zmírní roztržitost trhu. O zavedení klasifikačního rámce udržitelných aktivit měly tedy zájem především finanční instituce [25].

Taxonomie Evropské unie neboli Nařízení o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic [26] je robustní systém klasifikace a standardizace činností, jehož cílem je sjednotit kritéria pro rozhodnutí, zda je určitá hospodářská činnost environmentálně udržitelná v celém svém životním cyklu. Cílem taxonomie je pomoci společnostem reagovat na výzvy spojené s klimatem, přesunout investice udržitelnějším směrem a zabránit takzvanému greenwashingu¹².

Prahové hodnoty stanovené pro udržitelné činnosti v nařízení o taxonomii jsou obecně velmi vysoké, a proto mohou společnosti a investoři očekávat, že zpočátku bude kritéria splňovat pouze malé procento hospodářských činností a investic. Nicméně kritéria taxonomie poskytují užitečnou referenční hodnotu, kterou by hospodářské činnosti měly splňovat v dlouhodobém horizontu, zejména s ohledem na cíl EU dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 [27].

-
1. zmírňování změny klimatu
 2. přizpůsobování se změně klimatu
 3. udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů
 4. přechod na oběhové hospodářství
 5. prevence a omezování znečištění
 6. ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů

Obrázek 3 6 environmentálních cílů [26]

Taxonomická způsobilost určité činnosti zjednodušeně řečeno znamená, že je činnost způsobilá alespoň v jednom ze šesti environmentálních cílů uvedených na Obrázku 3. Mapování způsobilosti je primárně náročné pro společnosti s mnoha různorodými činnostmi a pro společnosti s širokou škálou dodavatelů a zákazníků. Podíl způsobilých činností je v každém

¹² Greenwashing je termín, který označuje marketingovou strategii, kdy společnost klamně prezentuje své výrobky, služby nebo činnosti jako šetrné k životnímu prostředí, i když ve skutečnosti tomu tak není nebo je pouze minimálně splněno několik environmentálních standardů. Mezi druhy greenwashingu patří zatajená část (společnost zatajuje negativní část a sdílí jen pozitivní), ztvrzení bez důkazu (bez věrohodného certifikátu), vágní nebo irrelevantní tvrzení, menší zlo (například biocigarety) či lhaní.

podniku jiný. Záleží, v jakém oboru podniká. Způsobilá činnost je následně v souladu s EU Taxonomií až tehdy, pokud splňuje všechna 4 následující kritéria:

- značně přispívá jednomu z 6 uvedených cílů,
- významně nepoškozuje ostatních 5 cílů (DNSH, Do No Significant Harm),
- minimální ochranná sociální opatření (MSS, Minimum Social Safeguards), například nedochází při výkonu činnosti společnost neporušuje lidská práva, nepodléhá korupci, nevyužívá dětskou práci, nediskriminuje, důstojně platí zaměstnance apod.,
- naplňuje stanovená technická kritéria (TSC, Technical Screening Criteria), která budou podléhat pravidelné aktualizaci na základě nejnovějších vědeckých a průmyslových zkušeností.

Pro základní orientaci podnikatelům může posloužit EU Taxonomy Compass¹³, kde EU Taxonomie v současné době pokrývá zhruba 180 ekonomických aktivit, které mohou být klasifikovány jako udržitelné [28]. Jejich zaměření je primárně v oblastech, kde je nejvyšší možnost snížit produkci emisí skleníkových plynů. Taxonomie pokrývá zatím dvě třetiny emisně nejnáročnějších hospodářských činností. Jedná se o lesnictví, činnosti v oblasti ochrany a obnovy životního prostředí, zpracovatelský průmysl, energetiku, zásobování vodou, kanalizace, nakládání s odpady a sanace, doprava, stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí, informační a komunikační činnosti a odborné, vědecké a technické činnosti. Seznam aktivit není finální. Rozšíření o další odvětví, například zemědělství a sklářský průmysl, má rovněž vysoký potenciál snížit uhlíkovou stopu, ale jejich zahrnutí by bylo velmi náročné [29].

1.4.2. Vývoj vykazování nefinančního reportingu

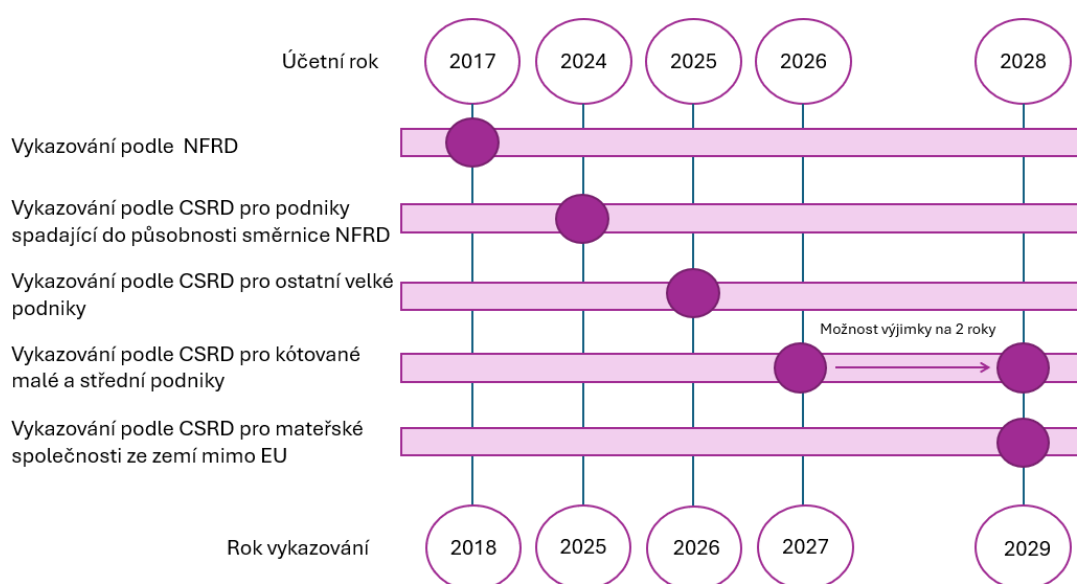
Společnosti již zveřejňují své zprávy o udržitelnosti ve větším počtu od roku 2006. Čím dál tím více vnímají benefity zveřejňování nefinančních informací společnosti a počet společností, co tak dobrovolně činí, se každoročně navyšuje [30]. To si uvědomila i Evropská unie, a tak do svých právních předpisů zahrnula povinnost vypracovávat propracovanější nefinanční zprávu pro významný podíl podniků.

Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (CSRD, Corporate Sustainability Reporting Directive) [7] stanovuje pravidla pro zveřejňování informací pro všechny finanční i nefinanční

¹³ Odkaz: <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass>

společnosti, které splňují určité prahové hodnoty. CSRD byla představena Evropskou komisí v dubnu 2021 a Evropský parlament i Rada EU ji přijala v listopadu 2022.

Jejím cílem bylo nahradit tehdy již zavedenou Směrnicí o nefinančním reportingu (NFRD, Non-Financial Reporting Directive) [31]. NFRD platila od roku 2017 pouze pro velké podniky, které jsou subjekty veřejného zájmu (například společnosti, jejichž cenné papíry se obchodují na burze, banky a pojišťovny, investiční fondy) s více než 500 zaměstnanců. Přestože to bylo vnímáno jako historicky zlomový bod pro ESG, bylo vytýkáno, že směrnice je příliš vágní a chybí v ní konkrétní požadavky a informace v reportu byly mnohdy různorodé a neporovnatelné mezi sebou. Hlavními revizemi CSRD bylo tedy nejen rozšířit rámec způsobilých organizací, na které se povinnost zveřejňování zpráv vztahuje, ale i rozvinout a zkonkretizovat obsahovou strukturu zprávy, zpřísnit požadavky na auditování a usnadnit srovnání informací mezi jednotlivými společnostmi [32].

Obrázek 4 Postupné zavádění požadavků směrnice NFRD a CSRD

Na Obrázku 4 je grafické znázornění postupného zavádění požadavků na zveřejňování nefinančních informací dle nařízení EU. V první fázi dle nařízení CSRD informace za účetní období 2024 vykazují účetní jednotky, které již požadavkům na uvádění nefinančních informací podle nařízení NFRD podléhali od roku 2017. Ve fázi druhé budou za účetní období 2025 reportovat informace všechny ostatní velké podniky. V třetí fázi budou vykazovat ESG malé a střední společnosti kótované na burze za účetní období 2026, nicméně existuje doložka o výjimce do roku 2028. Poslední skupinou, kterou čeká vykazování za rok 2028, budou

mateřské společnosti (MS) ze zemí mimo EU, pokud jejich dceřiné společnosti generovali na území EU obrat vyšší než 150 milionů EUR.

Kategorie podniků jsou definované EU, kdy musí splňovat alespoň dvě z trojice hraničních hodnot (bilanční suma, čistý obrat a průměrný počet zaměstnanců během účetního období). V Tabulce 1 jsou prahové hodnoty od Evropské komise upravené (z důvodu významné inflace mezi rokem 2021 a 2022 [33]) z roku 2023:

Tabulka 1 Kategorie podniků [33]

Kritérium/velikost podniku	Bilanční suma [EUR]	Čistý obrat [EUR]	Průměrný počet zaměstnanců během účetního období
Mikro podnik	<450 000	<900 000	<10
Malý podnik	<5 000 000	<10 000 000	<50
Střední podnik	<25 000 000	<50 000 000	<250
Velký podnik	>25 000 000	>50 000 000	>250

CSRD zahrne přes 50 000 společností v Evropské unii oproti 12 000, které reportovaly v souladu s NFRD [34]. Na českém trhu vzroste počet podniků, které musí zveřejňovat nefinanční reporting, z 25 (např. ČEZ, ŠKODA Auto, Kofola, Air Bank, Komerční banka nebo Česká spořitelna atd.) na necelých 1500 [35]. Povinnost reportovat pro kótované (na burze) malé a střední podniky od roku 2026 (popřípadě 2028) bude mít na český trh marginální dopad, neboť je jejich počet velmi nízký [36].

Nefinanční společnosti budou povinni zveřejnit s taxonomií i související podíl:

- obratu (KPI obratu, Key Performace Indicators),
- kapitálových výdajů (CapEx KPI, Capital Expenditures),
- provozních výdajů (OpEx KPI, Operating Expense).

V rámci nefinančního reportingu společnosti budou povinni vykazovat zmíněné výkonnostní koeficienty v časové řadě. Jejich kvalitativní změna v čase bude aspekt, na který se finanční instituce a investoři podívají. Je tedy v zájmu všech společností, které jsou silně závislé na cizím kapitálu, podíly koeficientů zvyšovat [29].

CSRD poukazuje, že pojem „nefinanční“ se může zdát nepřesný, jelikož informace mají stále větší význam i z finančního hlediska. Proto se přešlo ke změně terminologie, kdy je původně používaný termín "nefinanční informace" je nahrazen pojmem „informace o udržitelnosti“.

Je na členských státech, jakým způsobem se s povinností aplikovat požadavky směrnice vyrovnají. Směrnice CSRD byla transponovaná v České republice do 3 zákonů: zákon o účetnictví (Část osmá – Zpráva o udržitelnosti: § 32f až § 32l), zákon o auditorech a změně některých zákonů (zákon o auditorech) a zákon o podnikání na kapitálovém trhu.

Počáteční úroveň ověření informací o udržitelnosti bude tzv. omezená jistota, což je ekvivalentní míra ujištění, jakou má prověrka finančních výkazů. Negativní formou vyjádření odborník uvede, že nezjistil žádnou skutečnost, v důsledku, které by dospěl k závěru, že je zpráva nesprávná. Jedná se o nižší úroveň zajištění, než je přiměřená jistota, kde se provádí detailní kontrolní postupy a testy správnosti. V případě ověření zpráv o udržitelnosti se očekává, že v budoucnu (dle plánu od roku 2028) bude ověření na úrovni přiměřené jistoty. Žádaným výsledkem je pozitivní forma vyjádření a dle předem vymezených kritérií věrohodné ohodnocení zprávy. Podle CSRD může ověření zprávy provést statutární auditor společnosti nebo jiný auditor. CSRD předpokládá, že bude možné, aby ověření prováděli tzv. nezávislí poskytovatelé ověřovacích služeb, pokud to umožní právo příslušného členského státu, kde má společnost sídlo [37].

V roce 2024 vstoupí v platnost nový mezinárodní standard ISSA 5000 (International Standard on Sustainability Assurance 5000), který bude zastřešovat veškeré ověřovací zakázky týkající se informací o udržitelnosti, který nahradí současný mezinárodní standard ISAE 3000 – „Ověřovací zakázky, které nejsou auditem ani prověrkou historických finančních informací“ [38]. Nejen v EU se jedná o nejvyužívanější standard k ověřování zpráv o udržitelnosti. Ze zkoumaných 913 celosvětových ověřovacích zakázek se 638 opíralo o standard ISAE 3000 a z celku 77 % zakázek bylo provedeno auditovou společností [39].

Dalším cílem, který je aktuálně ve fázi konzultace, je, aby CSRD reporty byly strojově čitelné. ESG data budou digitálně označena (tagovaná), což nahradí nepřehledné zprávy v PDF formátu. Jednotlivé datové body v reportech budou označeny speciálními tagy. Tím se umožní lepší a přesnější sdílení dat, což přehledné zpracování dat v globálních statistických průzkumech [40]. Evropská unie plánuje spustit v létě 2027 centrální datové uložení zvané

ESAP (European Single Access Point). Jedná se o platformu, kde budou volně přístupná elektronická ověřená finanční i nefinanční informace společností EU [41].

CSRD klade důraz na transparentnost a společnosti budou muset zveřejnit výhledové i retrospektivní informace a kvalitativní i kvantitativní informace, informace o tom, jak identifikují a shromažďují informace a jaká sbírají data, aby mohly podávat věrohodné informace o dopadech svých činnostech na udržitelnost a o vlivu udržitelnosti na vývoj, výkonnost a postavení společnosti, včetně jejích ukazatelů. Určité ukazatele budou povinné pro všechny, bez ohledu na obor podnikání. Takže tam nebude možné dát cokoli a podniky při přípravě zprávy musejí zvážit všechny uvedené aspekty a dopady.

1.4.3. Standardy nefinančního reportingu

V návaznosti na povinnost zpracovávat zprávu o udržitelnosti se jednotná standardizace stává klíčovým nástrojem pro posílení transparentnosti a důvěry v oblasti nefinančního výkaznictví. Standardy představují rámcovou strukturu podnikům pro systematické a komplexní zpracování informací o jejich rizicích, dopadech a příležitostech týkající se udržitelnosti, které ovlivňují vývoj, výkonnost a postavení podniku. Zprávy o udržitelnosti tedy budou ve srozumitelném, srovnatelném a konzistentnějším formátu, stejně jako finanční výkaznictví. V rámci povinného vykazování dané směrnicí CSRD byly zpracovány nové standardy ESRS (European Sustainability Reporting Standards, Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti). Standardy specifikují požadavky na zpracování zpráv a definují ukazatele, které by měly společnosti uvádět ve svých ESG reportech.

Evropská komise ve spolupráci se společností EFRAG (Evropská poradní skupina pro finanční výkaznictví, European Financial Reporting Advisory Group) zveřejnila v roce 2023 finální podobu 12 obecných (sektorově neutrálních) standardů, které jsou znázorněny na Obrázku 5. Jejich účinnost nabyly v roce 2024. ESRS má přes 80 požadavků na zveřejnění, necelých 1 200 kvantitativních a kvalitativních datových bodů. Standardy jsou rozděleny na 2 průřezové standardy a 10 tematických standardů pokrývajících celé spektrum ESG témat.

Obrázek 5 12 dokumentů standardů ESRS [42]

Ani v udržitelnosti není vše binární a je třeba zohlednit i pozitivní i negativní dopady společností. Dvojitá materialita neboli dvojitá významnost je ústřední součástí ESRS a je povinnou součástí vykazování ESG dle CSRD. V procesu analýzy dvojité významnosti se ukáže, která témata a členy hodnotového řetězce by měla společnost zahrnout do své zprávy o ESG. Vyhodnocení dvojité materiality tedy předchází analýza hodnotového řetězce celého za účelem vybrat pouze významné stakeholdery [36]. Dvojitá materialita znamená, že se zkoumá jak dopad vnějšího světa na společnost („finanční materialita“), tak dopad společnosti na vnější svět („dopadová materialita“). Hodnocení finanční materiality v ESRS má být plně sladěno s IFRS s ohledem na posouzení finanční materiality a potřeb investorů [27]. Hodnocení dopadové a finanční materiality je vzájemně propojeno a je třeba zohlednit vzájemnou provázanost mezi oběma těmito dimenzemi. Obecně platí, že výchozím bodem analýzy je posouzení dopadů. Dopad na udržitelnost může být finančně významný od samého počátku, nebo se může stát významným ve chvíli, kdy se promítne do finančních dopadů v krátkodobém, střednědobém nebo dlouhodobém horizontu [43]. Počet datových bodů se tím zúží v průměru na 700 až 900 [40].

Standardy byly vytvořeny tak, aby byly v souladu s Taxonomií EU a Zelenou dohodou pro Evropu (European Green Deal) a aby byla zajištěna maximální kompatibilita a soulad s mezinárodními rámci a standardy pro ESG reporting. Důležitými referenčními body pro vývoj standardů byly metodiky GRI (Global Reporting Initiative) a TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), což jsou nejrozšířenější mezinárodní standardy pro podávání zpráv o ESG.

Nízká konvergence mezi zprávami o udržitelnosti může být zapříčiněna použitím rozdílných standardů nebo několik standardů najednou. Tvůrci evropských (EFRAG) a mezinárodních (IFRS) standardů spolu v průběhu tvorby spolupracovali, aby zajistili vyšší míru kompatibility a snížení zatížení společnosti v případě, že chce nebo musí dodržovat oba nebo více standardů, i přes jejich kontraproduktivnost. Přeci jen obsahují zásadní rozdíly, jako například materialita, cílová skupina nebo rozsah. Zveřejňování v souvislosti s klimatem se zdá jako jediné podobné. Násobení standardů udržitelnosti snižuje legitimitu a účinnost každého standardu a přidává zmatek na důvěryhodnosti. Více standardů zvyšuje náklady na zveřejnění a na externí auditory. Existenci více standardů vytváří pro společnost příležitosti k regulační arbitráži, neboť si mohou vybírat mezi různými standardy a zvolit si takové, které jim přináší nejvýhodnější výsledky. Jedná se o zneužití rozdílů mezi různými regulačními standardy k maximalizaci vlastních prospěchů [44].

Malé a střední podniky (MSP) jsou páteří evropského hospodářství. Představují 99 % všech podniků v EU. Zaměstnávají přibližně 100 milionů lidí a tvoří více než polovinu evropského HDP [45]. Regulace EU uznává omezení zdrojů kótované MSP, které čeká povinné reportování od roku 2026 s možností dodatečného odložení o 2 roky. Avšak dříve nebo později se implementace ESG dostane i do MSP, především jako přirozený důsledek toho, že jejich nefinanční informace můžou požadovat společnosti, které reportovat musí nebo chtějí, při zohledňování významnosti MSP v rámci jejich dodavatelského řetězce. Pokud MSP budou zahrnuty do konsolidované zprávy vedené MS, mohou být za určitých podmínek osvobozeny od individuálního vykazování udržitelnosti.

Jejich potenciální problémy s dodržováním náročných předpisů vede k vývoji zjednodušených ESRS. Účelem je, aby ESRS byly přiměřené kapacitám a zdrojům MSP a relevantní k rozsahu a složitosti jejich činností. Zatím dle návrhu od EFRAG zjednodušení pro kótované MSP tak patrně není jako u MSP, kteří chtějí reportovat dobrovolně [46].

1.4.4. Právní rámec v oblasti energetiky a energetické účinnosti

Právní předpisy v oblasti energetiky a energetické účinnosti jsou velmi dynamické. Jejich časté změny jsou dány aktualizací strategií udržitelného rozvoje, zpřísnováním podmínek pro spotřebu energie, měnící se požadavky pro výstavbu a renovaci budov a postupné zavádění

obnovitelných zdrojů energie. Součástí balíčku Fit for 55, který má za cíl k roku 2030 snížit emise EU o 55 % oproti roku 1990, jsou mimo jiné směrnice o energetické účinnosti (EED, Energy Efficiency Directive), směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD, Energy Performance of Buildings Directive) a směrnice o obnovitelných zdrojích (RED, Renewable Energy Directive).

Do českého práva se směrnice a jejich revize vždy musí promítnout do dvou let od nabytí účinnosti směrnice. Směrnice EED a EPBD jsou zpracovány v českém zákoně o hospodaření energií [47] a zákon o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů [48] pokrývá směrnici RED.

Směrnice EED [49] požaduje postupné snížení spotřeby energie a stanovuje povinné cíle a opatření úspor energie. Roční cíl členských států podle nejnovější verze EED 3 bude začínat výši na 1,3 % konečné spotřeby energie a bude se postupně navyšovat do roku 2030 na 1,9 % [49]. To představuje zpřísnění oproti původní verzi směrnice. Česká republika dosud povinný cíl zvyšování úspor energie v budovách neplnila [50].

Dále směrnice specifikuje podmínky pro energetický management neboli systém hospodaření s energií¹⁴. Podle Ministerstva životního prostředí se jedná se o rozsáhlý soubor opatření a činností, jejichž cílem je efektivní řízení a významní snížení spotřeby energie a vedlejším efektem je omezení dopadu na životní prostředí a úspora nákladů. Energetický management je založen na principu dlouhodobého konzistentního zlepšování v rámci cyklu Plánuj – Dělej – Kontroluj – Jednej. Nejrozsáhleji se energetickým managementem v České republice zabývá norma ČSN EN ISO 50001 – Systémy managementu hospodaření s energií – Požadavky s návodem k použití [51].

Směrnice EPBD se komplexně zabývá hospodařením energií v budovách a zavádí pojem energetická náročnost budovy. Druhá verze směrnice EPBD z roku 2013 zavedla další důležitý pojem budovy s téměř nulovou spotřebou Energie (nZEB, nearly Zero-Energy Building) a požadavky na energetickou certifikaci budov, kam spadá průkaz energetické náročnosti budovy (PENB) [51].

¹⁴ Podle EED definice systému hospodaření s energií soubor vzájemně souvisejících nebo vzájemně působících prvků plánu, který stanoví cíl v oblasti energetické účinnosti a strategii k dosažení tohoto cíle.

Definice nZEB podle směrnice EPBD 2¹⁵ je pouze rámcová. Členské státy si stanovili definici na národní úrovni podle ekonomických a klimatických podmínek daného státu. V České republice jsou povinně od roku 2020 všechny novostavby nZEB. Vyhláška o energetické náročnosti definuje hraniční hodnoty ukazatelů energetické náročnosti, které nZEB nesmí překročit. Mezi ukazatele patří primární energie z neobnovitelných zdrojů, celková dodaná energie za rok a průměrný součinitel prostupu tepla. V roce 2022 došlo k výraznému zpřísnění požadavků na primární energii z neobnovitelných zdrojů.

Nejnovější revize směrnice EPBD 4 z roku 2024 [52] dodatečně zpřísňuje standardy pro nové budovy a požaduje budovy s nulovými emisemi (ZEB, Zero Emission Building). Definice ZEB bude rovněž na národní úrovni na základě nákladového optima, minimálně však alespoň o 10 % lepší než dosavadní nZEB.

PENB je definován v zákoně o hospodaření jako dokument, který obsahuje stanovené informace o energetické náročnosti pro celé budovy nebo ucelené části budovy. Od roku 2020 v souladu s vyhláškou o energetické náročnosti budov se jedná o 1 grafickou stranu průkazu a zhruba 12 stran protokolu. Na úvodní první stránce je budova na základě standardizovaného výpočtu primární energie z neobnovitelných zdrojů zařazena do hlavní klasifikační třídy od A (mimořádně úsporná) až G (mimořádně nevhodná)¹⁶. Podle nové verze EPBD členské státy mohou definovat i třídu A+. Ta bude odpovídat budovám, jejichž maximální prahová hodnota pro spotřebu energie je minimálně o 20 % nižší než nejvyšší prahová hodnota pro budovy s nulovými emisemi a která ročně vyrábí více energie z OZE na místě, než je jejich celková roční poptávka po primární energii.

PENB dále obsahuje graf rozdělení dodané energie a výsledky výpočtů ukazatelů energetické náročnosti¹⁷ a jejich klasifikační ohodnocení. Od roku 2022 přibylo požadavků pro výstavbu nové budovy, bez něhož stavební úřad nemůže vydat souhlasné rozhodnutí. Protokol obsahuje

¹⁵ Budova, jejíž energetická náročnost určená podle přílohy I (*určuje se na základě vypočteného či skutečného množství energie spotřebované za rok za účelem splnění různých potřeb spojených s jejím typickým užíváním a odráží potřebu energie na vytápění a chlazení (tj. energie potřebné k zamezení přehřívání) k udržení předpokládaných teplotních podmínek budovy a potřebu teplé vody v domácnostech*) je velmi nízká. Téměř nulová či nízká spotřeba požadované energie by měla být ve značném rozsahu pokryta z obnovitelných zdrojů, včetně energie z obnovitelných zdrojů vyráběné v místě či v jeho okolí

¹⁶ Hranice klasifikačních tříd se stanoví z referenční hodnoty klasifikovaného ukazatele energetické náročnosti budovy.

¹⁷ Mezi ukazatele energetické náročnosti patří průměrný součinitel prostupu tepla budovy, měrná potřeba tepla na vytápění, celková dodaná energie a dílčí ukazatele energetické náročnosti jednotlivých technických systémů budovy (vytápění, chlazení, nucené větrání, úprava vlhkosti, příprava teplé vody a osvětlení).

detailnější informace hodnotící budovy, konkrétně její dodanou energii, bilanci tepelných toků, popis obálky budovy a technických systémů budovy a doporučení pro snížení energetické náročnosti a zvýšení využití alternativních systémů dodávek energie.

Průkaz je platný 10 let a jeho cena se odvíjí od typu, velikosti a stáří budovy, avšak jedná se o jednotky tisíc Kč. Provádí se pro jakýkoliv typ budov s výjimkami (například objekty pod 50 m², některé zemědělské, průmyslové a kulturní objekty) a je povinný při výstavbě nových budov nebo při větších změnách dokončených budov. Grafické znázornění průkazu se umísťuje na plochu vnější stěny budovy bezprostředně vedle veřejného vchodu do budovy nebo plochu svislé stěny ve vstupním prostoru uvnitř budovy navazující na tento vchod. Vlastník budovy má povinnost opatřit, předat a poskytnout kopii při prodeji či pronájmu budovy.

Zákon o hospodaření energie na základě požadavků směrnice EED definuje spolu se systémem hospodaření s energií i energetický audit. Popisuje ho jako systematickou kontrolu a analýzu spotřeby energie za účelem získání dostatečných znalostí o stávajícím nakládání s energií v energetickém hospodářství, která identifikuje a kvantifikuje možnosti nákladově efektivních úspor energie a podává zprávy o zjištěních. Zákon rovněž definuje, kdo musí mít energetický audit. Dokument obsahuje detailní analýzu spotřeby energie včetně energetické účinnosti spotřebičů (na rozdíl od PENB) na základě skutečných potřeb (fakturovaných či změřených). Díky ekonomickému hodnocení jsou nabídnutá úsporná opatření i nákladově efektivní. Vyhláška o energetickém auditu od roku 2021 specifikuje pouze požadavky na obsah zprávy o provedení energetického auditu¹⁸, ale postup zpracování energetického auditu stanovuje ČSN ISO 50002 – Energetické audity – Požadavky s návodem na použití. Energetický audit má obvykle 40 až 150 stránek a jeho zhotovení stojí desítky tisíc korun, jehož součástí je i prohlídka na místě [53].

Další pojem definován v zákoně o hospodaření energií je energetický posudek jako písemná zpráva obsahující informace o posouzení plnění předem stanovených technických, ekologických a ekonomických parametrů určených zadavatelem energetického posudku včetně výsledků a vyhodnocení. Na rozdíl od energetického auditu pouze posuzuje navržená opatření bez hledání optimalizace. Zákon taktéž udává, pro jaké případy je nutné energetický posudek

¹⁸ Zpráva o provedeném energetickém auditu je úvodních pár stran, jehož součástí je souhrn energetického auditu, který popíše soubor příležitosti snížení spotřeby energie a nákladů na energii vyplývající z provedeného energetického auditu.

zajistit. Obsah je stanoven vyhláškou o energetickém posudku a o údajích vedených v Systému monitoringu spotřeby energie.

Výše zmíněné dokumenty zpracovává energetický specialista¹⁹. Energetickým specialistům je udělováno oprávnění od Ministerstva průmyslu a obchodu ve 4 kategoriích: energetický audit a energetický posudek, kontrola klimatizace, kontrola systému vytápění a PENB. V České republice je v roce 2024 přes 1 300 energetických specialistů. Energetických specialistů s oprávněním na PENB je přes 1250 a s oprávněním na energetický audit a energetický posudek přes 500. Požadavky na jejich vzdělání, odbornou způsobilost a pravidla pro vykonávané činnosti stanovuje vyhláška o energetických specialistech.

Lidé žijící v energeticky nejnáročnějších budovách a lidé čelící energetické chudobě²⁰ by měli prospěch z renovovaných a lepších budov. Nejen že by měli nižší náklady na energii, ale byli by chráněni před dalším neočekávaným zvyšováním a kolísáním cen. Mezi další přínosy renovace patří lepší kvalita života, zdravé a pohodlné prostředí a šetrnost k životnímu prostředí.

Stávající budovy budou vybaveny tzv. pasem pro renovaci budov, kde se zaměří na budovy s nejvyšší energetickou náročností. Členské státy by měly vytvořit jednou za pět let Národní plány pro renovace budov a budou muset zajistit, aby alespoň 3 % veřejných budov bylo každoročně renovováno s cílem transformovat je na budovy s téměř nulovou spotřebou energie nebo budovy s nulovými emisemi. To znamená, že Česká republika bude muset své tempo renovací zvýšit na dvojnásobek [50].

Hlavní novinkou nové směrnice EPBD je zavedení minimálních standardů energetické náročnosti (MEPS, Minimum Energy Performance Standards), které nebudou vázány na jednotlivé budovy a jejich vlastníky, ale na průměrný stav celého fondu budov členských států. MEPS jsou pro rezidenční sektor pouze dobrovolným nástrojem, které mohou členské státy využít při dosahování stanoveného cíle, což poskytne větší míru flexibility k dosažení cílů. Pro nebytové budovy jsou tyto normy povinné. Bude nutné dosáhnout určitého procentuálního cíle

¹⁹ Odkaz na seznam energetických specialistů:

<https://www.mpo-enex.cz/experti/ExpertList.aspx?z=1&ob=y>

²⁰ Definice energetické chudoby dle směrnice EED: nedostatečný přístup domácnosti k základním energetickým službám, které v příslušném vnitrostátním kontextu a v rámci vnitrostátní sociální politiky a dalších relevantních vnitrostátních politik zajišťují základní úroveň a důstojné standardy života a zdraví, včetně přiměřeného vytápění, teplé vody, chlazení, osvětlení a energie k napájení spotřebičů, a to v důsledku kombinace faktorů, přinejmenším včetně cenové nedostupnosti, nedostatečného disponibilního příjmu, vysokých výdajů na energii a nízké energetické účinnosti obytných budov.

průměrných úspor primární energie²¹. Členské státy si ale mohou svobodně vybrat, na které budovy se zaměří a jaká opatření přijmou. Budou mít možnost vyjmout z těchto povinností některé kategorie obytných i nebytových budov, včetně historických budov nebo rekreačních domů.

Ze studie z roku 2010 vyplývá, že člověk v průměru stráví až 84 % uvnitř (až 68 % v obytném prostoru), 5 % v dopravním prostředku a pouze 11 % venku [54]. Je tedy důležité pro lidi vytvořit zdravé a příjemné prostředí v budovách. Proto značnou pozornost věnovali autoři směrnice technickému systému budov. Intenzivnější instalace měřicích a kontrolních zařízení má nově sloužit pro monitorování a regulaci nejen energetické náročnosti budov, ale i měření kvality vnitřního prostředí. Zkoumat se bude nejen teplota prostor, vlhkost, rychlost větrání, ale i zabudované osvětlení a přítomnost kontaminujících látek.

Téměř 50 % konečné spotřeby energie v EU je využíváno na vytápění a chlazení a z toho 80 % v budovách. Dvě třetiny energie používané k vytápění a chlazení budov stále pocházejí z fosilních paliv. Jedním z cílů směrnice postupná úplná dekarbonizace systémů vytápění a chlazení a vyřazení kotlů na fosilní paliva do konce roku 2040. Pokud to bude technicky vhodné a ekonomicky a funkčně proveditelné, fotovoltaickými systémy budou postupně od roku 2027 vybaveny téměř všechny budovy.

Zásluhy na postupném zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie (OZE) má v EU od roku 2009 směrnice RED [55]. Třetí revize z roku 2023 zpřísňuje požadavky z 32 % na 42,5 % do roku 2030, což je téměř dvojnásobek oproti roku 2021, kdy podíl spotřeby OZE byl 21,9 %²². Novelizace zajišťuje jednodušší a rychlejší povolovací procesy, zejména v oblastech s vysokým potenciálem energie z OZE a nízkou mírou environmentálních rizik. V případě spotřeby energie v budovách směrnice stanovuje členským státům referenční hodnotu podílu OZE 49 %.

²¹ Členské státy budou muset zajistit, aby se průměrná spotřeba primární energie celého fondu obytných budov do roku 2030 snížila o 16 % a do roku 2035 o 20–22 % ve srovnání s rokem 2020. Vnitrostátní opatření budou muset zajistit, aby alespoň 55 % snížení průměrné spotřeby primární energie bylo dosaženo renovací budov s nejhorsími parametry (bytové budovy se 43 % s nejnižším výkonem v národním fondu). V roce 2030 budou všechny renovace nebytové budovy dosahovat prahovou hodnotu 16 % nejhorsích výsledků a do roku 2033 budou mít více než 26 %.

²² V roce 2021 byl podíl spotřeby energie z OZE v České republice 17,7 % [119].

1.4.5. Stavební zákon

V České republice upravuje stavební činnost a výstavbu zejména stavební zákon, jeho vyhlášky a české technické normy. Stavební zákon je klíčovým nástrojem pro regulaci stavebního průmyslu a zajišťuje soulad s urbanistickými a environmentálními normami. Mimo jiné stanovuje postup při schvalování stavebních projektů, udělování stavebních povolení a dohled nad realizací staveb. Jeho cílem je zajistit bezpečnost, funkcionalitu a estetiku staveb, a to jak v novostavbách, tak i při rekonstrukcích či změnách v existujících objektech.

Stavební zákon také vymezuje pravomoci a povinnosti stavebních úřadů, stavebníků, dodavatelů, uživatelů a dalších subjektů zapojených do stavebního procesu. Průběh stavebního řízení, podmínky pro udělení stavebního povolení a postupy při kolaudaci staveb jsou další klíčové aspekty upravené v tomto zákoně. Případné změny ve stavebním zákoně mohou ovlivnit celý stavební proces a mají vliv na aktivity a povinnosti všech účastníků ve stavebním odvětví na území České republiky.

Od začátku roku 2024 a v plné míře od 1. 7. 2024 se začne projevovat nová regulace stavebního práva. Dojde ke zjednodušení povolovacího procesu a rozšíří se okruh staveb, které se obejdou bez posouzení stavebního úřadu (například o některé stavby pro výrobu elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů, zařízení na energetické využívání odpadů, přípojky v maximální délce 25 m a další [56]).

Pro strategické a velké liniové stavby už pod Ministerstvem dopravy funguje od roku 2024 specializovaný Dopravní a energetický stavební úřad (DESÚ). Očekává se, že u těchto vyhrazených staveb dojde k výraznému nárůstu žádostí o povolení stavby. Jedná se tedy mimo jiné o stavby dálnic, drah, civilní letecké stavby, výroby elektřiny a plynu. Kromě jediného procesu povolení stavby nový stavební zákon výrazně zjednoduší i projektování [57].

Novela zavádí zákon o jednotném environmentálním stanovisku (JES) [58] s účinností od roku 2024. JES nahrazuje závazná stanoviska, vyjádření či správní rozhodnutí z oblasti životního prostředí, vydávaná dosud podle 10 různých platných zákonů z oblasti životního prostředí²³. JES vydává Ministerstvo životního prostředí, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností. Stavebník na jednom místě získá veškerá potřebná razítka, což přispěje ke značnému zjednodušení povolování nejrůznějších typů stavebních i nestavebních záměrů.

²³ Například zákona o ochraně přírody a krajiny, lesního a vodního zákona, zákona o odpadech a o ochraně ovzduší.

U záměrů vyžadující posouzení vlivů na životní prostředí (EIA, Environmental Impact Assessment) bude JES zahrnovat i závazné stanovisko EIA v případě žádosti stavebníka. Jde tedy o dílčí integraci státní správy v oblasti ochrany životního prostředí. JES je však vydáván mimo samotné řízení o povolení stavby. Z předmětu JES jsou vyňaty správní úkony pro záměr nacházející se ve zvláštním chráněném území, evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti a další) [59].

1.5. Jak měřit udržitelnost?

Nejdůležitější pravidla pro zajištění kvalitních dat je relevantnost, věrné zobrazení, ověřitelnost, srovnatelnost a srozumitelnost [27]. Sběr požadovaných dat ve vysoké kvalitě zabere v celém procesu zpracování zprávy o udržitelnosti nejvíce času, a proto se doporučuje povinnost nepodcenit a začít co nejdříve [40].

ESG data se mohou dělit na kvalitativní a kvantitativní. Kombinace těchto dat v rámci nefinančního reportingu umožňuje komplexní a vyvážené hodnocení environmentálních, sociálních a správních faktorů vlivu podnikání. To umožňuje podnikům získat hlubší pochopení svých ESG dopadů a dále nalézt účinnější strategie pro adaptaci a řízení těchto faktorů. Monitorování dat má potenciál identifikovat neefektivnosti v procesech a aktivitách společností, se kterými se mohou pojit nejenom environmentální ale i finanční negativní dopady.

Kvalitativní data jsou popisná a nečíselná data, která poskytují informace o vlastnostech, vztazích a charakteristikách. Výhodou kvalitativních dat je, že umožňují hlubší porozumění situace a kontextu, jsou flexibilní a umožňují zachytit subjektivní pohledy a názory. Příklady kvalitativních dat v rámci ESG reportingu mohou zahrnovat popis společenských dopadů projektu na místní komunity, spokojenost zaměstnanců, hodnocení vlivu na biodiverzitu nebo hodnocení zásad podnikové správy.

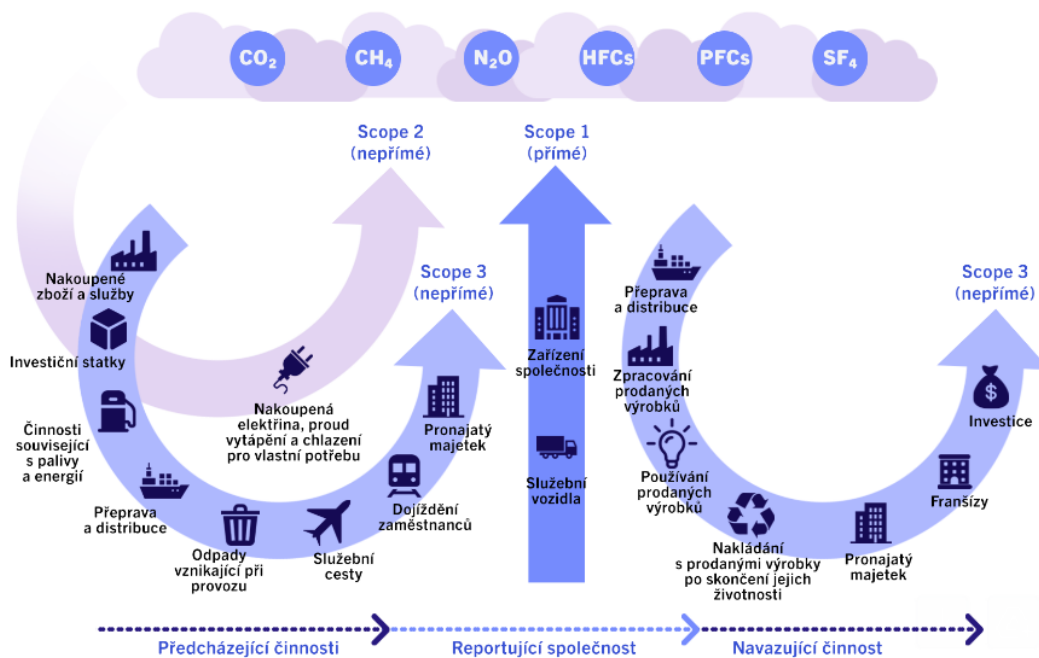
Na druhé straně kvantitativní data jsou numerická a měřitelná data, která poskytují informace ve formě čísel. Výhodou kvantitativních dat je jejich objektivita, snadná analýza a dobrá srovnatelnost. Příklady kvantitativních dat v rámci ESG reportingu mohou zahrnovat například množství emisí skleníkových plynů (GHG emise, Greenhouse Gases Emissions), podíl spotřeby energie z obnovitelných zdrojů, počet nehod na pracovišti, množství vyprodukovaného odpadu nebo procento žen ve vedení společnosti.

1.5.1. Reporting emisí skleníkových plynů

Podle dat Evropské komise sektor budov včetně jejich výstavby zastupuje 40 % spotřeby energie a 36 % emisí skleníkových plynů v EU. Spolu s energetikou, dopravou a zemědělstvím je stavebnictví jedním z největších producentů skleníkových plynů [60]. Důvodů, proč jsou čísla tak vysoká, je hned několik. Budovy mají velký podíl na celkové spotřebě energie kvůli provozu budov (vytápění, chlazení, osvětlení, ohřev teplé vody a provoz elektroniky) a jejich zastaralé technologie. Stávající budovy mají velmi nízkou energetickou účinnost a zároveň je nízký počet renovací, přestože je to největší potenciál k úsporám v Evropě [61]. Kategorie budov zahrnuje i průmyslové budovy a infrastrukturu. Nemalý podíl zahrnují emise z výroby stavebních materiálů (ocel a další kovy, cement a minerály a další) a emise z dopravy surovin, stavebních materiálů pro stavby a odpadů. Všechny sektory, včetně budov, mají klesající trend produkce uhlíku až na dopravu [62]. Tím, že se Evropa zavázala k uhlíkové neutralitě k roku 2050 v rámci Pařížské dohody, tak právě kvantifikace GHG emisí patří k zásadním ukazatelům zprávy o udržitelnosti.

Celosvětově nejrozšířenější standard pro měření a reporting uhlíkové stopy je GHG Protokol: Standard GHG protokolu pro korporátní účetnictví a vykazování (The Greenhouse Gas Protocol: A Corporate Accounting and Reporting Standard) [63], který poskytuje společnostem návod krok za krokem. Dle původu protokol definuje 3 rámce (častěji používané označení Scope) emisí:

- emise rámce 1 (Scope 1) – přímé emise GHG ze zdrojů vlastněných nebo kontrolovaných podnikem,
- emise rámce 2 (Scope 2) – nepřímé emise GHG z výroby nakoupené nebo získané elektřiny, páry, vytápění a chlazení spotřebovaných podnikem,
- emise rámce 3 (Scope 3) – ostatní relevantní nepřímé emise GHG, které vznikají v hodnotovém řetězci vykazujícího podniku. Jsou rozdělené do 15 dalších kategorií, zahrnující předcházejících (např. nákup zboží a služeb, cestování zaměstnanců, pronajatý majetek atd.) a následných emisí (např. přepravu zboží, používání a konec životnosti prodaných výrobků, cestování, finanční investice atd.) [64].

Obrázek 6 Přehled emisí a kategorií podle GHG Protokolu o skleníkových plynech [64]

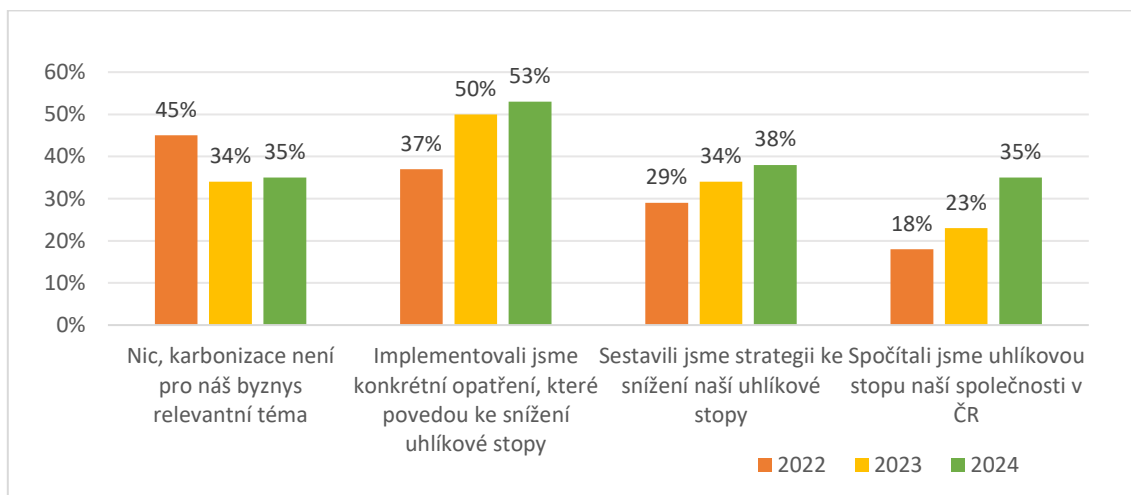
Dalším, méně častěji využívaným, nástrojem pro výpočet GHG emisí je norma ČSN ISO 14064 – Skleníkové plyny je součástí sady mezinárodních norem ISO 14000, které se týkají environmentálního managementu. Skládá se z trojice částí, které se navzájem doplňují. Norma ISO 14064-1 je určuje pokyny na organizace a umožňuje jim identifikovat, kvantifikovat a vykazovat své emise skleníkových plynů s vysokou mírou přesnosti. Druhá část je norma ISO 14064-2, která poskytuje rámec pro monitoring a vykazování změny GHG emisí prostřednictvím projektů. Třetí norma ISO 14064-3 stanovuje zásady a požadavky pro ověřování a validování prohlášení o skleníkových plynech²⁴. GHG Protokol a ISO 14064 jsou vzájemně v souladu [65]. Avšak Protokol je mnohem podrobnější a komplexnější, zahrnuje širší škálu průmyslových odvětví, zdrojů a činností a poskytuje více pokynů a nástrojů pro účtování a řízení skleníkových plynů. ISO 14064 je obecnější a zaměřuje se na specifikace pro kvantifikaci, monitorování, vykazování a ověřování skleníkových plynů, ponechává větší prostor pro interpretaci a přizpůsobení.

Zákony a regulace, které vyžadují, aby podniky, soukromé i veřejné, zveřejňovaly své emise GHG se stále zpřísňují. ESRS spolu s dalšími standardy se opírá o GHG Protokol. V EU společnosti dle směrnice CSRD budou povinny hlásit významné emise pro Scope 1 až 3, z nichž

²⁴ V případě ověření zprávy o produkci skleníkových plynů se častěji využívá ověřování zakázek na základě mezinárodního standardu ISAE 3410 – „Zakázky spočívající v ověření výkazů emisí skleníkových plynů“.

Scope 3 je pro společnosti nejobtížnější součástí procesu výpočtu uhlíkové stopy, neboť se data nachází mimo hranice organizace a jsou získávány pomocí sběru reálných dat od třetích stran (od dodavatelského řetězce). Z výsledků průzkumu „Carbon Tracker“ z roku 2023 vyplývá, že téměř každá druhá společnost v České republice zatím uhlíkovou stopu nepočítá nebo své výsledky odmítá z různých důvodů zveřejnit [66].

Ze studie „Survey of Sustainability Reporting“ společnosti KPMG [67] zkoumající 100 obrátově největších českých společností z roku 2022 přibližně 48 tuzemských podniků vykazujících ESG uvádí i své cíle ohledně snižování uhlíkové stopy. 20 společností chce dekarbonizačních cílů dosáhnout primárně cestou snižování vlastní produkce emisí. Většina podniků tedy hodlá spoléhat spíše na emisní povolenky²⁵ a jiné offsetové nástroje²⁶ [68]. To zejména využívají odvětví, která je těžké dekarbonizovat (jako třeba výroba cementu, vápna a skla) nebo společnosti, které snižování emisí odkládají na později.

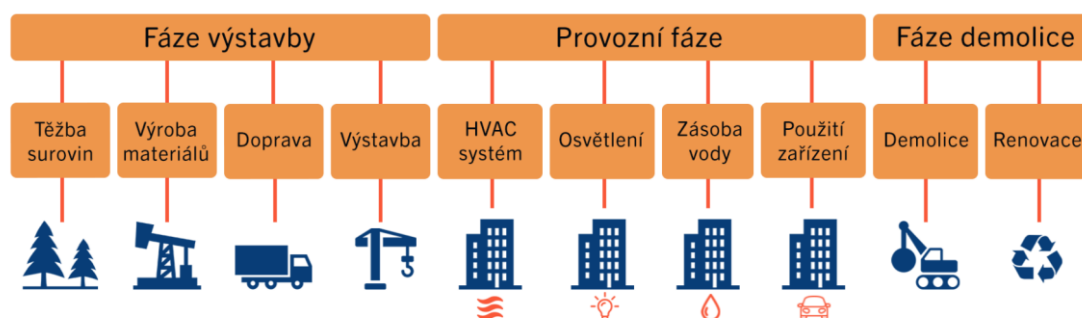
Obrázek 7 Aktivity, které společnosti provedli za účelem snižování uhlíkové stopy [23]

Průzkum „PwC CEO Survey“ provádí konzultační společnost PwC na českém trhu mezi 188 společnostmi již třetím rokem. Mezi hlavní motivace ke změnám, které povedou

²⁵Emisní povolenky jsou hlavním nástrojem Evropského systému pro obchodování s emisemi (European Union Emissions Trading Scheme, EU ETS), jehož cílem je snížit emise skleníkových plynů prostřednictvím jejich zpoplatnění. EU spustila EU ETS v roce 2005 a kromě zemí EU zahrnuje také Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Jedna povolenka opravňuje k vypuštění 1 tuny CO₂. V roce 2023 překročila rekordní hodnotu 100 EUR, avšak v roce 2024 klesla a v průměru se pohybuje kolem 60 EUR [120].

²⁶Uhlíkové offsety umožňují subjektům kompenzovat své emise skleníkových plynů v podobě obchodovatelných jednotek. Každý offset je vždy vázán na projekt či aktivitu, které buď zachycený CO₂ z atmosféry odstraňují (např. zalesňování a obnova lesů nebo mineralizace) nebo zabráňují jeho budoucímu vypouštění (např. záchrana ekosystémů před zničením nebo zachytávání a ukládání CO₂). V případě aktivit, které naopak CO₂ nevypouštějí, se jedná např. o použití úspornějších varičů či technologií pro obnovitelné zdroje energie. V České republice se cena za 1 offset pohybuje mezi 700–4 000 Kč podle projektu [121].

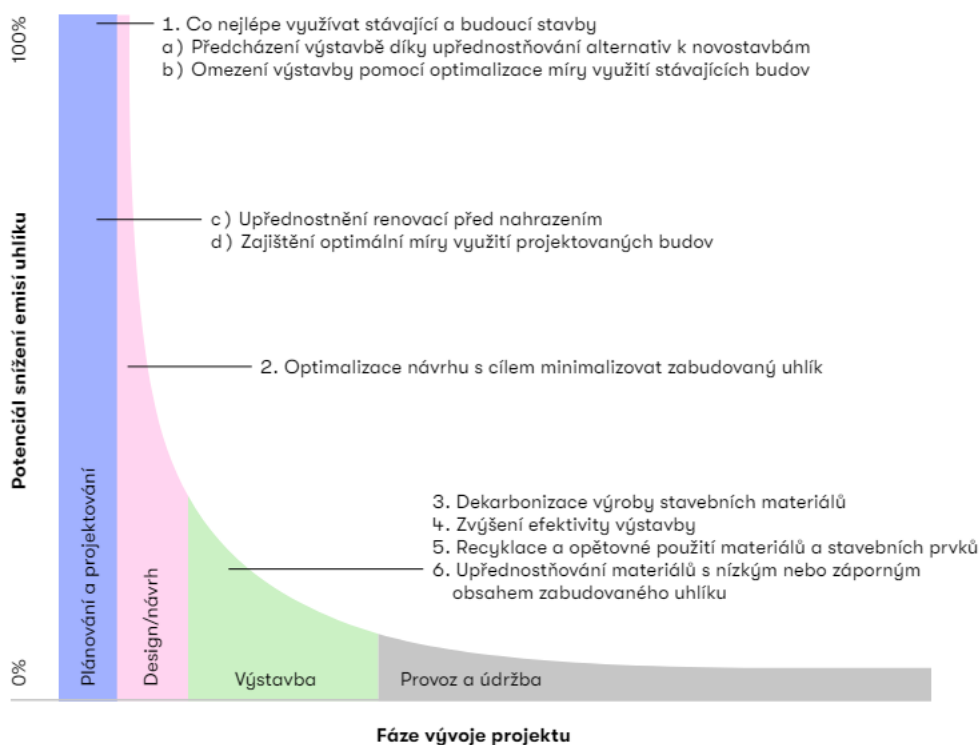
ke snížení uhlíkové stopy, činilo v roce 2024 převážně vlastní přesvědčení. Dalším podnětem k přeměně je například růst poptávky zákazníků po výrobcích a službách s nižší uhlíkovou stopou nebo povinnost zpracovávat nefinanční reporting. Snižování uhlíkové stopy požadují i odběratelé v rámci jejich dodavatelského řetězce. Zatím pouze 4 % dotazovaných ředitelů uvádí, že snížení uhlíkové stopy vyžaduje financující banka za účelem udržení či zlepšení podmínek financování. Na obrázku výše jsou znázorněny výsledky průzkumu, kde je znázorněný narůstající podíl společností, které implementovali konkrétní opatření ke snížení uhlíkové stopy. Také je znatelný přírůstek společností, jež měří svou uhlíkovou stopu [23].

Obrázek 8 Emise uhlíku během životního cyklu stavby

Projektová fáze stavebních projektů má schopnost nejvíce ovlivnit výši celoživotních nákladů [69], analogicky na tom bude i ovlivnění množství vyprodukovaných emisí [70]. Emise v budovách se dělí na ty zabudované a provozní, které momentálně tvoří podobný podíl. Zabudované zahrnují těžbu primárních surovin, výrobu stavebních materiálů, dopravu na staveniště, provoz staveniště a demolici a recyklaci druhotných surovin [71]. V průběhu času bude docházet k dekarbonizaci provozních emisí budov, neboť se stávají čistší za pomoci použití obnovitelných zdrojů, využití technologií, zvýšení účinnosti a elektrifikace [72]. Snížit zabudované emise je možné například využitím recyklovaných či přírodních materiálů či jinými optimalizacemi v rámci návrhu a výstavby.

V České republice v roce 2016 podíl provozních emisí rezidenčních budov činil přibližně 21,8 % a podíl nerezidenčních budov 12,8 %. Celkem se tedy jedná o 34,6 %. Data o emisích z výstavby (tzv. zabudovaných emisí) na národní úrovni zatím aktuálně známá [71].

Obrázek 9 Křivka snižování uhlíkové stopy staveb [73]

Požadavky na nakládání s celoživotním uhlíkem v budovách a infrastruktuře specifikuje britský standard „Carbon Management in Buildings and Infrastructure: PAS²⁷ 2080“ (Uhlíkový management v budovách a infrastruktuře) vydávaný Britským standardizačním institutem (BSI). Jedná se o první celosvětově uznávanou specifikaci pro dekarbonizaci budov a infrastrukturních systémů. Revidovaná druhá verze²⁸ PAS 2080 z roku 2023 vyžaduje, aby všichni účastníci hodnotového řetězce (vlastníci a správci aktiv, architekti a projektanti, stavební firmy, dodavatelé produktů a materiálů, regulátoři a financující subjekty) spolupracovali na zohlednění uhlíku v průběhu celého životního cyklu projektů tak, že dopad uhlíku vnesou do rozhodovacího procesu co nejdříve [70].

Dle kvartální analýzy českého stavebnictví z roku 2023 stavební podniky zavádějí řadu opatření směřujících ke snižování uhlíkové stopy a omezení dopadů na životní prostředí. Mezi ty nejčastější patří snaha o úsporu energií (71 %), omezení množství vygenerovaného smíšeného odpadu (57 %), používání recyklovaných stavebních materiálů (56 %) a prodloužení životnosti strojů a techniky (56 %). V neposlední řadě společnosti přemýšlejí o zkrácení dodavatelského řetězce a snižování dopravní zátěže [14].

²⁷ Zkratka PAS označuje Public Available Specification, Veřejně dostupnou specifikaci.

²⁸ První verze je z roku 2016, kdy se jednalo pouze o Uhlíkový management v infrastruktuře.

1.6. Udržitelné financování

Podle propočtového modelu poradenské společnosti BCG si v České republice do roku 2050 vyžádá investice přes 3,2 bilionu korun, což ročně odpovídá 100 až 200 miliardám korun (tedy 1,5 až 3 % HDP). Převážná část celkových investic půjde do tří nejvíce znečišťujících odvětví, energetika s polovičním zastoupením, dále průmysl a doprava [74].

V rámci víceletého rozpočtu na období 2021-2027 navrhla Evropská komise vyčlenit 30 % z rozpočtu EU na boj proti změně klimatu, což činí 1,8 bilionu EUR v cenách roku 2018²⁹ [75]. Evropská komise v budoucnu plánuje čerpání z fondu EU podmínit i kritéria taxonomie. Pokud je ambice jít udržitelnosti naproti, je ideální zohledňovat taxonomii už od prvních fází přípravy projektů. Dodatečné předělávání je velmi náročné a nákladné. Při nesplnění určitých kritérií může být přístup k financování ztížen nebo dokonce nebude možné usilovat o financování prostřednictvím zelených dluhopisů a zvýhodněných sazeb.

Na klimatická opatření obdrží ČR z fondů EU bezprecedentní objem financí. Tyto prostředky budou podle ceny emisních povolenek odpovídat 450-800 miliardám Kč a budou směřovat do mnoha oblastí, rovněž primárně do energetiky (od obnovitelných zdrojů energie a komunitní energetiky přes zlepšování energetické účinnosti) [76].

Stát se sice nemusí řídit principy udržitelnosti a ESG, ale měl by jít příkladem. Organizační struktura Ministerstva financí je velmi rigidní, avšak udržitelnost je jedna z mála agend, co vyvolala změnu. Formoval se nový odbor s názvem „Politiky udržitelnost“, který pod svojí správou bude mít 2 oddělení, Financování udržitelnosti a Analýzy udržitelnosti. Odbor bude zohledňovat environmentální, sociální a správní aspekty investic a hospodářských činností a podporovat rozvoj ESG ve veřejné správě. Jedním z cílů bude alokovat i státní rozpočet udržitelnějším směrem a pomoci středním a malým podnikům s nefinančním reportingem [77].

Další příkladem snahy k udržitelnější financování reprezentuje Ministerstvo pro místní rozvoj v ČR. V roce 2022 byla hodnota zakázek v režimu zákona o zadávání veřejných zakázek 426 miliard Kč (16 993 VZ), kdy necelých 82 % bylo hodnoceno pouze podle nejnižší ceny a pouhých méně než 1 % zakázek mělo zastoupená environmentální, sociální a inovativní kvalitativní kritéria. V rámci Národní strategie veřejného zadávání v České republice pro

²⁹ Na období 2014-2020 20,59 % rozpočtu (220,8 miliard EUR) na boj proti změně klimatu, čímž lehce překročila 20% cíl [75].

období 2024 až 2028 se stanovuje několik cílů, kde bude snahou podporovat nejen ekonomicky výhodné projekty, ale i ty plně digitalizované a udržitelné [78].

1.6.1. Vliv ESG na finanční sektor

Příspěvek bank může mít na životní prostředí zásadní dopad, a to díky poskytování úvěrů na podnikání společnostem, které finance využívají v souladu s principy udržitelného podnikání, resp. budou postupně transformovat své podnikání, aby se dostalo do souladu s klimatickými cíli EU. Účastníci finančního sektoru budou nejen povinni zveřejňovat zprávu o udržitelnosti a v ní vykazovat svou vlastní uhlíkovou stopu u svých produktů a služeb, ale především v souvislosti s financováním poskytovat poradenství ostatním firmám v oblasti ESG a vypočítávat environmentální rizika.

Principy ESG se podle nařízení Evropské unie o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v oblasti finančních služeb, SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) [79], řídí všechny členské státy EU již od roku 2021. Povinnosti musely začít plnit zejména účastníci finančního trhu (banky, pojišťovny poskytující produkty s investiční složkou, správci investičních fondů, investiční zprostředkovatelé) a finanční poradci. Hlavním cílem SFDR je zajištění transparentnosti a informovanosti koncových investorů a spotřebitelů o tom, do jaké míry finanční produkty zohledňují aspekty ESG. Povinnost je zveřejňovat informace o tom, jakým způsobem berou v úvahu ESG faktory a rizika v rámci svého fungování, procesu poskytování úvěrů i požadavků na klienty.

Začátkem roku 2021 také podepsalo 16 bank působících na českém trhu Memorandum ČBA (České bankovní asociace) pro udržitelné finance, kde se zavazují v maximální možné míře respektovat požadavky na ochranu životního prostředí a principy společenské odpovědnost. Součástí závazku je spolufinancování s veřejným sektorem udržitelných projektů, což efektivně posílí ekologické a společensky odpovědné podnikání v České republice. Dalším krokem je zohlednění i svých činností, jako například uvést digitalizaci činností a přechod na bezpapírové procesy, snižování uhlíkové stopy ve vlastních provozech, anebo tvorbu úvěrových a investičních portfolií zohledňujících udržitelné aspekty [80].

Na základě závazku zveřejnila ČBA na konci roku 2021 vzorový dotazník³⁰, který dostatečně pokryje typologii a obsah potřebných dat v celé šíři. To umožní nejen bankám, ale i jejich klientům potřebnou přípravu a adaptaci na veškeré povinnosti sbírat a sdílet potřebná ESG data. Je rozdělen do 4 okruhů otázek (Identifikační údaje klienta, Obecné ESG otázky, Specifické ESG otázky a Řízení specifických rizik a příkladů otázek, které si pro jejich vyhodnocení můžete položit). Z dotazníku je zřejmé, že většinu dat si banky obstarají samy z otevřených zdrojů, avšak některé údaje nebudou zjistitelné jinak než přímo od klienta, minimálně dokud nebudou některé společnosti zveřejňovat jejich zprávy o udržitelnosti. Mezi klíčové témata dotazníku patří oblasti typu emise skleníkových plynů, spalování fosilních paliv, spotřeba energií a využití obnovitelných zdrojů energie, odpadové hospodářství, spotřeba vody nebo cirkulární ekonomika. Banky dále zkoumají rizika všech 6 environmentálních cílů taxonomie³¹ a jejich dopady na výnosy, investice, náklady a zdroje financování. Dotazník neopomíjí ani zbylé kategorie ESG, sociální otázky a správu a řízení podniků [81].

Finanční instituce nemají povinnost zeleným projektům poskytovat finance za výhodnějších podmínek. Lze předpokládat, že banky utlumí finanční podporu jednoznačně škodlivým oblastem. Vzhledem k nátlakům z EU na směřování toků kapitálu udržitelnějším směrem se očekávají lepší podmínky financování pro projekty, které jsou s taxonomií v souladu a vyhovují jejímu obsahu.

Odborníci z konzultační společnosti KPMG v České republice na přelomu roku 2020 a 2021 provedli průzkum „ESG pohledem bank“ mezi velkými a malými bankami [82]. Mezi velké zařadila instituce nadnárodních bankovních skupin nebo top šest českých bank dle bilance. Mezi malé pak řadí převážně ty lokálně vlastněné. Dle objemu aktiv průzkum pokryl více než polovinu bankovního trhu v ČR.

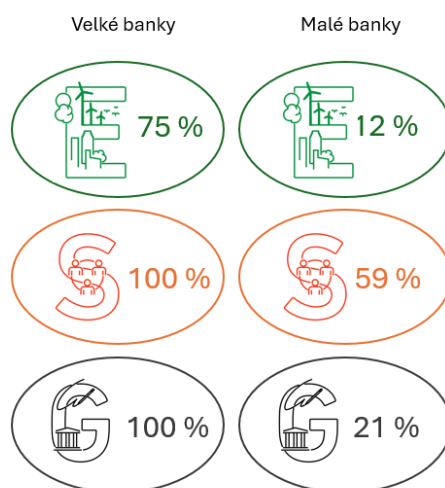
Banky na českém trhu považují téma ESG a rizika s ním spojená za důležitá. Banky zaznamenaly některé benefity po implementaci ESG, například v podobě lepší reputace, vyšších výnosů či snížení nákladovosti budoucích kapitálových potřeb. Ale rovněž sdílí názor, že implementace opatření v oblasti ESG bude náročná. Náklady společně s nedostatkem

³⁰ Odkaz na dotazník: <https://cbaonline.cz/vzorovy-esg-dotaznik-na-pomoc-firman>

³¹ Environmentální cíle v kapitole [Environmentální cíle dle taxonomie](#)

kvalitních a dostupných dat průzkum identifikoval jako hlavní bariéry aktivnějšího přístupu k tématu ESG.

Dle průzkumu je zřejmé, že velké banky v porovnání s malými jsou o kus dál. Všechny velké finanční instituce činí opatření spojená s regulacemi už nyní, neboť na ně vyvíjí silný nátlak obchodní partneři (akcionáři, investoři, dodavatelé a zákazníci poptávající zelené produkty). V případě malých bank se dvě třetiny z nich chystá zavést opatření do konce roku 2025.

Obrázek 10 Pokrytí ESG faktorů v definovaných procesech a předpisech bank [82]

Obrázek 10 na základě výsledků průzkumu ukazuje rozdíl mezi velkými a malými bankami, konkrétně v oblasti pokrytí ESG faktorů v definovaných procesech a předpisech bank. Ve všech definovaných procesech a předpisech velkých bank zapojených do průzkumu se zohledňují faktory sociální a faktory správy a řízení. 75 % z nich bere v potaz i ty environmentální. Malé banky jsou na tom podstatně hůře, zejména v kategorii environmentální, kde pokrývají pouhých 12 % faktorů.

Podle analýzy 21 českých finančních institucí mezi roky 2019-2021 tempo implementace ESG drží se zahraniční konkurencí spíše banky velké, po kterých zavedení ESG požadují jejich MS a obchodní partneři. Nastal trend zlepšování ESG reportingu u velkých společností se zahraničním vlastníkem a setrvalý stav u malých lokálních podniků, které se k udržitelnosti zavazují minimálně. Jedním z důvodů, proč malé banky jsou tak pozadu, je enormní navýšení provozních nákladů spojeným s implementací ESG [83].

Další průzkum od společnosti KPMG z roku 2023 „Property Lending Barometer“ [84] se týká bankovního financování komerčních nemovitostí připravovaný každoročně přes 14 let. Sběr dat zahrnuje 48 bank z 10 zemí centrální a východní Evropy. Pro české banky financování nemovitostí patří mezi nejdůležitější sektory. Od roku 2022 průzkum zaznamenal nárůst významu udržitelného financování a zájem rostl i následující rok. Přes 80 % oslovených bankéřů (v ČR 100 %) potvrzují schválení strategií banky ohledně ESG a financování realitních projektů.

Banky v roce 2023 hlásí významný pokrok v zavádění ESG kritérií pro hodnocení úvěru. Pětina oslovených bankéřů má zkušenost se zamítnutím úvěru pouze z důvodu nesplnění ESG kritérií, což činí přes dvojnásobek oproti roku 2022. Průzkum zaregistroval relativně nízký počet bank nabízejících speciální zvýhodněné zelené úvěrové produkty na udržitelné financování (primárně nižší úrok, popřípadě delší dobu splatnosti nebo nižší míru amortizace). Pouze vybrané banky (i ty české) iniciují finanční produkty s nižším úrokem v souladu s udržitelnými cíli [84].

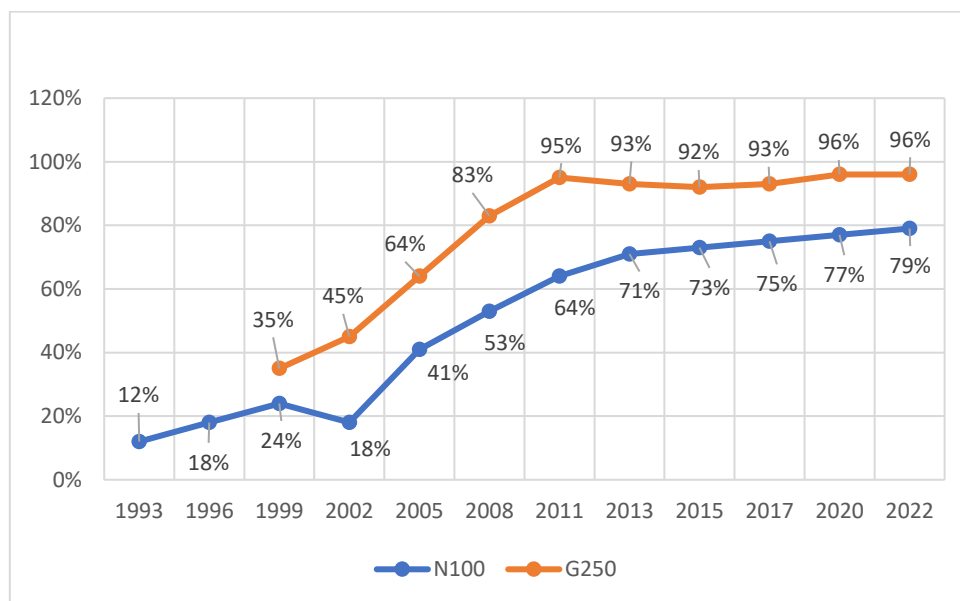
Šest bank působících na v České republice (Česká spořitelna, ČSOB, ING Bank, Komerční banka, Raiffeisenbank a UniCredit Bank) začala od konce roku 2023 nabízet svým firemním klientům nový společný ESG dotazník. Jedná se o automatizovaný a strukturovaný dotazník, který vytvořila ČBA se společností CRIF (Czech Credit Bureau)³². Vyplněná data si banky navzájem budou data jednoduše sdílet a tím sníží duplicitní vyplňování a administrativní zátěž pro všechny. Dotazník umožní podnikům lepší orientaci v oblasti udržitelnosti a ESG ukazateli, bankám poskytne nástroj ke kompletnímu posouzení celkového profilu společnosti z hlediska udržitelnosti. Díky tomu lépe porozumí rizikům a příležitostem spojeným s financováním podniků, které mají významný dopad životní prostředí a společnost [85].

1.7. Současný stav nefinančního reportingu

Studie poradenské společnosti KPMG „Survey of Sustainability Reporting“ [67] analyzuje každé dva roky zprávy o udržitelnosti již od roku 1993. To poskytuje data od 5 800 podniků z 58 zemí z celého světa. Nejvyšší procento společností zpracovávajících zprávy o udržitelnosti

³² Dotazník je dostupný na platformě Synesgy: <https://service.synesgy.com/cz/bankovni-esg/>.

je v asijsko-pacifickém regionu (89 %), následuje Evropa (82 %), Amerika (74 %), Blízký východ a Afrika (56 %).

Obrázek 11 Graf míry nefinančního reportingu (1993-2022) [67]

Na Obrázku 11 je patrné nárůst zveřejňování zpráv o udržitelnosti. Pokrok ale není zcela rovnoměrný. Ze skupiny 100 obratově nejvýznamnějších společností v každé analyzované zemi (označení N100) vydávalo zprávu o udržitelnosti před 10 lety v průměru zhruba 64 %, v roce 2022 se podíl zvýšil na 79 %. V Česku je trochu nižší, konkrétně 74 %. Skupina G250 zahrnuje obratově 250 největších společností na celém světě. Za posledních 10 let téměř většina, konkrétně přes 90 %, nefinanční reportingu zpracovává.

Až 40 % ze zmíněných 74 českých společností reportuje prostřednictvím zahraniční mateřské společnosti. To zapříčinilo téměř dvojnásobný nárůst podniků, které využívají standard TCFD. Přesto v České republice nejčastěji používaný standard pro vykazování zůstává GRI [68].

Velkou otázkou pro společnosti je finanční a časová zátěž způsobující nová povinnost zpracovávat zprávu o udržitelnosti. Expert na toto téma ve společnosti PwC Česká republika Ondřej Rybka tvrdí, že proces ESG reportingu trvá zpravidla šest měsíců u podniků, které jsou v začátcích s ESG reportováním. Následně se dá zkrátit zhruba na polovinu času. Náročnosti procesu pak pochopitelně odpovídá i cena. Tu PwC vyčíslila na statisíce u malých podniků a až jednotky milionů u velkých společnostech [86].

Studie z roku 2021 hodnotící dopad zavedení povinného nefinančního reportingu [87] ukazuje, že náklady prvního roku vykazování jsou v průměru vyšší než náklady vzniklé v následujících

letech. Nejběžnějšími příklady nákladů vynaložených v prvním roce nefinančního reportování je seznámení se s požadavky právních předpisů EU spolu s právním poradenstvím k zajištění přiměřené úrovně souladu, posouzení materiality nefinančních informací a stanovení postupu pro sběr relevantních údajů, příprava či úprava designu nové zprávy, ve které byl nefinanční výkaz, nákup/vývoj IT nástrojů (software pro vykazování, systém pro správu dat, databáze atd.) a školení personálu. Avšak až 50 % respondentů studie, kteří již zveřejnili nefinanční reporting v předchozích letech, nezaznamenal žádný rozdíl mezi náklady v jednotlivých letech. Mezi hlavní důvody bylo, že v dalších letech se každoročně snažili o zlepšení kvality a důkladnosti nefinančního reportingu.

Společnost EY provedla analýzu a přehled o postupech podávání zpráv napříč 320 společnostmi ze 17 zemí v EU z 12 odvětví s názvem „EU Taxonomy Barometer“. Společnosti jsou kótovány na hlavních burzách vybraných zemí a vytvářejí přibližně 92 % hrubého domácího produktu EU. Co se týče obecných výsledků, 96 % nefinančních podniků (265 z 277) zveřejnilo své taxonomické informace v rámci svých zpráv, 89 % (236 z 277) ze zahrnutých společností zveřejnilo alespoň jeden ze tří klíčových ukazatelů (KPI obratu, CapEx KPI, OpEx KPI). Mimo jiné vyplynulo, že 25 % společností je schopno vykázat způsobilost jejich obratu s taxonomií, více než třetina z nich není ale schopna vykazovat aktivity, které by podporovaly cíle v oblasti mitigace (zmírňování) a adaptace na změny klimatu. Pro společnosti je náročné projít screeningovými kritérii, aby byly schopny vykázat činnosti v souladu. Příčinou je často nedostatek dat či neschopnost data dodat [88].

1.8. ESG rating

Zatímco reporting je nebo bude v Evropské unii povinný, ratingy jsou čistě tržní záležitostí a cílovou skupinou jsou hlavně investoři. Jedná se o číselné hodnocení, procento nebo písmeno, které je zařazené do škály od nejlepší po nejhorší. Cílem ESG ratingu je poskytnout přehled o udržitelnosti společnosti a její připravenosti na změny spojené s udržitelností. ESG ratingová agentura hodnotí rizika společností v oblasti udržitelnosti a jak tato rizika hodnocený podnik řídí. Společnosti s vysokým ESG ratingem nemusí být tedy aktuálně ty nejvíce udržitelné, ale jsou to spíše ty, které jsou schopny účinně reagovat na rizika a proměny, které se blíží v souvislosti se změnou klimatu [89].

Nevýhoda, která může zmást nejednoho investora, je ta, že ratingové agentury se často neshodnou, co se týče hodnocení ESG kritérií. Jejich korelace není tak vysoká³³ jako v úvěrových agenturách. Jedna agentura označí určitý podnik za lídra v udržitelnosti, ale druhá ji pokládá za průměrnou. Na odlišnost má vliv mimo jiné použitá metodologii a nestandardizovaná data. Nová regulace a rychlý vývoj ESG ratingů by časem měli zajistit větší transparentnost a lepší porovnatelnost a kvalitu jako je u úvěrových ratingů, čímž bude jasnější udržitelnost společností a bude obtížnější využívat výhody greenwashingu [90].

Nyní na trhu existuje zhruba 140 ESG ratingů [91]. Některé renomované agentury, co již provádí úvěrové ratingy, zakomponovala i ESG ratingy (např. Moody's a S&P Global), ale vznikají nové ratingové agentury, které jsou zaměřené pouze na ESG rating (např. EcoVadis, Sustainalytics, ISS ESG a MSCI). Data pro sestavování ratingů získávají z veřejných zdrojů, firemních publikací nebo zodpovězených dotazníků.

Zatím v rané fázi vývoje ESG ratingu schytává kritiku³⁴, neboť některá hodnocení jsou založená na obchodních modelech, nikoliv na samotných podnicích. Proto například tabákové a alkoholové společnosti patří mezi nejlépe hodnocené společnosti. Přesto jsou z některých indexů vyloučeny při negativním posouzení společenského hlediska.

Průzkum „ESG Rating“ v České republice vznikl ve spolupráci Asociace společenské odpovědnosti se studijním programem CEMS na Fakultě podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické spolu s českým časopisem Forbes. Zkoumalo se naplňování cílů udržitelného rozvoje v českém byznysu. V roce 2023 se do průzkumu zapojilo celkem 135 českých společností, jejichž celkový obrat v roce 2022 dosáhl 1,2 bilionu korun (17,2 % tuzemského HDP). Do sekce velkých společností se zapojilo 40 % přihlášených, zbylých 60 % bylo zařazeno mezi malé a střední firmy. V listopadu 2023 se představilo top deset velkých a top pět malých a středních společností [92].

³³ Mezi 6 nejpoužívanějšími ESG indexy je korelace v průměru na úrovni 0,54 [122].

³⁴ Jedním z negativních komentářů na téma ESG ratingu publikoval v roce 2022 Ondřej Vlček, šéf kyberbezpečnostního gigantu Avast, na jeho LinkedInu. Důvodem bylo, že jeho společnost spolu s Teslou (americká automobilka a energetická společnost) měli horší ESG rating než třeba výrobce cigaret British American Tobacco nebo ropný gigant Shell. „Ve zkratce, ESG ratingy dnes neříkají vůbec nic o tom, jak je daná společnost prospěšná planetě, nebo společnosti. Nebyly navrženy tak, aby měřily dopad, který byznysy mají na planetu, společnost nebo komunity, ve kterých působí. Byly navrženy tak, aby změřily, jaký možný dopad může mít planeta a společnost na cenu akcií firmy. Myslím, že to je velká škoda a hlavně promarněná příležitost. Naštěstí, už vidíme i první pokusy měřit reálný dopad – od hráčů jako jsou Impaakt a The Upright Project. Naneštěstí, jsou zatím malé a používané na malé části trhu a jsou daleko od toho být široce rozšířené. Ale stále máme čas to napravit.“ pozitivně zakončil. [87].

Na čtvrté místo v kategorii malých a středních firem se umístila stavebně-inženýrská společnost Konsit, která je v procesu zavádění dekarbonizační strategie na základě dat o své uhlíkové stopě. V oblasti G boduje ve sféře obchodní etiky – má veřejně dostupný etický kodex a proškolené zaměstnance. Řízení kodexem smluvně zavazuje dokonce i své dodavatele. Konsit má rovněž protikorupční program a etickou linku, která umožňuje zaměstnancům bezpečně nahlásit podezření z neetického nebo protiprávního chování. Konsit uvádí další zaměstnanecké benefity jako je umožnění pracovat na zkrácené úvazky či dohody, pokud zaměstnanci (například kvůli výchově dítěte) nevyhovuje pracovat na plný úvazek.

1.9. Implementace ESG do stavebnictví

I ve stavebnictví jsou faktory životního prostředí, sociální a správy a řízení podstatné. Jednotlivé ESG ukazatele jsou ovlivňovány celým životním cyklem budov od návrhu a výstavby až po údržbu a případnou demolici. I přes významné změny v posledních třiceti letech, které zdůrazňují důležitost udržitelnosti, energetické účinnosti a digitalizace ve stavebnictví, existují stále legislativní a byrokratické překážky, které mohou brzdit inovace a efektivitu v tomto odvětví. Vyřešení těchto otázek bude klíčové pro udržení a podporu dalšího rozvoje stavebního průmyslu v České republice [4].

ESG kritéria a udržitelnost výstavby hrají stále větší roli při rozhodování o investici do nových stavebních projektů. Zatímco dříve byly investice primárně založeny na finančních kritériích a výkonnosti projektu, dnes je stále více investorů a developerů zaměřených na dlouhodobou udržitelnost a společenskou odpovědnost. Při rozhodování o investici do výstavby nových projektů mají ESG kritéria velkou důležitost, což si podle druhé kvartální analýzy českého stavebnictví z roku 2023 od analytické společnosti CEEC Research myslí téměř dvě pětiny oslovených stavebních podniků (38 %) [14].

Jak již bylo zmíněno, veřejné zakázky (VZ) jsou pro stavební sektor klíčový. V roce 2022 45% podíl hodnoty zakázek v režimu zákona o zadávání veřejných zakázek tvořily stavební práce. Jedním z cílů Národní strategie veřejného zadávání v České republice pro období 2024 až 2028 v rámci VZ ve stavebnictví je „Dosáhnout stavu, kdy veřejné zakázky ve stavebnictví budou připravovány, zadávány a realizovány v rámci projektového řízení především efektivně, udržitelně, inovativně, digitálně a měřitelně“ [78].

Stavebnictví zažilo za posledních 15 let globálně přeměnu, dle průzkumu od KPMG „Global Construction Survey“ z roku 2023, udržitelnost již není především zdroj zisku, ale zvyšuje se podíl lídrů, kteří plně vnímají benefity ESG a vidí udržitelnost jako hlavní prvek obchodní strategie. Vlastníci budov jsou primárně znepokojeni snižováním emisí skleníkových plynů a snaží se rozvíjet své portfolio obnovitelných zdrojů. Zatímco stavební společnosti čím dál tím více upřednostňují sociální úvahy týmů (diverzitu, rovnost a inkluzi), které přináší nové dovednosti a myšlenkové přístupy k řešení dlouhotrvajících výzev v projektech [93].

V současné době existuje mnoho způsobů snižování dopadu budov na životní prostředí. Od těch nejnámějších jako je zateplení obálky budovy či výměna oken až po inovativní alternativy zahrnující například využití obnovitelných zdrojů energie pomocí rozsáhlých instalací fotovoltaických panelů. Mezi další osvědčené opatření snižování energetické náročnosti budovy patří použití zeleně (na plochých střeších nebo na fasádách), zvýšená míry prosklení, využití šedé vody a mnoho dalších³⁵. Orientace ve vysokém počtu opatření je pro všechny aktéry velmi náročná. Vývoj nových udržitelných technologií je rychlý a opatření bývají velmi komplexní a multioborová. Výsledkem však může být kompletně energeticky soběstačná budova.

Jednotlivé ESG ukazatele jsou ovlivňovány celým životním cyklem budov od návrhu a výstavby až po údržbu a případnou demolici. Pro stavebníky, projektanty i stavitele je mnohdy velmi těžké najít řešení vhodné po technické i ekonomické stránce, které by vedlo k naplnění současných požadavků, tedy že všechny budovy budou mít téměř nulovou spotřebu energie. Dodávky během procesu výstavby fungují jako palivo. Stavební projekty mají mnohdy komplexní a dlouhé dodavatelské řetězce. Využitím místních dodavatelských řetězců a zkrácením vzdálenosti přepravy (materiálu i pracovníků) uspoří nejen čas a finance, ale zároveň mohou zlepšit nefinanční report podniku.

Použití druhotných materiálů³⁶ přináší mimo jiné řadu výhod, včetně bezpečnosti dodávek (nezávislost na dovozu zejména kritických surovin), snížené spotřeby materiálu a energie a tím i snížení dopadů na klima a životní prostředí (snížení uhlíkové stopy) a úsporu výrobních nákladů. Používání druhotných surovin však naráží na řadu překážek, včetně dosavadní absence evropských norem kvality pro určité materiály (jako jsou plasty),

³⁵ Katalog šetrných řešení od České rady pro šetrné budovy a Rethink Architecture Institute: <https://www.czgbc.org/files/2022/01/52557ab474bdea4d985472eabb717657.pdf>

³⁶ Katalog druhotných výrobků: <https://www.recyklujmestavby.cz/katalog-vyrobku/>

potíží spojených s obchodováním s druhotnými surovinami v celé EU a potenciální přítomností chemikálií u recyklovaných materiálů [94]. Stavební podniky ve větším rozsahu uplatňují použití výrobků oběhového hospodářství, což podporuje růst průmyslového odvětví související s recyklací odpadů.

Recyklované materiály čím dál tím více doprovází materiály šetrné k životnímu prostředí s menší uhlíkovou stopou. Beton, ocel a pálené cihly mají v sobě zabudovanou velkou spotřebu energie, zanechávají tedy velkou uhlíkovou stopu [71]. V zahraničí se ve výstavbě čím dál častěji využívá dřevo namísto konvenčních materiálů. Je to obnovitelný materiál s minimální uhlíkovou stopou. Česká republika je však v tomto ohledu zatím na začátku své cesty, limitem jsou totiž především přísné požární normy, které povolují pouze čtyři patra a maximální 12metrovou výšku [95].

Podle dat Eurostatu stavební a demoliční odpad (SDO) v roce 2020 tvořil v České republice necelých 43 % celkového odpadu (16 tun SDO), v EU přes 37 % [96]. Česká republika jako člen EU implementuje cirkulární ekonomiku. ČR se rozhodla jít cestou negativních pobídek, které spočívají ve zvyšování poplatků za skladování znovupoužitelného odpadu. Stanovila si cíl zakázat skládkování komunálního odpadu do roku 2030 [97]. Stavební odpad vzniklý na staveništi výrazně sníží využití prefabrikovaných stavebních konstrukcí.

SDO se skládá z celé škály materiálů, primárně kamenivo, beton, kovy a asfaltové směsi. Jejich recyklace tedy výrazně snižují objem odpadu. Z hlediska uplatnitelnosti na trhu s druhotnými surovinami jsou nejzajímavější betony a železobetony, kde lze využít velmi kvalitní recyklované kamenivo [98]. Beton, v němž se část běžně používaného materiálu (cement nebo kamenivo) často nahradí odpadovými materiály, například recykláty, čímž se významně snižuje jeho uhlíková stopa.

Stavební aktivity mají značný dopad na spotřebu surovin a energetických zdrojů. Více než 50 % celkové tuzemské těžby představuje těžba stavebních surovin a nerudných surovin určených pro výrobu stavebních materiálů. Některé z těchto zdrojů se navíc blíží ke svým limitům, přičemž roste podíl dovozu, zejména u surovin jako kamenivo a písek [4]. To způsobí v budoucnosti značné zdražení materiálů jako je beton, kde kamenivo nese roli primární suroviny.

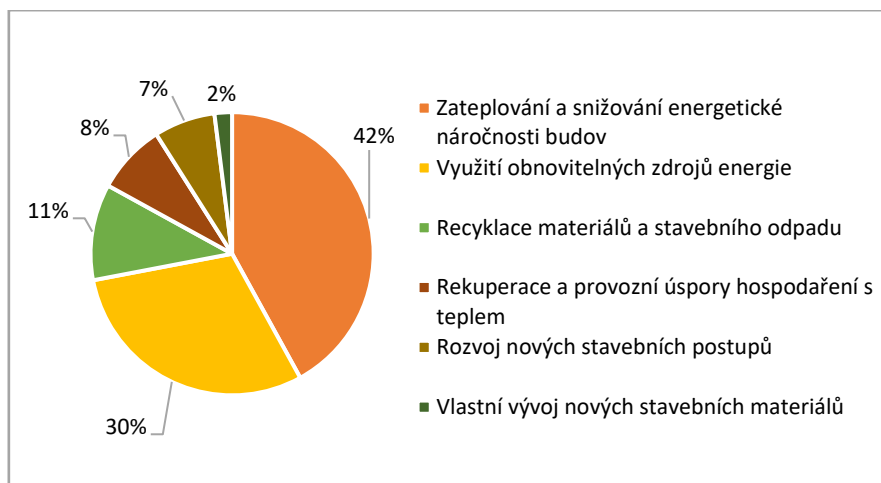
Budovy s nulovou spotřebou energie (nZEB) představovaly ve stavebnictví významný krok směrem k udržitelnosti a snižování emisí skleníkových plynů. Jak už referuje jejich název,

nZEB jsou navrženy tak, aby minimalizovaly energetickou spotřebu a dosahovaly téměř nulové čisté spotřeby energie na základních potřebách. Jejich zavedení přineslo jisté výzvy. Na počátku mohly být nové předpisy nejisté a rozporuplné. Bylo potřeba implementovat nové moderní technologie, které dříve nebyly tak běžné. Tento přechod vyžadoval značné finanční investice a větší povědomí a vzdělání nejen mezi profesionály ve stavebnictví, ale i mezi investory. V roce 2025 by měly budovy splňující standard nZEB tvořit minimálně 25% podíl stavebního fondu v EU [51].

Stavebnictví se nevyhne ani sociálním otázkám, jelikož musí zohledňovat stále přísnější předpisy a nařízení týkající se nejen bezpečnosti a dopadu na zdraví, ale i přístupu k zaměstnancům, diverzitě, rovnému odměňování, školení zaměstnanců, prevence korupce a další. To může přispět ke zvýšené produktivitě, snížené fluktuaci zaměstnanců a tím i zlepšení celkové reputaci podniku. Zapojení zainteresovaných stran (obyvatelé, komunitní organizace a veřejné úřady) má za účelem budování důvěry a podpory pro projekt.

Stavební odvětví má dlouhodobě špatnou pověst o pracovních podmínkách na staveništi. Práce na stavenišťích se řadí mezi vysoce rizikové práce. Ve většině případů se může jednat o práce vykonávané ve výškách, kde hrozí riziko pádu z výšky nebo sesunutí z volného okraje, nebo ve výkopech, kde hrozí riziko sesypání volných okrajů výkopu, případně pád do těchto výkopů. Podle statistických dat o bezpečnostech práce z roku 2022 je v České republice klesající trend úrazu a v roce 2022 druhým rokem za sebou bylo vykááno historické minimum smrtelných pracovních úrazů (88 případů). Přesto jedním z nejpočetnějších zdrojů vzniku smrtelných a závažných pracovních úrazů byla kategorie budovy, stavební konstrukce, povrchy [99].

Společenský zájem o udržitelnost budov přináší některým oblastem stavebních dodávek výrazně vyšší obchodní potenciál. Zákazníci, investoři a veřejnost se stále více zajímají o udržitelné budovy, které minimalizují negativní dopady na životní prostředí a poskytují příznivé podmínky pro uživatele budov. Největší zájem stavební společnosti spatřují v zateplování a snižování energetické náročnosti budov (42 %) a ve využití obnovitelných zdrojů energie (30 %). Mezi silně zastoupené odpovědi patří také rekuperace a hospodaření s teplem nebo často zmiňovaný trend recyklace materiálů a stavebního odpadu, který v uplynulých letech následovala řada stavebních podniků [14].

Obrázek 12 Oblasti s největším obchodním potenciálem [14]

Studie dále ukazuje, že až 17 % podniků v oblasti stavebnictví se setkala s takzvaným greenwashingem ze strany svých dodavatelů a obchodních partnerů[14]. Avšak tomu by časem mělo zabránit přísnější a standardizovaná pravidla a následné auditování, které bude povinné evropskou legislativou.

1.9.1. Certifikace ve stavebnictví

S rozvojem zájmu spotřebitelů, zákazníků a dalších zainteresovaných stran nejen ve stavebním odvětví o environmentálně šetrnější produkty a budovy vznikala poptávka po označení ukazující na jejich šetrné vlastnosti. Certifikace pro stavební společnost slouží jako nástroj k potvrzení, že daný stavební produkt nebo budova nebo podnik samotný splňuje určité stanovené normy a předpisy. Slouží jako záruka kvality, bezpečnosti a shody. Certifikace zlepšuje důvěru v produkt či společnost a tím i zvýšení konkurenceschopnosti na trhu.

Stavební společnosti vypracovávají pro své produkty EPD (Environmental Labels and Declarations, Environmentální značky a prohlášení) neboli Environmentální prohlášení typu III podle ČSN EN ISO 14025. Jedná se o několikastránkový dokument, který představuje soubor měřitelných informací o dopadech produktu či služby na životní prostředí v průběhu celého jejich životního cyklu. Podkladem pro sestavení EPD musí být vypracovaná robustní studie LCA³⁷ sestavená v souladu s ČSN EN ISO 14040 a ČSN EN ISO 14044. Výstupy analýzy poskytují data pro certifikační systémy budov a mohou sloužit i pro optimalizaci výrobních procesů (např. spotřeba energií a vody, produkce odpadů, vliv na změnu klimatu apod.). Avšak

³⁷ LCA (Life Cycle Assessment, Posuzování životního cyklu) je detailní analytická metoda hodnocení environmentálních dopadů výrobků, služeb a technologií s ohledem na jejich celý životní cyklus.

pro produkt, který získá EPD, neznamena, že je šetrnější. Smyslem je poskytnout zainteresovaným stranám (např. architektům a projektantům) referenční bod pro vzájemné srovnávání různých výrobků v případě, že se jedná o produkt s totožnou funkcí [100].

Developeři se již častěji nesnaží jen o minimalizaci nákladů a splnění nezbytného minima technických požadavků výstavby [101]. Snahou investorů je buď zvýšit prodejní cenu nebo v případě pronájmu snížit provozní náklady, mít v budově co největší obsazenost a zároveň poskytnout kvalitní vnitřní prostředí. Tyto požadavky dosahují pomocí environmentálních certifikačních systémů [102]. V České republice jsou nejvyužívanější certifikace mezinárodní certifikace LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) a BREEAM (Building Research Establishment's Environmental Assessment Method) nebo česká certifikace SBToolCZ (Sustainable Building Tool).

Environmentální certifikace budov a ESG kritéria jdou stejným směrem, co se týče principů, ale každý z nich je jiný. Certifikační systémy jsou hodně propracované, jejich kritéria jsou detailní a vztahují se na konkrétní budovy. Sledují vyváženost návrhu a provedení stavby v rovině environmentálně-technické, ekonomické a sociokulturní, a proto je vhodné tyto hodnotící nástroje implementovat včas do procesu přípravné fáze projektu. Když se ale porovná nastavení ESG ve směrnících EU nebo v EU Taxonomii, v těchto případech jde zatím spíše o obecné nastavení směru. Sice se jedná o dva odlišné přístupy, které se ale vzájemně podporují a rozhodně nejsou protichůdné. Pokud tedy je budova certifikovaná, lze obecně konstatovat, že velmi pravděpodobně bude splňovat i ESG kritéria – nicméně vždy je lepší to ověřit [103].

Stavební společnosti jsou mnohdy držiteli několika certifikátů. Řada certifikací poskytuje společnostem mnoho výhod. Mezi nejvyužívanější patří certifikace systému řízení kvality, podle ČSN EN ISO 9001, pomáhá stavebním firmám zajistit kvalitu svých produktů a služeb prostřednictvím efektivního systému managementu kvality. To může vést k lepší spokojenosti zákazníků a snížení reklamací. Další žadáným certifikátem je certifikace systému environmentálního managementu, který je zpracován na základě normy ČSN EN ISO 14001. Umožňuje stavebním podnikům lépe řídit své environmentální dopady a snižovat negativní vlivy na životní prostředí. Certifikace pro systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, dle normy ČSN EN ISO 45001, pomáhá stavebním podnikům identifikovat a minimalizovat rizika spojená s pracovním prostředím a zajišťuje, že jsou dodržovány

příslušné bezpečnostní a zdravotní normy. To může vést k nižším úrazovým případům a lepšímu zdravotnímu stavu zaměstnanců.

Držení těchto certifikátů může podnikům posílit důvěru ze strany zákazníků, investorů a dalších zainteresovaných stran. To může vést ke zlepšení pověsti společnosti a zvýšení konkurenceschopnosti na trhu. Implementace efektivních systémů managementu kvality, životního prostředí a bezpečnosti a ochrany zdraví může pomoci stavebním podnikům snižovat provozní náklady a minimalizovat rizika spojená s nekvalitní prací, environmentálními škodami nebo pracovními úrazy. Zmíněné certifikace podle ČSN EN ISO 14001 zastupující písmeno E, ČSN EN ISO 45001 reprezentující písmeno S a ČSN EN ISO 90001 jako písmeno G poskytují rámec pro zlepšení a řízení klíčových aspektů ESG ve stavebních podnicích, což může vést k celkově udržitelnějším podnikatelským praktikám.

1.9.2. Digitalizace a udržitelnost

Stavebnictví je jedním z nejkonzervativnějších technických oborů s malou mírou zavádění digitálních inovací a relativně nízkou produktivitou a efektivitou oproti ostatním odvětvím. Nicméně současná doba přináší nové výzvy a požadavky, které nelze řešit pouze konvenčními metodami. Nové technologie a postupy, zejména v oblasti digitalizace, umělé inteligence a strojového učení, se stávají klíčovými v procesech stavebnictví po celém hodnotovém řetězci – od výroby stavebních materiálů přes plánování, realizaci až po užívání a likvidaci. Tato digitalizace slibuje nejen úspory energie a snížení vyprodukovaných emisí a množství odpadu, ale i značné ovlivnění nákladů. Zároveň zvyšuje kvalitu a bezpečnost během celoživotního cyklu výsledných staveb [104].

Building Information Modeling (BIM, Informační model budovy) je jednou z nejvýznamnějších technologií transformace digitalizace stavebnictví. BIM umožňuje modelovat stavební objekty v digitálním prostředí a pracovat s nimi ve všech fázích životního cyklu budov. BIM je cenným spojencem v boji proti změně klimatu, protože pomáhá stavebnímu průmyslu snížit jeho uhlíkovou stopu a pracovat na bezemisní budoucnosti.

BIM umožňuje architektům a inženýrům vytvářet modely budov založených na datech, což poskytne komplexní výpočet a analýzu energetické náročnosti budov. Simulací různých alternativ návrhu mohou týmy porovnávat energetickou účinnost, optimalizovat návrhy tak, aby minimalizovaly spotřebu energie a snižovaly emise uhlíku [105].

BIM může usnadnit strategie pasivního navrhování, jako je výběr nízkoemisních materiálů, optimalizace orientace budovy, umístění oken a tepelné izolace, aby se snížilo zatížení vytápění a chlazení. Kromě toho může BIM pomoci návrhářským týmům identifikovat a napravit potenciální problémy, jako jsou tepelné mosty, které ovlivní energetickou náročnost budovy. BIM lze použít k analýze slunečního záření na povrchu budovy, což umožňuje optimální umístění a dimenzování solárních panelů. Podobně může simulovat vzory větru kolem budovy a určit nejúčinnější místa pro větrné turbíny [105].

BIM přispívá k úsilí o snížení uhlíku optimalizací využití materiálu s nejnižší uhlíkovou stopou a minimalizací odpadu. Prostřednictvím přesného odhadu materiálu a přesných řezných listů zajišťuje BIM efektivní využití materiálu a snižuje jak odpad, tak související emise uhlíku. Až 30 % stavebního materiálu, který se doveze na staveniště, skončí jako odpad [106]. Mezi časté příčiny nadměrného množství odpadu patří špatný odhad nákladů a lidské chyby. Systémy BIM přesně vypočítají potřebné množství materiálů, čímž zabrání nadměrnému objednávání a zbytečnému plýtvání. BIM umožňuje dále prefabrikaci a modulární konstrukci, což může výrazně rovněž snížit plýtvání materiálem a související emise z dopravy. Usnadněním použitím prefabrikovaných komponentů a konstrukcí mimo staveniště může BIM vést k efektivnějším a rychlejším stavebním procesům a snížení produkce odpadu na místě [105].

Zatímco BIM je vnímán především jako zásadní nástroj pro fázi návrhu budov, jeho potenciální hodnota pro fázi výstavby, facility a provozního managementu je stále více uznávána [107]. Během provozní fáze usnadní efektivní správu budovy. Pomocí komplexních údajů o systémech budov a jejich výkonu umožňují správcům budov (facility managerům) nepřetržitě monitorovat v reálném čase spotřebu energie a výkony zařízení pro osvětlení, topení a klimatizaci. Identifikuje neefektivitu a facility manažer zavede cílená zlepšení ke snížení spotřeb a tím i ovlivnit dopad na životní prostředí [108].

BIM může napomoci zlepšit ESG reporting pro stavební projekty, jelikož poskytne komplexní data o stavbách s jejich materiálech, systémech a výkonu. Zlepší přesnost, transparentnost a analýzu dat o energetické účinnosti, o environmentálních dopadech (uhlíková stopa zabudovaných materiálů a technologií), o využití vody, o slunečním záření a osvětlení, tepelné pohody a další [107]. To může posílit nefinanční reporting a umožní organizacím lépe plnit své povinnosti v oblasti udržitelnosti a odpovědnosti a zvyšuje důvěryhodnost ve stavebním odvětví [109].

Hlavním cílem je si data pro reporting maximálně zjednodušit, zautomatizovat a zefektivnit. Jednou z výzev pro stavební společnosti je monitorování a analyzování dodavatelů a dodavatelského řetězce. Stavební společnosti potřebují znát detailní informace o dodavatelském řetězci, aby měly transparentní a ověřitelné informace o původu potřebných surovin a etických pracovních podmínkách [110]. Dlouhé dodavatelské řetězce jsou pro stavební společnosti typické, tudíž jejich sběr dat může být komplikovanější a Microsoft Excel pro mnoho podniků není dostačující a přehledný.

1.9.3. Nefinanční reporting stavebních podniků

S rostoucím tlakem spotřebitelů, regulátorů, investorů a dalších zúčastněných stran na environmentální a společenský dopad organizací, se ESG reporting stal téměř obchodní nutností. Vedení podniků je motivováno k zavádění ESG do jejich strategie a procesů, což dlouhodobě zabezpečí konkurenceschopnost na trhu. Ve stavebnictví, které je odpovědné za obrovské procento emisí CO₂, přinese reportovací povinnost velké množství změn. Podle přístupu k ekologickým tématům, zachyceného ve výkazech, budou banky a investoři vyhodnocovat, zda záměr podpoří, či nikoliv. Může se tak stát, že neúspěšné budovy s negativními dopady na životní prostředí jednoduše neuspějí.

Pro odvětví stavebnictví a realit pak představuje klíčový milník rok 2026. V něm budou poprvé za minulé účetní období (za rok 2025) podávat zprávy o udržitelnosti všechny velké podniky (i ty, jejichž akcie se neobchodují na burze). To bude případ naprosté většiny společností z odvětví. Do kategorie povinných tak spadnou velké stavební společnosti, největší projekční kanceláře, přední developeri, řada výrobců a prodejců stavebních materiálů a hmot, ale i někteří realitní investoři.

Mezi sledované a reportované parametry budou patřit především informace o celkových emisích skleníkových plynů, spotřebě energie, podílu energie z obnovitelných zdrojů, využití ekologicky šetrných materiálů a úsporných technologií včetně odpadového hospodářství a recyklace již jednou použitých materiálů. Vedle samotných kvalitativních dat mají organizace zveřejňovat i své strategie a cíle v oblasti udržitelnosti. Mělo by z nich vyplývat, jak se společnost staví k naplňování požadavků stanovených Evropskou unií, např. redukci emisí CO₂ na nulu kolem roku 2050, zda se její obchodní model dokáže adaptovat na změny klimatu a co pro to hodlá společnost učinit.

V rámci již zmíněného průzkumu³⁸ „EU Taxonomy Barometer“ společnosti EY se zkoumaly 3 klíčové výkonnostních ukazatelích, které se reportují v rámci výkaznictví udržitelnosti. Mezi respondenty průzkumu z roku 2023 patřilo 320 evropských společností ze 17 zemí EU z 12 odvětví. Zmíněné koeficienty pro odvětví stavebnictví, infrastruktury a nemovitosti, kam zapadá pouhých 21 podniků, jsou velmi vysoké v porovnání se všemi sektory dohromady. Podíly koeficientů ve stavebnictví vcelku dominují mezi ostatními odvětvími. Vysoký rozdíl mezi způsobilými koeficienty a koeficienty v souladu je právě kvůli vysokému počtu účastníků, kteří musí splňovat stejná kritéria.

Tabulka 2 Koeficienty v kategorii Stavebnictví, infrastruktura a nemovitosti [111]

KPI obratu	ve způsobilosti	60 %
	v souladu	15 %
CapEx KPI	ve způsobilosti	55 %
	v souladu	20 %
OpEx KPI	ve způsobilosti	56 %
	v souladu	20 %

Taxonomie pokrývá významnou část ekonomických činností související se stavebním odvětvím a oslovuje širokou skupinu účastníků trhu. Díky tomuto širokému pokrytí může mít taxonomie skutečně vysoký vliv na stavebnictví. Tabulka 3 uvádí seznam taxonomických činností, které spadají do kategorie „Stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí“.

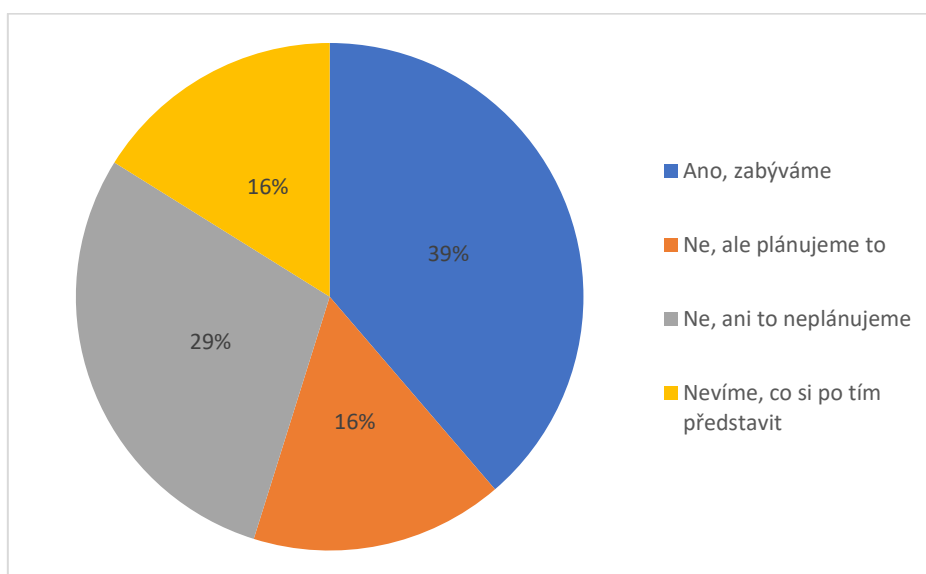
Tabulka 3 Seznam činností spadající do kategorie Stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí [112]

7	Stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí
7.1	Výstavba nových budov
7.2	Renovace stávajících budov
7.3	Instalace, údržba a opravy zařízení pro zvýšení energetické účinnosti
7.4	Instalace, údržba a opravy dobíjecích stanic pro elektrická vozidla v budovách (a na parkovištích připojených k budovám)
7.5	Instalace, údržba a opravy přístrojů a zařízení pro měření, regulaci a kontrolu energetické náročnosti budov
7.6	Instalace, údržba a opravy technologických zařízení pro obnovitelnou energii
7.7	Požizování a vlastnictví budov

³⁸ Kapitola 1.4.1 [Udržitelné činnosti podle EU](#)

Současná kritéria taxonomie nejsou zatím účinná při řešení problémů s emisemi ve stavebnictví, neboť se primárně zaměřuje na emise provozní, nikoliv zabudovanými emisemi, které tvoří vysoký podíl. Příležitost ke zvýšení transparentnosti emisí zabudovaných ve stavebnictví (tedy zahrnout celoživotní emise) je sladit kritéria taxonomii se zavedením požadavků na zveřejnění EPD pro všechny umístěné produkty na trhu EU [113].

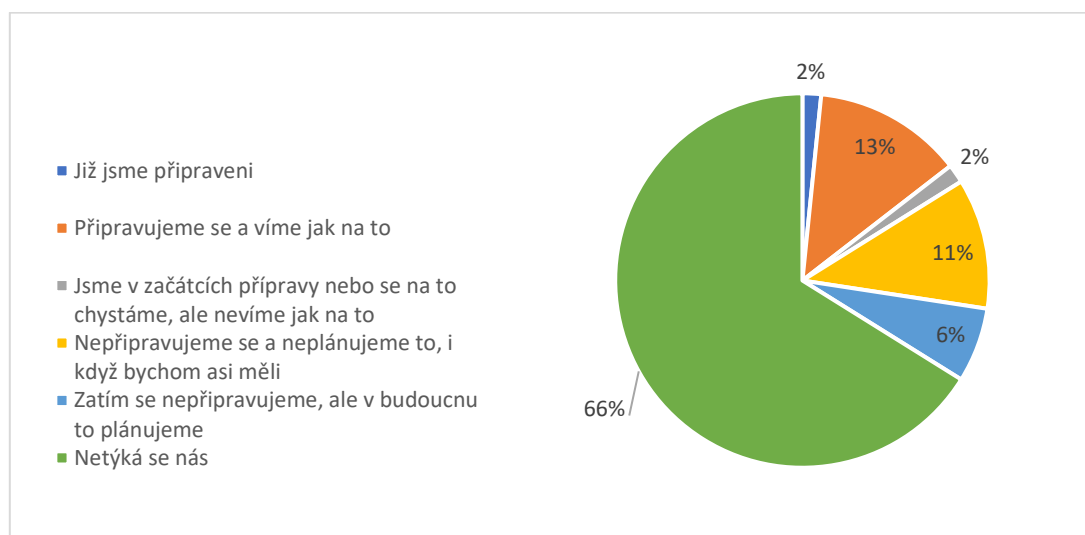
Hospodářská komora České republiky (HK ČR) provedla na podzim 2023 (od 16. 8. 2023 do 4. 9. 2023) průzkum s názvem „Komorový barometr“ na téma „Udržitelnost firem“ [114]. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 444 společností, mezi kterými jsou zástupci mikro, malých, středních a velkých podniků působících v různých odvětvích ekonomiky napříč všemi kraji České republiky. 62 z 444 respondentů zastoupilo stavebního odvětví (27 mikro, 17 malých, 18 středních a 3 velké stavební společnosti). Cílem šetření bylo získat od členů HK ČR informace o jejich aktuální ekonomické situaci v souvislosti s udržitelností a o jejich připravenosti na podávání zpráv o udržitelnosti.

Obrázek 13 Otázka: Zabýváte se ve Vaší firmě otázkami udržitelnosti – tzv. ESG

První položená otázka HK ČR zkoumá, zda se společnosti zabývají otázkami ESG. Obrázek 13 prezentuje odpovědi stavebních podnik, které odpověděly ze dvou pětín kladně (39 %, tedy 24 podniků). Aktivity související s udržitelností aktuálně zaostávají v porovnání za zpracovatelským průmyslem, kde se ESG zabývá přes polovina společností. Velikost společnosti má přímý vliv na implementaci ESG, kde značně dominují velké podniky. Necelá třetina stavebních podniků (29 %) uvádí mezi hlavní důvody zájmu udržitelnosti vyřešení problematiky nedostatku kvalifikované pracovní síly, s čímž se potýkají hlavně malé podniky.

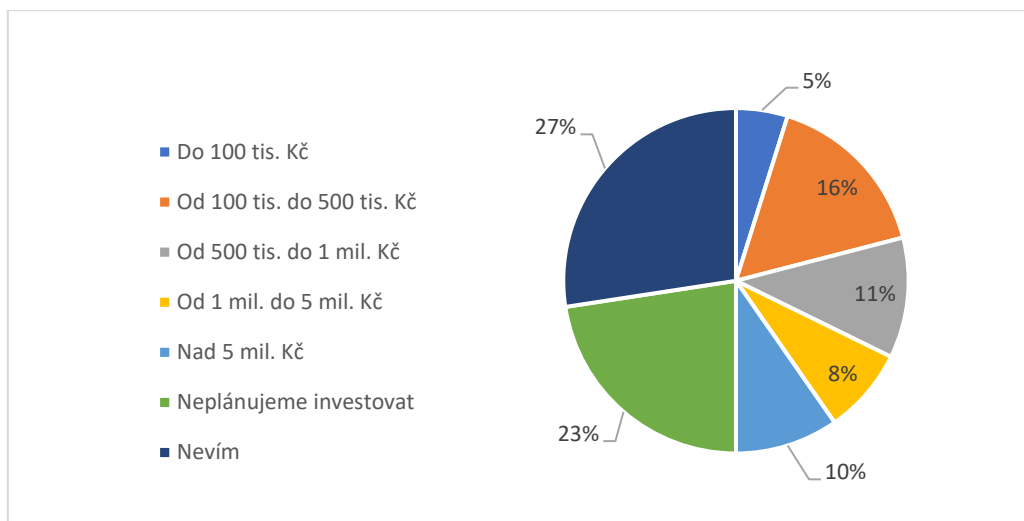
Téměř čtvrtina tvrdí, že hlavní motivací implementace udržitelnosti je nutnost vyhovět nové legislativě a regulaci (EU i národní), snížení nákladů (např. energetické úspory) a vlastní zájem a hodnoty jejich společnosti. 13 % stavebních podniků dodržují požadavky na udržitelnost (např. ohledy na životní prostředí, respektování lidských práv, protikorupční opatření) a zaznamenali zvýšenou konkurenceschopnosti díky udržitelnějšímu podnikání. Pětina podniků se snaží zavedením ESG snížit náklady na pracovní sílu a zvýšit atraktivitu u zákazníků a partnerů. Zvýšení konkurenceschopnosti Avšak zatím nízký podíl společností (6 %) v souvislosti s udržitelností zaznamenal tlak investorů, zaměstnanců, zákazníků a obchodních partnerů. Rovněž jednotky podniků zaznamenali nové obchodní příležitosti, přístup k evropským fondům či lepší podmínky pro získávání financování.

Obrázek 14 Otázka: Jste připraveni na nové povinnosti týkající se podávání zpráv o udržitelnosti?

Další otázku se zabývala připraveností na nové povinnosti týkající se podávání zpráv o udržitelnosti, které budou platit pro společnosti s více než 250 zaměstnanci a přeneseně i společností v jejich dodavatelských a odběratelských řetězcích. Z Obrázku 14 znázorňuje podíl odpovědí stavebních podniků. Až dvě třetiny respondentů uvádí, že se jich povinnost netýká. Na výsledky má vliv nízké zastoupení velkých společností. 8 stavebních podniků (13 %) připravuje finanční reporting a ví jak na to. 11 % podniků si uvědomuje, že by zprávu o udržitelnosti měly připravit, ale zatím tak nečiní a ani neplánují. Zatím pouze jeden podnik je zcela připraven.

Přechod na uhlíkovou neutralitu a s ním spojená potřebná opatření počítá v příštích letech s výrazným nasměrováním soukromých investic do udržitelných projektů. Otázkou zůstává, zda jsou představy tvůrců nové regulace reálné.

Obrázek 15 Otázka: Jakou částku očekáváte, že budete investovat do aktivit týkajících se oblasti udržitelnosti ve Vaší firmě v příštích 3 letech?

Další část dotazníkového šetření HK ČR se zabývala tedy investováním do aktivit týkajících se oblasti udržitelnosti v příštích 3 letech. Dle Obrázku 15 reprezentující grafické znázornění četnosti odpovědí je patrné, že polovina dotazovaných stavebních podniků má již konkrétní představu o částce, kterou budou investovat do udržitelnosti. Zhruba čtvrtina podniků ještě nezná přesnou výši investic a poslední čtvrtina investovat nemá vůbec v plánu. Společnosti ve stavebnictví se hodlají zaměřit zejména na transparentnější odměňování zaměstnanců, využívání obnovitelných zdrojů energie a cirkulární ekonomiku, která by měla zajistit větší soběstačnost odvětví a lepší přístup k surovinám.

K tématu ESG je nutné vnímat i překážky, které společnosti odrazují, popřípadě jim znemožní efektivní investice do udržitelnosti. Až 45 % stavebních podniků udává jako naprosto zásadní problém nepřehledná, složitá a často se měnící legislativa. Společnosti jsou zahlceny novými zákony, směrnicemi, nařízeními a jejich příval na národní i evropské úrovni nepřestává. Společnosti často nemají dostatek informací, a hlavně času, financí a lidských zdrojů na implementaci nových pravidel³⁹. Až třetina podniků, zejména malých a středních, uvádí, že mají v současnosti jiné priority. Mezi další faktory odrazující především malé a střední stavební společnosti od investic do udržitelnosti patří nedostatek financí na realizaci a obava, že se nové

³⁹ „EU schválí novou obecnou legislativu, které běží lhůta na implementaci, avšak konkrétní limity, standardy a pokyny jsou čím dál tím častěji vydávány formou delegovaných aktů až o několik měsíců a někdy i let později. Příkladem je jsou evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti (ESRS) v rámci směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti (CSRD), která zavádí nové povinnosti pro některé společnosti už od ledna 2024, avšak konkrétní standardy byly schváleny teprve v létě 2023, což nedává firmám ani členským státům dostatečný čas na adaptaci.“ [114].

investice významně propíší do jejich nákladů či cen produktů, což následně ohrozí konkurenceschopnost podniků na trhu. Toho se obávají ale i velké společnosti, pro které je možným rizikem konkurence ze třetích zemí (zemí mimo EU), na něž se podobné regulace povětšinou nevztahují. Dále až pětina podniků jako problematické uvádí dlouhé povolovací procesy (které zásadně komplikují přípravu i samotnou realizaci projektů a opatření), nedostatek informací a znalostí a technickou a technologickou neproveditelnost. Pouhých 13 % společností nezaznamenali žádné problémy spojené s udržitelnými investicemi.

V rámci další studie [6] proběhlo v létě 2023 dotazníkové šetření s cílem získat vhled do aktuálního povědomí a připravenosti českých podniků ve stavebnictví napříč primárním hodnotovým řetězcem⁴⁰ ohledně dekarbonizace a zvyšování energetické účinnosti. Z 64 respondentů činilo 37% podíl (24) stavební společnosti. Většina z nich hodnotí svou vlastní připravenost ohledně dekarbonizace a zvyšování energetické účinnosti spíše na střední úrovni. 10 podniků vykazuje nebo připravuje vykazování interní výkonnosti dle nějakého ESG standardu (polovina užívá CSRD, pětina GRI, desetina NFRD a zbytek uvádí možnost „jiné“). Jedním ze zkoumaných témat byl výpočet emisí skleníkových plynů, kdy 9 společností provádí výpočty v rámci Scope 1, 8 v rámci Scope 2 a 5 v rámci Scope 3.

1.10. Přínosy a náklady implementace ESG

Zavedení ESG má odlišné dopady pro velké a střední podniky. Velké společnosti mají k dispozici více finančních prostředků. Musí ale čelit vyšším počátečním nákladům kvůli složitějším interním procesům a většímu počtu zaměstnanců, které je třeba odborně zaškolit. Velké podniky čelí často většímu tlaku, neboť jejich činnosti mají mnohem větší dopad na environmentální, sociální a správní aspekty. Větší pozornost přitahují nejen ze strany veřejnosti a médií, ale i od regulatorních organizací. Aby se přizpůsobily přísnějším legislativním požadavkům a udržely si konkurenční výhodu na trhu, bývá jejich zavedení ESG mnohdy na velmi vysoké úrovni.

Naopak střední společnosti disponují větší flexibilitou a rychlostí rozhodování, jelikož je jejich organizační struktura obvykle jednodušší a změny v interních procesech jsou méně komplexní. Díky tomu je adaptace na nové ESG iniciativy a regulace snadnější. Jejich dodavatelské řetězce nejsou tak dlouhé a komplexní, jak tomu bývá u větších podniků, díky čemuž je sledování

⁴⁰ Investor soukromý nebo veřejný, stavební společnost, projektanti a architekti, výrobci materiálů a výrobků.

a kontrola dodavatelů méně náročná. Navíc mají střední podniky často blíže k zákazníkům, zaměstnancům a místním komunitám, což umožňuje rychlejší získávání zpětné vazby a lepší porozumění potřebám trhu. Proto jsou mnohdy střední stavební podniky inovativnější a agilnější. Avšak její hlavní brzdou rychlejšímu a kvalitnějšímu zavedení ESG do strategie společnosti je jeho finanční a časová náročnost.

Zavedení ESG do přináší různé přínosy a náklady. Mezi hlavní přínosy lze jmenovat následující:

- lepší reputace a důvěryhodnost podniku,
- snazší přístup k financování (EU fondy, banky, veřejný rozpočet),
- vznik konkurenční výhody,
- soulad s právními předpisy a tím i snížení nákladů za případné pokuty a sankce v soudních sporech,
- vylepšení vztahů se stakeholdery (např. s místní komunitou, aktivistickými skupinami či environmentálními organizacemi)
- úspora nákladů (lepší úvěrové a pojistné podmínky, snížení spotřeby energie a odpadu)
- zvýšení celkové efektivity podniku,
- zvýšená produktivita a snížení fluktuace zaměstnanců díky zlepšení pracovních podmínek,
- minimalizace environmentálních, sociálních a správních rizik, které mohou mít negativní dopad na společnost,
- snížení emisí skleníkových plynů a úspora nákladů za emisní poplatky.

Výzvy, které přináší implementace ESG, nejsou jen ty finanční. Mezi nejčastější náklady patří například:

- časová náročnost,
- vysoká odborná znalost a přizpůsobení se mnoha rychle se měnícím regulačním požadavkům,
- vysoké počáteční náklady na implementaci ESG,
- náklady na provádění různých externích auditů a získání certifikací,
- administrativní náklady spojené s reportováním a monitorováním,

- náklady na nákup a vývoj IT nástrojů k vykazování, systém pro správu dat a databáze,
- náklady na nákup a vývoj udržitelné technologie,
- náročná technická a technologická proveditelnost
- náklady na komunikaci a propagaci ESG iniciativ veřejnosti a investorům,
- pracovní zátěž zaměstnanců kvůli novým požadavkům,
- náklady na zaškolení personálu,
- obtížné zavedení nových komplexních interních procesů zahrnující udržitelnější jednání,
- změna dodavatelských vztahů při nedodržení požadavků týkajících se ESG.

2. Praktická část

V rámci praktické části diplomové práce byla provedena případová studie prostřednictvím dotazníkového šetření středních stavebních podniků a analýzy způsobu veřejného sdílení informací o udržitelnosti 50 největších stavebních společností.

2.1. Dotazníkové šetření

V dubnu 2024 bylo osloveno prostřednictvím emailu 62 středních stavebních podniků působících na českém trhu. Výběr respondentů probíhal na základě počtu zaměstnanců, konkrétně v rozpětí zhruba mezi 100 až 300 v roce 2022 dle Časopisu českého stavebnictví. Cílem spolupráce bylo porovnat stávající postupy středních a větších podniků s dosavadními standardy ESG.

Pro účely Dotazníkového šetření byl vypracován strukturovaný dotazník. Jeho první verze obsahovala přes 80 otázek napříč všemi tématy ESG týkajících se stavebnictví⁴¹, jehož částečnou inspirací byl Vzorový dotazník od ČBA (2021). S ohledem na velmi vysokou náročnost zodpovězení některých otázek a získávání dat byla vytvořena jeho zkrácená verze. Druhá verze dotazníku již brala v potaz, že dotazníkové šetření je cíleno pro střední stavební podniky, které nemají zavedené ESG na vysoké úrovni a nezpracovávají detailní zprávu o udržitelnosti. Finální podoba se skládá ze 7 obecných otázek s otevřenou formou odpovědí.

⁴¹ Odkaz na první verzi dotazníku:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdEU3BRoep6T52uG_Ko21iLK6RVC-AsN8xdwgPKxUNcJy0Tqg/viewform

Implementace ESG ve stavebnictví

Krátký dotazník

1. Odkdy a jak intenzivně se věnujete ESG?

Energetická náročnost našich budov, spotřeba energie, uhlíková stopa, energetický audit výroby...

2. Jaké dokumenty v rámci ESG jste již implementovali a kdy?

Např. Environmental Product Declaration (EPD), certifikace produktu, certifikace energetického/environmentálního managementu a další.

3. Uveďte pro Vás klíčová témata, která Vaše společnost zahrnuje do svého plánu implementace ESG.

Politika společnosti v uvedené oblasti (naše produkty využívají z XX % odpadní materiál, naše produkty mají nižší uhlíkovou stopu, naše výroba je energeticky méně náročná apod.)

4. Jaké jsou Vaše ambice a cíle pro budoucí rozvoj a posílení ESG strategie?

Částečně vyplývají z našeho úvodního telefonního hovoru

5. Vyžaduje po Vás odběratel dílčí dokumenty pro svůj ESG reporting?

Oslovil Vás již některý z odběratelů ohledně environmentálních charakteristik Vašeho podniku nebo produktu?

6. Jak vnímáte přínosy a náklady ESG?

Částečně vyplývají z našeho úvodního telefonního hovoru. Byli byste ochotni pravidelně počítat uhlíkovou stopu výrobku podle standardizované metodiky, např. GHG protokolu?

7. Objevila se souvislost mezi ESG a financováním Vašich projektů?

Částečně vyplývají z našeho úvodního telefonního hovoru.

Obrázek 16 Krátký dotazník: Implementace ESG ve stavebnictví

Otázky v dotazníku se zaměřují na historii a intenzitu angažovanosti respondentů v oblasti ESG. Zjišťuje, jaké dokumenty nebo certifikace dotázané společnosti zavedli a jejich časový vývoj. Třetí otázka se týká klíčových témat respondentů v rámci jejich plánu implementace ESG, čímž poskytuje informace o prioritách a strategických cílech společnosti. Respondent má dále možnost sdílet očekávání a plány pro budoucí pokrok v oblasti udržitelnosti. Další otázka se ptá na požadavky odběratelů na dokumentaci pro ESG reporting a na interakci s nimi ohledně

environmentálních charakteristik podniku nebo produktu. To umožňuje získat přehled o vnímaném tlaku ze strany zákazníků a trhu. Šestá otázka zkoumá přínosy a náklady ESG, včetně ochoty pravidelně počítat uhlíkovou stopu podle standardizované metodiky. Poslední téma dotazníku pozoruje souvislost mezi ESG a podmínkami financování stavebních projektů.

Průzkum získal pouze jednu odpověď. Jednalo se o podnik se zhruba 150 zaměstnanci. V současné době se teprve připravuje na zavedení ESG a vyčleňuje pracovníky, kteří se touto problematikou budou zabývat. Pravidla a standardy ESG se budou stahovat na jejich společnost až v pozdějším období.

Hlavním cílem krátkého dotazníku bylo získat užitečné informace o současném přístupu respondentů k problematice ESG. Slouží jako nástroj pro sběr důležitých dat a posouzení úrovně a zájmů v oblasti ESG ve stavebnictví pro různé zúčastněné strany. Potenciálně je využitelný pro stavební společnosti, developery a další zúčastněné strany jako nástroj pro posouzení úrovně implementace ESG svého dodavatelského řetězce. Další využití je pro investiční a jiné finanční instituce na základě odpovědí lépe posoudí rizika a příležitosti stavebních podniků pro rozhodování financování projektů. V neposlední řadě některé odpovědi poslouží odborným a výzkumným institucím jako podklad pro analýzu trendů ve stavebnictví a pro vývoj nových metodik a udržitelných technologií. Na základě téměř nulové odezvy lze vyvodit nízkou připravenost středních stavebních podniků. Tento závěr potvrzuje i dotazníkové šetření v rámci studie „ESG ve stavebnictví“, v kterém reakce středních stavebních společností byla rovněž velmi nízká [6].

2.2. Analýza způsobu zveřejňování informací o udržitelnost stavebních podniků

Další částí případové studie je analýza způsobu, jakým v současné době stavební podniky veřejně sdílí informace týkající se udržitelnosti. Za účelem zjištění, jak si vedou největší stavební společnosti byla vytvořena tabulka. Seznam zahrnuje 50 největších⁴² stavebních společností (dle čistého obrátu v roce 2022⁴³) a jejich způsobu zveřejňování ESG informací.

⁴² Podle čistého obrátu v roce 2022 zveřejněného Časopisu českého stavebnictví)

⁴³ Zdroj: Časopis českého stavebnictví, ročenka TOP 2023.

Tabulka 4 50 největších stavebních společností a jejich způsob sdílení informací o udržitelnosti

Pořadí	Název společnosti	Způsob sdílení ESG informací
1	Metrostav a.s.	Součástí výroční zprávy MS (Skupina Metrostav)
2	STRABAG a.s.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (STRABAG SE)
3	Eurovia CS a.s.	Součástí výroční zprávy MS (Skupina Vinci Construction CS a.s.)
4	OHLA ŽS a.s.	Součástí výroční zprávy MS (OHLA Group)
5	IMOS Brno a.s.	Na webových stránkách
6	Skanska a.s.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (Skanska AB)
7	Subterra a.s.	Součástí vlastní výroční zprávy + MS (Skupina Metrostav)
8	PORR a.s.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (PORR AG)
9	COLAS CZ a.s.	Součástí brožury společnosti
10	SWIETELSKY stavební s.r.o.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (SWIETELSKY AG)
11	STRABAG Rail a.s.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (STRABAG SE)
12	GOLDBECK Bau s.r.o.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (GOLDBECK Group)
13	Metrostav Infrastructure a.s.	Součástí výroční zprávy MS (Skupina Metrostav)
14	HOCHTIEF CZ a.s.	Součástí výroční zprávy + samostatná zpráva o udržitelnosti MS (HOCHTIEF AG)
15	GEOSAN GROUP a.s.	Součástí výroční zprávy
16	SYNER s.r.o.	Součástí výroční zprávy MS (SYNER Group)
17	FIRESTA-Fišer, rekonstrukce, stavby a.s.	Na webových stránkách
18	GEMO a.s.	Na webových stránkách
19	M – SILNICE a.s.	Na webových stránkách

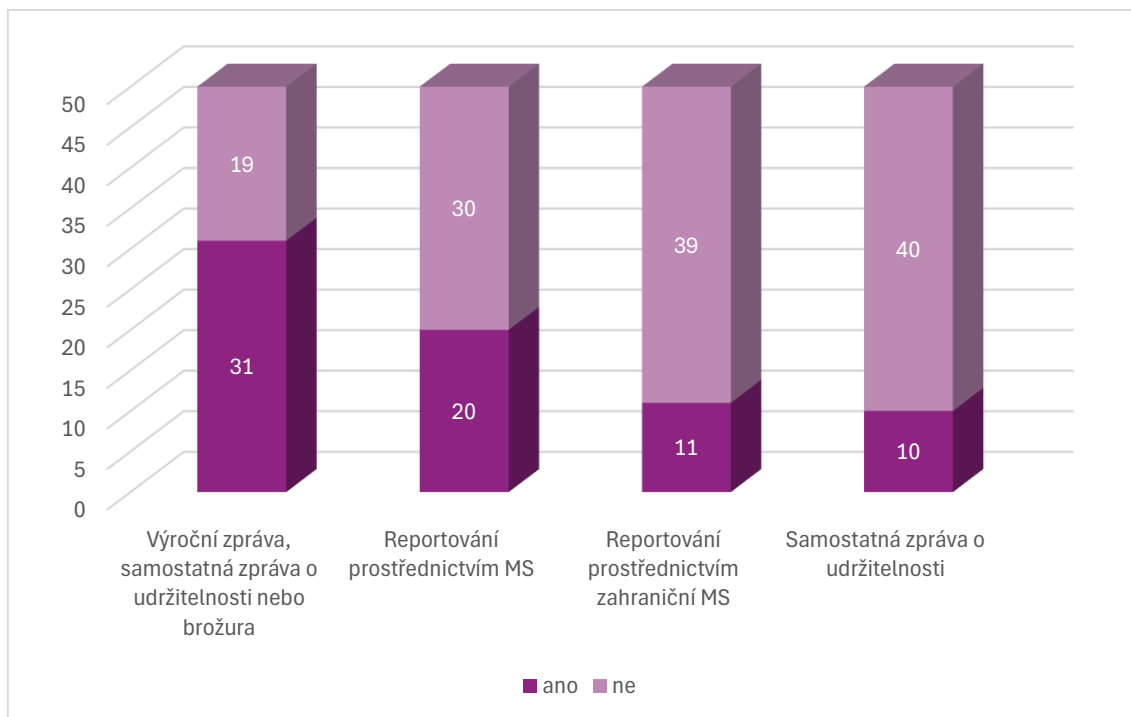
20	Chládek a Tintěra, Pardubice a.s.	Na webových stránkách
21	Metrostav DIZ s.r.o.	Součástí výroční zprávy MS (Skupina Metrostav)
22	VCES a.s.	Součástí výroční zprávy
23	BAK stavební společnost a.s.	Pouze na webových stránkách
24	SWIETELSKY Rail CZ s.r.o.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (SWIETELSKY AG)
25	POHL cz a.s.	Na webových stránkách
26	PKS stavby a.s.	Na webových stránkách
27	Chládek & Tintěra a.s.	Součástí výroční zprávy
28	PS BRNO s.r.o.	Součástí výroční zprávy
29	PSG Construction a.s.	Na webových stránkách
30	Hinton a.s.	Na webových stránkách
31	HSF System a.s.	Součástí výroční zprávy
32	BERGER BOHEMIA a.s.	Součástí brožury MS (Skupina BERGER)
33	PP 53 a.s.	Součástí výroční zprávy
34	Zakládání staveb a.s.	Na webových stránkách
35	UNISTAV CONSTRUCTION a.s.	Na webových stránkách
36	Čermák a Hrachovec a.s.	Součástí výroční zprávy
37	GJW Praha spol. s.r.o.	Součástí výroční zprávy + MS (Skupina Vinci Construction CS a.s.)
38	Trigema Building a.s.	Součástí výroční zprávy MS (Trigema a.s.)

39	Ridera Stavební a.s.	Na webových stránkách
40	Stavby mostů a.s.	Součástí výroční zprávy MS (Skupina Vinci Construction CS a.s.)
41	ALGON a.s.	Na webových stránkách
42	EDIKT a.s.	Na webových stránkách
43	ESOX spol. s.r.o.	Na webových stránkách
44	B.P.B.P., organizační složka	Na webových stránkách
45	TAKENAKA Europe GmbH, organizační složka	Součástí výroční zprávy MS (TAKENAKA Corporation)
46	Zlínstav a.s.	Na webových stránkách
47	AWT Rekultivace a.s.	Samostatná zpráva o udržitelnosti MS (PKP CARGO Group)
48	RD Rýmařov s.r.o.	Na webových stránkách
49	Winning PS – stavební firma s.r.o.	Na webových stránkách MS (Winning PS s.r.o.)
50	MORAVOSTAV Brno a.s. stavební společnost	Součástí výroční zprávy

2.2.1. Výsledky analýzy a dopady implementace ESG na stavební podniky

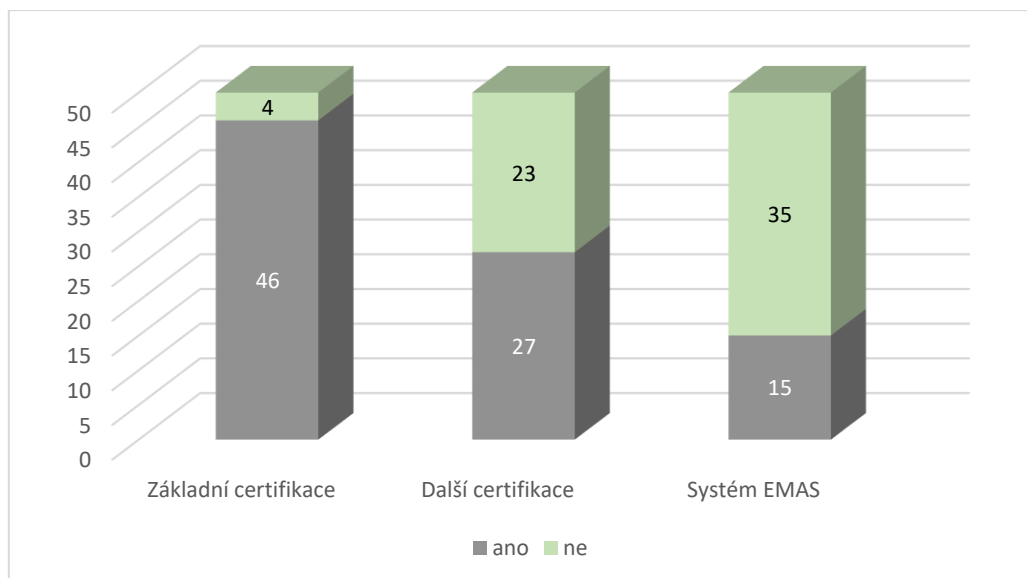
Všechny stavební podniky sdílí minimálně prostřednictvím svých webových stránek svou aktivitu v oblasti udržitelnosti. Dodatečné způsoby veřejného sdílení informací o udržitelnosti stavebních podniků prezentuje Obrázek 17. Až 31 společností sdílí svá ESG data prostřednictvím výroční zprávy, samostatné zprávy o udržitelnosti nebo brožury podniku. Dvě pětiny společností sdílí ESG informace prostřednictvím MS, z nichž 11 mají MS v zahraničí, tudíž jejich zprávy jsou v anglickém jazyce. 10 z 11 stavebních podniků zveřejňuje samostatnou

zprávu o udržitelnosti, převážně integrovanou do výroční zprávy. Zveřejněné informace jsou obecně zatím obtížně porovnatelné, avšak mají některé společné znaky.

Obrázek 17 Výsledky analýzy: způsob sdílení dat

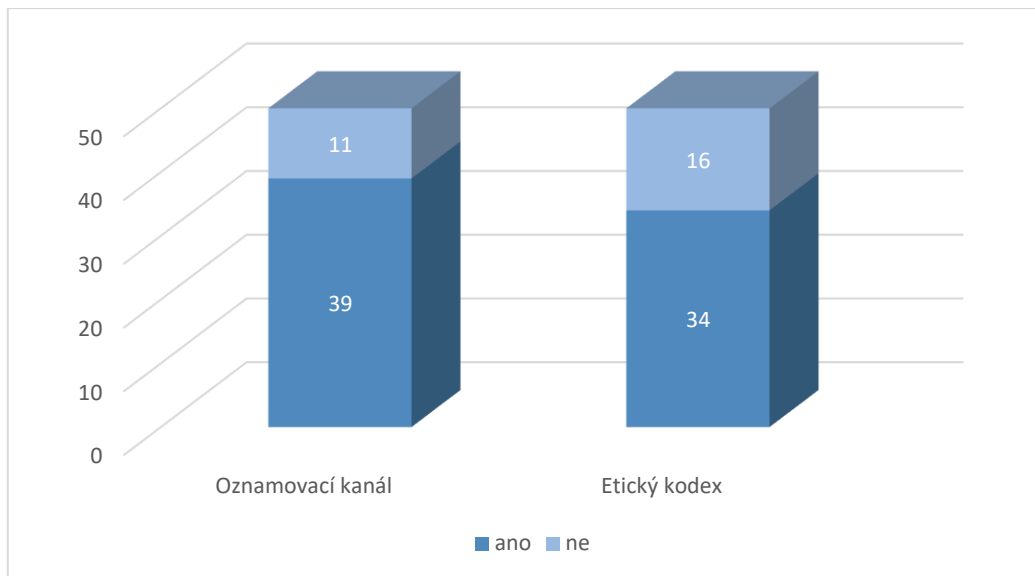
Téměř většina stavební společnosti (46 z 50) veřejně uvádějí, že jsou držiteli základních certifikací, mezi které patří certifikáty podle norem ISO 9001 (Systém managementu kvality), ISO 14001 (Systém environmentálního managementu) a ISO 45001 (Systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví). Rovněž často sdílí svoji politiku integrovaného systému řízení společnosti či environmentální politiku společnosti. 29 společností má další certifikáty, nejčastěji v souladu s normami ISO 50001 (Systém managementu hospodaření s energií) nebo ISO/IEC 27001 (Systém managementu bezpečnosti informací). 30 % podniků má dobrovolně zavedený systém EMAS (Eco Management and Audit Scheme, Systém environmentálního řízení a auditu) podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1221/2009 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditů z hlediska ochrany životního prostředí. Systém klade důraz na zahrnutí environmentálních požadavků do celkové strategie organizace a jejích každodenních činností. Jedná se o nejrozšířenější způsob, jak může organizace potvrdit, že dbá na ochranu životního prostředí.

Obrázek 18 Výsledky analýzy: základní certifikace, další certifikace, systém EMAS

Stavební podniky jsou rovněž často držitelé certifikátů za účelem podpory transparentního, etického a zákonného jednání společnosti. Jedná se o certifikace v souladu s normami ISO 37001 (Systém protikorupčního managementu) a ISO 37301 (Systém řízení compliance). Společně přispívají ke zvýšené důvěryhodnosti organizace.

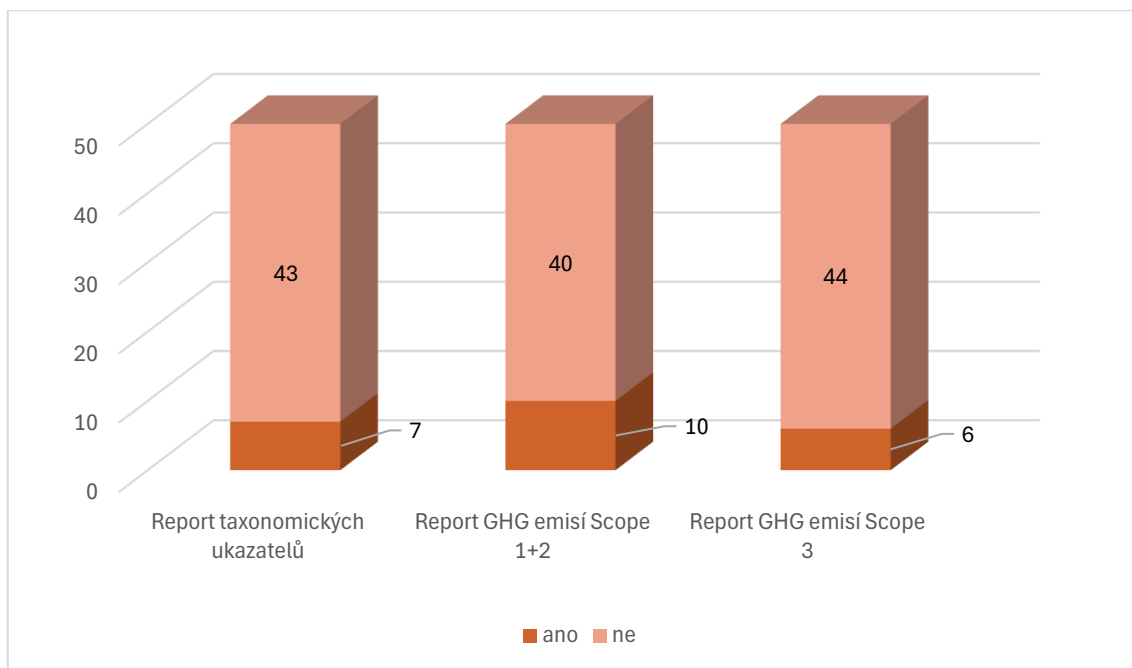
Doplňkové zjištění z analýzy jsou graficky znázorněné na Obrázku 19. Téměř čtyři pětiny z vybraných stavebních podniků mají zveřejněný zavedený oznamovací neboli whistleblowingový systém, který minimalizuje obavy zaměstnanců a dalších zainteresovaných stran z následků oznamování podezření na jednání v rozporu s právními či interními předpisy společnosti. Prevence, detekce a řešení podvodů mohou významně snížit finanční ztráty a poškození reputace. Společnost má prostřednictvím bezpečného sdílení poznatků možnost odhalit slabá místa v interních procesech. 34 společností má zpracovaný etický kodex. Jedná se o závazný dokument, který stanovuje soubor pravidel chování pro zaměstnance a spolupracovníky společnosti.

Obrázek 19 Výsledky analýzy: oznamovací kanál a etický kodex

Všechny stavební podniky, které vykazují taxonomické ukazatele a GHG emise, patří mezi dceřiné společnosti zahraničních podniků. Jejich zprávy o udržitelnosti se řídí GRI standardy a reportují emise v souladu s GHG Protokolem. Dle Obrázku 20 na základě šetření jednotlivých zpráv o udržitelnosti, 11 stavebních společností reportuje své GHG emise Scope 1 a 2 a 6 z nich i Scope 3. Všechny společnosti se aktivně snaží snižovat své emise. Mezi hlavní environmentální cíle velkých zahraničních podniků je klimatická neutralita do určitého roku (STRABAG SE do roku 2040, Skanska AB a HOCHTIEF AG do roku 2045, OHLA Group a TAKENAKA Corporation do roku 2050). 4 společnosti dodatečně řídí svá klimatická rizika a příležitosti podle doporučení standardu TCFD. 7 stavebních podniků měří ekonomické ukazatele (obrat, kapitálové výdaje neboli CapEx a provozní výdaje neboli OpEx) dle nařízení Evropské unie o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic z června 2020. Hospodářské činnosti se rozdělují zpravidla do 3 kategorií:

- způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií,
- způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií a
- nezpůsobilé činnosti.

Obrázek 20 Výsledky analýzy: report taxonomických ukazatelů, report GHG emisí Scope 1 až 3

Skupina Metrostav zastřešuje 4 velké podniky na seznamu (Metrostav a.s., Subterra a.s., Metrostav Infrastructure a.s. a Metrostav DIZ a.s.). Výroční zpráva koncernu se věnuje kapitolám týkající se udržitelnosti, konkrétně tématům: ochrana životního prostředí, bezpečnost práce, výzkum a vývoj, zaměstnanci a společenská odpovědnost. Od roku 2022 jsou jejich podnikatelské aktivity nově posuzovány a monitorovány z pohledu ESG za účelem souladu kritérií udržitelného financování. Zatím jsou údaje o udržitelnosti spíše kvalitativního druhu. Společnost veřejně nereportuje GHG emise, ale zavazuje se k výraznému snížení Scope 1 a 2 do roku 2030.

STRABAG a.s. a STRABAG Rail a.s. jsou dvě dceřiné společnosti koncernu STRABAG SE, který v roce 2023 poprvé zahrnul do výroční zprávy i zprávu o udržitelnosti vypracovanou v souladu s GRI standardy. Od roku 2011 společnost vyhodnocuje na základě GHG Protokolu emise skleníkových plynů Scope 1 a 2 a v současnosti pracují na výpočtu Scope 3. Meziroční vývoj emisí má zvyšující se tendenci až na rok 2023, kdy se podařilo společnosti Scope 2 snížit oproti předešlému roku. Rovněž sdílí 3 taxonomické ukazatele (ukazatele obratu, CapEx a OpEx) od roku 2022. V Tabulce 5 je viditelný nárůst podílu činností, které jsou taxonomicky způsobilé.

Tabulka 5 Taxonomické ukazatele společnosti STRABAG SE

Ukazatel taxonomie EU	Obrat [%]		CapEx [%]		OpEx [%]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	6,39	7,23	2,87	4,15	4,09	5,34
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	31,17	65,44	34,63	50,28	19,19	52,65
Nezpůsobilé činnosti	62,44	27,33	62,5	45,57	76,72	42,01

OHLA Group jako mateřská společnost OHLA ŽS a.s. zveřejňuje své informace o udržitelnost v rámci své integrované výroční zprávy od roku 2017. Podnik ve zprávě z roku 2018 reportuje poprvé emise skleníkových plynů Scope 1 až 3. Scope 3 činí 16násobek součtu Scope 1 a 2. 83 % ze Scope 3 emituje dodavatelský řetězec (nakoupené výrobky a služby). Tabulka 6 znázorňuje výsledky prvního výkazu pouze ukazatelů obratu a CapEx za rok 2022, jelikož ukazatel OpEx nepovažují jako významný.

Tabulka 6 Taxonomické ukazatele společnosti OHLA Group

Ukazatel taxonomie EU	Obrat [%]	CapEx [%]
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	15,0	18,7
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	70,3	63,5
Nezpůsobilé činnosti	14,7	17,9

MS SKANSKA AB každoročně zveřejňuje zprávu o dopadech na životní prostředí již od roku 1997. Do roku 2001 sdíleli environmentální informace formou specializovaných zpráv o životním prostředí (Environmental report), poté jako zprávu o udržitelnosti (Sustainability report). Na základě GHG Protokolu měří svou uhlíkovou stopu Scope 1 a 2 již od roku 2010 a Scope 3 od roku 2018. V meziročním srovnání v letech 2015 a 2022 SKANSKA snížila emise Scope 1 a 2 o 55% snížení a v letech 2020 až 2022 redukovala emise Scope 3 o 13 %. SKANSKA sdílí taxonomické ukazatele obratu a CapEx poprvé za rok 2021. Ukazatel OpEx nepovažují za relevantní, tudíž je ve výpočtech vynechaný. Výsledky tříletého vykazování jsou vyčísleny v Tabulce 7. Meziročně se podíl způsobilých činností zvyšuje. Klimatická rizika a příležitosti řídí podle doporučení standardu TCFD.

Tabulka 7 Taxonomické ukazatele společnosti SKANSKA a.s.

Ukazatel taxonomie EU	Obrat [%]			CapEx [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	-	2	7	-	0	40
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	56	90	85	10	97	60
Nezpůsobilé činnosti	44	8	8	90	3	0

PORR a.s. je další společnost, jejíž MS zveřejňuje zprávu o udržitelnosti v rámci výroční zprávy. Společností, která následuje doporučení standardu TCFD ohledně klimatických rizik a příležitostí, je PORR a.s. Od roku 2019 reportuje dle GHG Protokolu své emise ve všech Scopes a největší část patří Scope 1 (více než dvojnásobek součtu Scope 1 a 3). Společnost od roku 2022 reportuje i své 3 taxonomické ukazatele. Tabulka 9 představuje zvyšující se podíl způsobilých činností v roce 2023.

Tabulka 8 Taxonomické ukazatele společnosti PORR AG

Ukazatel taxonomie EU	Obrat [%]		CapEx [%]		OpEx [%]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	4,5	3,8	3,3	2,5	4,2	2,1
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	29,6	43,7	11,3	17,0	5,0	19,9
Nezpůsobilé činnosti	65,9	52,5	85,4	80,5	90,8	78,0

SWIETELSKY stavební s.r.o. a SWIETELSKY Rail CZ s.r.o. prostřednictvím mateřské společnosti SWIETELSKY AG rovněž reportují dle standardu GRI rovněž za období 2021/2022 a 2022/2023. SWIETELSKY AG zatím nereportuje GHG emise Scope 3, ale pouze Scope 1 a 2 v souladu s GHG Protokolem. Za skupinu se podařilo GHG emise snížit.

Mateřská společnost stavebního podniku GOLDBECK Bau s.r.o. má zprávu o udržitelnosti, která se řídí GRI standardem. Je rozdělena do 3 ESG pilířů a součástí kapitoly o životním prostředí obsahuje výpočet emisí skleníkových plynů podle GHG Protokolu

a

ISO 14064-1 poprvé za období 2021/2022, kdy společnost zveřejnila první zprávu o udržitelnosti. Meziročně se podniku v následujícím období podařilo snížit celkové emise (Scope 1 až 3) o 8,2 %.

HOCHTIEF AG jako mateřská společnost HOCHTIEF CZ a.s. už od roku 2001 sdílí informace o udržitelnosti, avšak od roku 2014 zpracovává zprávu o udržitelnosti na základě GRI standardů spolu s výroční zprávu. V tento rok začala skupina reportovat GHG emise Scope 1 až 3 v souladu s GHG Protokolem. Společnost vykazuje od roku 2021 taxonomické ukazatele, kdy každoročně klesající podíl nezpůsobilých činností je patrný v Tabulce 9.

Tabulka 9 Taxonomické ukazatele společnosti HOCHTIEF AG

Ukazatel taxonomie EU	Obrat [%]			CapEx [%]			OpEx [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	-	8,8	10,0	-	10,6	16,0	-	11,6	7,7
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	91,0	83,5	80,0	80,0	30,2	31,8	82,0	79,5	86,3
Nezpůsobilé činnosti	9,0	7,7	10,0	20,0	59,2	52,2	18,0	8,9	6,0

Dceřiná společnost TAKENAKA Europe GmbH prostřednictvím mateřské společnosti z Japonska se řídí standardem GRI a veřejně vykazuje od roku 2009 intenzitu emisí při stavebních pracích.

Společnost AWT Rekultivace a.s. patří pod PKP CARGO Group⁴⁴. Skupina poprvé za rok 2022 zveřejnila zprávu o udržitelnosti, kterou vypracovala v souladu s GRI standardy. Od roku 2020 počítají své emise Scope 1 a 2, výsledky pro emise Scope 3 teprve chystají. Součástí reportu je

⁴⁴ PKP CARGO Group je jeden z největších železničních dopravců v Evropě.

první vykazování taxonomických ukazatelů, jehož výsledky jsou v Tabulce 10. Společnost následuje doporučení standardu TCFD ohledně klimatických rizik a příležitostí.

Tabulka 10 Taxonomické ukazatele společnosti PKP CARGO Group

Ukazatel taxonomie EU/činnost	Obrat [%]	CapEx [%]	OpEx [%]
Způsobilé činnosti, které jsou v souladu s EU taxonomií	34,0	30,8	15,2
Způsobilé činnosti, které nejsou v souladu s EU taxonomií	47,8	57,9	77,6
Nezpůsobilé činnosti	18,2	11,2	7,2

Z uvedených poznatků vyplývá, že většina zahraničních společností, které působí skrze své dceřiné společnosti na českém trhu, mají zprávy o udržitelnosti velmi propracované. Využívají zejména GRI standard a emise skleníkových plynů reportují v souladu s GHG Protokolem. U všech je patrné, že dávají udržitelnosti velkou váhu. Aktivně se snaží redukovat GHG emise a snižovat podíl taxonomicky nezpůsobilých činností.

Ze seznamu 50 největších stavebních společností žádná česká společnost (nebo podnik s českou mateřskou společností) ani střední stavební podnik bez zahraniční mateřské společnosti v současné době nezveřejňuje své GHG emise a taxonomické ukazatele. Je patrná souvislost mezi velikostí společnosti a úrovní zveřejňování informací o udržitelnosti.

Velké zahraniční stavební společnosti již teď splňují budoucí regulační požadavky díky víceletému proaktivnímu přístupu k zavedení ESG. Nové právní předpisy týkající se povinného nefinančního reportingu mají zejména významný dopad na rychlejší implementaci ESG do strategie společnosti. Zveřejnění zprávy o udržitelnosti za rok 2025 čeká všechny velké stavební společnosti. Očekává se tedy zvyšující se nátlak na střední podniky ohledně zveřejnění jejich ESG dat.

Závěr

Téma ESG patří mezi priority Evropské unie a její aktivita v této oblasti je stále na vzestupu. ESG reprezentuje měřicí nástroj udržitelnosti a akronym ESG zastupuje 3 její aspekty, E jako Environmental (životní prostředí), S jako Social (sociální aspekt) a G jako Governance (správa a řízení podniku). ESG je velmi aktuální pojem a počet publikací za posledních dvacet let roste exponenciálně [115].

Udržitelnější společnosti mají vyšší přitažlivost mezi stakeholdery. Společnosti postupně zavádějí různá udržitelná opatření, která jsou provázena přísnými regulacemi Evropské unie a lokálními předpisy. Evropská unie podporuje alokaci financí soukromého i veřejného sektoru udržitelnějším směrem. Stavební podniky, které mnohdy silně závisí na cizím kapitálu, budou muset dodržovat podmínky finančních institucí a fondů EU k získání úvěru. ESG se stává důležitým hodnotícím kritériem. V blízké budoucnosti se očekávají lepší úvěrové podmínky finančních institucí na činnosti podporující klimatické cíle Evropské unie a zamítání žádostí o financování projektů se špatným dopadem na životní prostředí. Velký podíl stavebních zakázek v České republice tvoří veřejné zakázky, jejichž novým cílem je zahrnout environmentální a sociální aspekty do rozhodovacích kritérií. Udržitelnější chování zajistí lepší přístup k financování.

Směrnice CSRD, která nařizuje zveřejnění zprávy o udržitelnosti, postupně zahrne do této povinnosti významný podíl společností. ESG reporting není hodnocení nebo certifikace. Nelze totiž „být ESG“ či „nebýt ESG“. Jedná se o ambivalenci finančního vykazování a neobsahuje žádné požadavky na to, do jaké míry mají podniky být udržitelné. Zveřejněná data mohou být ale odrazovým můstkem, jak udržitelnost zlepšit.

Transparentnost a jednotnost ve zveřejnění dat o udržitelnosti podniků je hlavním cílem ESG reportů. To zajistí standardy ESRS, v jejichž souladu evropské společnosti musí reportovat. ESRS rovněž zamezí takzvanému greenwashingu díky povinnosti sdílet všechny (i ty neatraktivní) údaje související s udržitelností. Implementace ESG a zpracování zpráv o udržitelnosti na základě CSRD je složitý proces, který vyžaduje značný čas a úsilí ze strany podniků. Nicméně společnosti by se měly snažit využít výhod takového reportingu. Kvalitní a konzistentní monitorování odhaluje neefektivní činnosti, což má za dlouhodobý následek nejen environmentální, ale i finanční úspory. Včasná implementace ESG představuje zásadní

konkurenční výhodu. Avšak hlavní brzdou je finanční náročnost a složitost při začleňování udržitelnosti do interních procesů a strategie podniků.

Mezi zainteresované strany zprávy o udržitelnosti patří investoři, zaměstnanci a managementu podniku, zákazníci, dodavatelé a státní orgány, jak je tomu u finančního reportingu. O ESG data projevují navíc zájem i média, široká veřejnost, odbory a další nevládní organizace jako například aktivistické skupiny či environmentální organizace.

Za rok 2025 čeká povinný nefinanční reporting všechny velké společnosti. Ve stavebním odvětví na českém trhu se reporting bude týkat všech velkých stavebních podniků, největších projekčních kanceláří, předních developerů, řady výrobců a prodejců stavebních materiálů a hmot a některých realitních investorů. Nepřímo se to však dotkne mnohem větší skupiny podniků. Velké stavební společnosti budou totiž muset reportovat data i za svůj dodavatelský řetězec, který je mnohdy velmi komplexní a dlouhý. Proto je nepřímá působnost povinností daleko širší, než jak se na první pohled může zdát. I přestože tedy evropská směrnice CSRD zatím nevyžaduje v blízké budoucnosti zprávu o udržitelnosti po nekótovaných středních a malých podnicích, kam spadá významný podíl stavebních společností, jejich ESG data budou požadovat velké podniky v rámci jejich dodavatelského řetězce.

V rámci praktické části diplomové práce byl připraven dotazník pro průzkum stupně implementace ESG ve středně velkých společnostech. Odezva dotazníkového šetření byla téměř nulová, což odpovídá nízké připravenosti středních podniků na požadavky. Patrný nezájem stavebních podniků o ESG v současné době lze v rámci diskuze výsledků dosvědčit průzkumem Hospodářské komory České republiky z roku 2023 na téma „Udržitelnost firem“, kde je závěrem, že se většina stavebních podniků působících na českém trhu v současnosti nezabývá otázkami udržitelnosti [114]. Dalším potvrzujícím pramenem jsou výsledky dotazníkového šetření studie „ESG ve stavebnictví“ z roku 2023, kde podíl odpovědí středních stavebních podniků byl mnohem nižší oproti těm velkým [6].

Druhou částí případové studie diplomové práce byla analýza 50 největších stavebních podniků v České republice a jejich způsobu veřejného sdílení informací o udržitelnosti. Všechny zkoumané stavební společnosti zveřejňují alespoň nějaké informace o udržitelnosti na svých webových stránkách. Jedná se zejména o certifikace týkající se ochrany životního prostředí nebo bezpečnosti práce a ochrany zdraví, etický kodex, oznamovací kanál, společenskou odpovědnost a další. Až tři pětiny podniků zveřejňují svá ESG data skrze vlastní výroční zprávu

nebo výroční zprávu mateřské společnosti. 10 stavebních podniků ze seznamu reportují prostřednictvím zahraniční mateřské společnosti. Velké společnosti ze zahraničí jsou o krok napřed. Jejich zprávy o udržitelnosti jsou zpracovány v souladu s mezinárodními standardy GRI a již několik let reportují detailní data, včetně emisí skleníkových plynů dle GHG Protokolu a taxonomických ukazatelů.

Zatím žádná velká česká společnost, která nemá zahraniční mateřskou společnost, nesdílí veřejně své zprávy o udržitelnosti se svými kvantitativními daty. Být takzvaným frontrunnerem v dobrovolném zveřejnění ESG údajů v odvětví přináší nevýhody. Být prvním podnikem, který na trhu zveřejní ESG report, může vyvolat zvýšenou pozornost a společnost se může stát terčem kritiky z důvodu slabých výsledků, což by vedlo ke zhoršení pověsti mezi investory a veřejností a snížení důvěryhodnosti. Rovněž poskytuje porovnávací základnu konkurenčním podnikům. Bez srovnání s ostatními podniky v odvětví může vést k nepřesným interpretacím ohledně výkonnosti v oblasti udržitelnosti.

Na závěr lze konstatovat, že na úroveň implementace ESG má nejen vliv velikost podniku, ale i to, zda společnosti patří pod zahraniční mateřskou společnost. Je patrná velká propast mezi velkými a středními stavebními podniky. Žádná ze zkoumaných středních společností nezveřejňuje vlastní zprávu o udržitelnosti. Přípravenost středních a malých společností na nefinanční reporting se zdá velmi nízká, přestože se jich povinnost nepřímo také týká.

Použitá literatura

- [1] Reinventing construction: A route to higher productivity. *McKinsey&Company* [online]. 2017 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/operations/our%20insights/reinventing%20construction%20through%20a%20productivity%20revolution/mgi-reinventing-construction-a-route-to-higher-productivity-full-report.pdf>
- [2] *Sledování vývoje cen stavebních materiálů* [online]. [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.urs.cz/software-a-data/sledovani-vyvoje-cen-materialu>
- [3] Electricity and gas prices stabilise in 2023. *Eurostat* [online]. 2023 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231026-1>
- [4] PŘÍKRYL, Jan, Jan FIBIGER, Jiří KARÁSEK, et al. *Národní analýza současného stavu Česká republika*. 2023. Dostupné také z: https://database.craftedu.eu/storage/app/media/DoubleDecker/cs/DELIVERABLE%20D2.3%20C4%8CR_V6.pdf
- [5] Jak se vyvíjela dvoutýdenní repo sazba ČNB? *Česká národní banka* [online]. 3. 5. 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-dvoutydeni-repo-sazba-CNB/>
- [6] DOVOLIL, Petr, Jan PEJTER, Martin SZÜCS a Maxim MAJBORODA. *Vyhodnocení rizik růstu ceny uhlíku pro stavební sektor* [online]. 2023 [cit. 2024-04-23].
- [7] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2022. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>
- [8] Stavebnictví České republiky. *Ministerstvo průmyslu a obchodu: Odbor ekonomických analýz* [online]. Praha, 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/stavebnictvi-a-suroviny/informace-z-odvetvi/2023/12/Stavebnictvi-2023_3.pdf
- [9] Distribution of population by tenure status, type of household and income group. *Eurostat* [online]. 2024 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvho02/default/map?lang=en
- [10] KOTRBATÝ, Adam. Zdražování nájmu ustalo, podle analytiků se ale letos vrátí. Co může ceny znovu poslat vzhůru? *Hospodářské noviny* [online]. 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z:

<https://archiv.hn.cz/c1-67286150-zdrazovani-najmu-ustalo-nekde-i-zlevnuji-dostaly-se-ceny-na- vrchol-nebo-letos-opet-zacnou-rust>

- [11] Slabá výstavba požene ceny vzhůru: A může ohrozit konkurenceschopnost ČR. PITTNER, Kamil. *Komora: Publicistický portál Hospodářské komory České republiky* [online]. 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://komoraplus.cz/2024/01/30/slaba-vystavba-pozene-ceny-vzhuru/>
- [12] Czech Republic House Price Index. *Trading Economics* [online]. 2023 [cit. 2024-05-11]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/czech-republic/housing-index>
- [13] Council adopts position on the construction products regulation. *European Council: Council of the European Union* [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/30/council-adopts-position-on-the-construction-products-regulation/>
- [14] *Zájem o udržitelnost otevírá příležitosti firmám ve stavebnictví* [tisková zpráva]. 13. 7. 2023. CEEC Research. Praha. Dostupné také z: <https://ceec.eu/media/?rok=2023>
- [15] DVOŘÁKOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. BizBooks, 2014, 344 s. ISBN 978-80-265-0149-7.
- [16] Zákon č. 563/1991 Sb.: Zákon o účetnictví. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563/>
- [17] TSCHOPP, Daniel a Ronald J. HEUFNER. Comparing the Evolution of CSR Reporting to that of Financial Reporting. *Journal of Business Ethics* [online]. 2015, **127**(3), 565–577 [cit. 2024-03-18]. ISSN 0167-4544, 1573-0697. Dostupné z: doi:10.1007/s10551-014-2054-6
- [18] TSCHOPP, Daniel a Michael NASTANSKI. The Harmonization and Convergence of Corporate Social Responsibility Reporting Standards. *Journal of Business Ethics* [online]. 2014, **125**(1), 147-162 [cit. 2024-03-18]. ISSN 0167-4544, 1573-0697. Dostupné z: doi:10.1007/s10551-013-1906-9
- [19] *Corporate Social Responsibility: a new definition, a new agenda for action* [online]. Brussels: European Commission, 2011 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_11_730
- [20] KAŽMIERCZAK, Magdalena. A literature review on the difference between CSR and ESG. *SPSUTOM* [online]. 2022, **2022**(162), 275-289 [cit. 2024-03-16]. ISSN 1641-3466. Dostupné z: doi:10.29119/1641-3466.2022.162.16

- [21] BRÁZDA, Jan. Musk se rozčiluje oprávněně. ESG je zatím relativní. *E15* [online]. 2022 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/nazory-a-analyzy/jan-brazda-musk-se-rozciluje-opravnene-esg-je-zatim-relativni-1390430>
- [22] Mezinárodní dohody a legislativa. *Fakta o klimatu* [online]. [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/temata/dohody-legislativa>
- [23] *PwC CEO Survey 2024: Přichází čas oživení?* [online]. In: PwC, 2024 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.pwc.com/cz/cs/ceo-agenda/assets/2024/CEO-Survey-2024-brozura.pdf>
- [24] Evropské právní předpisy. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2023 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/uspory-energie/pravni-predpisy/evropske-pravni-predpisy/evropske-pravni-predpisy--277134/>
- [25] *Developing A National Green Taxonomy: A World Bank Guide* [online]. HUSSAIN, Farah Imrana, Laura TLAIYE a Marcelo JORDAN. World Bank Group, 2020 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/953011593410423487/pdf/Developing-a-National-Green-Taxonomy-A-World-Bank-Guide.pdf>
- [26] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2020. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>
- [27] *Příručka pro vykazování udržitelnosti* [online]. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.pse.cz/userfiles/related_documents/cs/ESG-Guidelines-CZ.pdf
- [28] *European Taxonomy applied to commercial real estate* [online]. Certivea, 2023 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://certivea.fr/wp-content/uploads/2023/03/taxonomy-report-certivea-BD.pdf>
- [29] *Jak připravovat a využívat environmentálně udržitelné investice k větší prosperitě* [webinář]. PwC Czech Republic. 2024.
- [30] SROLOWY, Hervé a Luc PAUGAM. The expansion of non-financial reporting: an exploratory study. *Accounting and Business Research* [online]. 2018, **48**(5), 525-548 [cit. 2024-03-18]. ISSN 0001-4788, 2159-4260. Dostupné z: doi:10.1080/00014788.2018.1470141
- [31] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2014. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>

- [32] BINI, Laura, Stefan SCHAPER, Lorenzo SIMONI, Francesco GUINTA a Christian NIELSEN. Mandatory non-financial disclosure: is everybody on the same page about business model reporting? *Accounting Forum* [online]. 2023, **47**(2), 198-222 [cit. 2024-04-09]. ISSN 0155-9982, 1467-6303. Dostupné z: doi:10.1080/01559982.2023.2170036
- [33] Směrnice Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2775 ze dne 17. října 2023, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, pokud jde o úpravy kritérií velikosti pro mikropodniky a malé, střední a velké podniky nebo skupiny. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2023. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023L2775&qid=1710509204236>
- [34] SEGAL, Mark. EFRAG Releases Proposed EU Sustainability Reporting Standards for Small Companies. *ESGtoday* [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.esgtoday.com/efrag-releases-proposed-eu-sustainability-reporting-standards-for-small-companies/>
- [35] MACHOVÁ, Alice. Nefinanční reporting se v Česku dotkne zhruba 1500 firem. *EY* [online]. 2022 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.ey.com/cs_cz/sustainability/alice-machova-nefinancni-reporting-se-v-cesku-dotkne-zhruba-1500
- [36] KOTOUN, Karel. *Dvojitá materialita v kontextu ESG reportingu* [seminář]. Green0meter. Praha, 2024.
- [37] Evropská směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti. *Deloitte. dReport* [online]. 2023 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://www.dreport.cz/blog/evropska-smernice-o-podavani-zprav-podniku-o-udrizitelnosti/>
- [38] Návrh mezinárodního standardu ISSA 5000. *Komora auditorů České republiky* [online]. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/navrh-mezinarodniho-standardu-issa-5000>
- [39] *A Deep Dive into Sustainability Assurance Engagements: The Who, What, & How of Current Practice* [online]. International Federation of Accountants, 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-06/IFAC-Deep-Dive-Sustainability-Assurance-Engagements_0.pdf
- [40] *Jak na ESG reporting v praxi? Jaká data sbírat a jak s nimi pracovat v konkrétních nástrojích?* [workshop]. ADASTRA. Praha, 2024.
- [41] Easy access to corporate information for investors: Provisional agreement reached on the European Single Access Point (ESAP). *European Council: Council of the European Union* [online]. 2023 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/05/23/easy-access-to-corporate-information-for-investors-provisional-agreement->

reached-on-the-european-single-access-point-esap/#:~:text=.%20Sustainability%20information%20will%20be%20made%20available%20early%20on%20ESAP%2C%20supporting%20the%20objectives%20of%20the%20European%20Green%20Deal.

- [42] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2772 ze dne 31. července 2023, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, pokud jde o standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2023. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023R2772>
- [43] ONDRÁČEK, Petr. Dvoji materialita vyjasní, co budou firmy muset reportovat. *CSRD* [online]. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://csrd.cz/dvoji-materialita-vyjasni-co-budou-firmy-muset-reportovat/>
- [44] STOLOWY, Hervé a Luc PAUGAM. Sustainability Reporting: Is Convergence Possible? *Accounting in Europe* [online]. 2023, **20**(2), 139-165 [cit. 2024-03-18]. ISSN 1744-9480, 1744-9499. Dostupné z: doi:10.1080/17449480.2023.2189016
- [45] Entrepreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs). *European Commission* [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: [https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes_en#:~:text=Small%20and%20medium%20sized%20enterprises%20\(SMEs\)%20are%20the%20backbone,all%20businesses%20in%20the%20EU](https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes_en#:~:text=Small%20and%20medium%20sized%20enterprises%20(SMEs)%20are%20the%20backbone,all%20businesses%20in%20the%20EU)
- [46] KOTOUN, Karel. *CSRD pro malé a střední podniky: co přinesou nové standardy ESRS?* [online]. Green0meter. 2024.
- [47] Zákon č. 3/2020 Sb.: Zákon, kterým se mění zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, , ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-3>
- [48] Zákon č. 165/2012 Sb.: Zákon o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-165>
- [49] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1791 ze dne 13. září 2023 o energetické účinnosti a o změně nařízení (EU) 2023/955. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2023. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023L1791>
- [50] *Padesát opatření pro dosažení cílů energetické účinnosti a dekarbonizace* [online]. Priorita – Informační zpravodaj Státního fondu životního prostředí ČR, 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://www.priorita.cz/wp-content/uploads/2024/02/Priorita-02-2024_web.pdf

- [51] POJAR, Jan, Jiří KARÁSEK, Michal BAČOVSKÝ, Jakub KVASNICA a Lucie MEDOVÁ. *Energetický management budov*. Praha: České vysoké učení technické, 2020. ISBN 978-80-01-06683-6.
- [52] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1275 ze dne 24. dubna 2024 o energetické náročnosti budov. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2024. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32024L1275>
- [53] *Nové vyhlášky k energetickému auditu a k energetickému posudku* [online]. 2021 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/energeticka-ucinnost/energeticky-audit-a-posudek/nove-vyhlasky-k-energetickemu-auditu-a-k-energetickemu-posudku--260631/>
- [54] BRANIŠ, Martin a Jana KOLOMAZNÍKOVÁ. Year-long continuous personal exposure to PM2.5 recorded by a fast responding portable nephelometer. *Atmospheric Environment* [online]. 2010, **44**(24), 2865-2872 [cit. 2024-05-14]. ISSN 1352-2310. Dostupné z: doi:10.1016/j.atmosenv.2010.04.050
- [55] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2413 ze dne 18. října 2023, kterou se mění směrnice (EU) 2018/2001, nařízení (EU) 2018/1999 a směrnice 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2023. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32023L2413>
- [56] KUZMOVÁ, Eva. Věcná novela nového stavebního zákona vyšla ve Sbírce zákonů v červnu 2023. *Z+i: zprávy a informace ČKAIT* [online]. Brno: Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, 2023, (3) [cit. 2024-02-16]. ISSN 1804-7025. Dostupné z: <https://zpravy.ckait.cz/vydani/2023-03/vecna-novela-noveho-stavebniho-zakona-vysla-ve-sbirce-zakonu/>
- [57] KUZMOVÁ, Eva. Jak nabývá účinnosti nový stavební zákon aneb odkdy a čím se v příštím roce 2024 budeme řídit? *Z+i: zprávy a informace ČKAIT* [online]. Brno: Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, 2023, (5) [cit. 2024-02-09]. ISSN 1804-7025. Dostupné z: <https://zpravy.ckait.cz/vydani/2023-05/jak-nabyva-ucinnosti-novy-stavebni-zakon-aneb-odkdy-a-cim-se-v-v-pristim-roce-2024-budeme-ridit/>
- [58] Zákon č. 148/2023 Sb.: Zákon o jednotném environmentálním stanovisku. In: *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2010-2024. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-148>
- [59] KUZMOVÁ, Eva. Co očekávat od jednotného environmentálního stanoviska? *Z+i: Zprávy a informace ČKAIT*. 2023, (1). Dostupné také z: <https://zpravy.ckait.cz/vydani/2023-01/co-ocekavat-od-jednotneho-environmentalniho-stanoviska/>

- [60] Energy efficiency in buildings. *European Commission Buildings* [online]. 2020 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/news/focus-energy-efficiency-buildings-2020-02-17_en
- [61] KARÁSEK, Jiří. Největší potenciál k úsporám jsou renovace. *Magazín ČAS* [online]. 2023, (4), 60 [cit. 2024-05-21]. ISSN 2694-6920. Dostupné z: https://www.magazin-cas.cz/images/pdf/2023/2023_4.pdf
- [62] Emise skleníkových plynů: Emise skleníkových plynů v Česku v letech 1990-2021. *Fakta o klimatu* [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/temata/emise>
- [63] *The Greenhouse Gas Protocol: A Corporate Accounting and Reporting Standard* [online]. In: . USA: World Resources Institute and World Business Council, 2004 [cit. 2024-04-02]. ISBN 1-56973-568-9. Dostupné z: <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>
- [64] *Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard* [online]. USA: World Resources Institute and World Business Council for Sustainable Development, 2011 [cit. 2024-04-02]. ISBN 978-1-56973-772-9. Dostupné z: https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/Corporate-Value-Chain-Accounting-Reporting-Standard_041613_2.pdf
- [65] TŘEBICKÝ, Viktor. *Metodika stanovení uhlíkové stopy podniku* [online]. CI2, 2016 [cit. 2024-05-10]. ISBN 978-80-906341-3-8. Dostupné z: https://ci2.co.cz/sites/default/files/souboryredakce/metodika_final_vystup.pdf
- [66] *Carbon Tracker 2023* [online]. PwC Česká republika. 2023 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://carbontracker.cz/cz/vysledky>
- [67] MCCALLA-LEACY, John, Jennifer SHULMAN a Richard THRELFALL. KPMG INTERNATIONAL. *Big shifts, small steps: Survey of Sustainability Reporting 2022* [online]. 2022 [cit. 2024-02-07]. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/10/ssr-small-steps-big-shifts.pdf>
- [68] PROKEŠOVÁ, Miroslava. Čtvrtina předních českých firem neinformuje o ESG: Schválená unijní směrnice CSRD ukládá vykazovací povinnost mnohem více podnikům. *KPMG* [online]. 2023 [cit. 2024-03-02].
- [69] ŠTRUP, Ondřej. *Základy facility managementu*. Professional Publishing, 2014. ISBN 978-80-7431-143-7.

- [70] PAS 2080:2023: *Carbon management in buildings and infrastructure* [online]. BSI, 2023 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.bsigroup.com/siteassets/pdf/en/insights-and-media/insights/brochures/pas_2080.pdf
- [71] KLOUŽKOVÁ, Anna Zora, Antonín LUPÍŠEK a Petr ZAHRADNÍK. Zero Carbon Roadmap: Cesta ke klimaticky neutrálním budovám v České republice. *CZGBC: Česká rada pro šetrné budovy* [online]. 2024, 50 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: https://www.czgbc.org/download/Roadmap_CZ_final.pdf
- [72] *Embodied carbon: The missing half of GHG emissions* [online]. KPMG, 2023 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/pdf/2023/esg-embodied-carbon.pdf>
- [73] HAGUE, Benjamin. *Příležitosti cirkulární ekonomiky pro dekarbonizaci českého průmyslu: Stavebnictví: Zpomalení materiálových toků díky cirkulárnímu designu a prodloužení životnosti budov* [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://incien.org/wp-content/uploads/2023/11/Prilezitosti-cirkularni-ekonomiky-pro-dekarbonizaci-ceskeho-prumyslu-STAVEBNICTVI.pdf>
- [74] WIDERMANN, Tomáš, Jiří ŠVEJCAR, Peter ONDKO, Jan SIUDA, Matyáš THEUER, Pavel ŘEHÁK, Milan VAŠINA a Kateřina POLANSKÁ. *Česká cesta k uhlíkové neutralitě: Výzva, nebo příležitost pro naši ekonomiku?* [online]. In: WIEDERMANN, Tomáš a Jiří ŠVEJCAR. Boston Consulting Group & Aspen Institute Central Europe, 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://web-assets.bcg.com/92/a8/393d8c3448d7b7849ce772b4541f/ceska-cesta-k-uhlikove-neutralite.pdf>
- [75] Supporting climate action through the EU budget. *European Commission* [online]. [cit. 2024-05-11]. Dostupné z: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-funding-climate-action/supporting-climate-action-through-eu-budget_en
- [76] Finance z fondů EU na klimatická opatření v ČR. *Fakta o klimatu* [online]. 2022 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/fondy-eu>
- [77] Odbor 69 - Politiky udržitelnosti. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2024-05-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/zakladni-informace/organizacni-struktura/sekce-hospodarske-strategie-a-politiky/odbor-69-politiky-udrzitelnosti>
- [78] *Národní strategie veřejného zadávání v České republice pro období 2024 až 2028* [online]. 2024 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.sovz.cz/wp-content/uploads/2024/01/nsvz_strategie_online-verze.pdf

- [79] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2019. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj>
- [80] Memorandum ČBA pro udržitelné finance. *Česká bankovní asociace* [online]. 2021 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/memorandum-cba-pro-udrzitelne-finance>
- [81] Vzorový ESG dotazník na pomoc firmám. *Česká bankovní asociace* [online]. 2021 [cit. 2024-04-28]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/vzorovy-esg-dotaznik-na-pomoc-firmam>
- [82] KŘIVÁNEK, Martin. *ESG pohledem bank: Průzkum přístupu bank na českém trhu k ESG* [online]. 2021 [cit. 2024-02-07]. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cz/pdf/2021/KPMG-pruzkum-ESG-pohledem-bank.pdf>
- [83] VOLKOVÁ, Ladislava. *Uhlíková stopa: udržitelné výkaznictví finančního sektoru v ČR* [online]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2022/02/05.pdf>
- [84] DOLÁK, Pavel, Elzbieta CZERPAK, Martin KŘIVÁNEK, Ladislav JEŘÁBEK a Josef KUPEC. Property Lending Barometer 2023. *KPMG* [online]. 2023, 43 [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cz/pdf/2022/2022-Property-lending-barometer.pdf>
- [85] Šestice bank firmám usnadní ESG reporting. *Česká bankovní asociace* [online]. 2023 [cit. 2024-02-07]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/sestice-bank-firmam-usnadni-esg-reporting->
- [86] CAFOUREK, Tomáš. Kolik stojí dobro? Firmy počítají, jak draho je vyjde nová povinnost. *IDNES.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/prumysl-esg-eu-report-firmy-povinnost.A231004_160041_ekonomika_cfr
- [87] Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Regulation (EU) No 537/2014, as regards corporate sustainability reporting. *European Commission* [online]. 2021 [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021SC0150>
- [88] *EY EU Taxonomy Barometer 2023* [online]. EY Building a better working world, 2023 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-eu-taxonomy-barometer-2023-final.pdf
- [89] HEUER, Dan. ESG Reporting není ESG rating. Vyznejte se v důležitých pojmech a nenaletěte. *Fair Venture* [online]. 2023 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://fairventure.cz/blog/esg-reporting-neni-esg-rating-vyznejte-se-v-dulezitych-pojmech-a-venalette/>

- [90] BOFFO, Riccardo a Robert PATALANO. ESG Investing: Practices, Progress and Challenges. *OECD Paris*, [online]. 2020 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/finance/ESG-Investing-Practices-Progress-Challenges.pdf>
- [91] ESG&Facility management. *Facility management journal*. 2023, (1), 88.
- [92] KRAJÍČKOVÁ, Zuzana a Robert SATTLER. Podnikáte férově? ESG Rating znovu hodnotil zodpovědnost českých firem. *Forbes* [online]. 2023 [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://forbes.cz/podnikate-ferove-esg-rating-znovu-hodnotil-zodpovednost-ceskych-firem/>
- [93] ARMSTRONG, Geno, Clay GILGE, Kevin MAX a Suneel VORA. Familiar challenges— new approaches: 2023 Global Construction Survey. *KPMG* [online]. 2023, 40 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/nl/pdf/2023/sectoren/2023-global-construction-survey.pdf>
- [94] BOURGUIGNON, Didier. *Strategy for secondary raw materials* [online]. 2024 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/strategy-for-secondary-raw-materials/report?sid=7801>
- [95] Udržitelnost k efektivnímu byznysu: Udržitelné stavitelství. *Bold Future* [online]. 2022 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.fbadvokati.cz/ke-stazeni/ebook_sbornik_bold_future.pdf
- [96] Waste statistics. *Eurostat: Statistics Explined* [online]. 2023 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Waste_statistics#Total_waste_generation
- [97] MAREK, Martin a Zdeněk KREJZA. Circular Economy Development both in the Czech Republic and the World. *Procedia Computer Science* [online]. 2023, **219**, 1678-1686 [cit. 2024-03-28]. ISSN 1877-0509. Dostupné z: doi:10.1016/j.procs.2023.01.461
- [98] ŠKOPÁN, Miroslav. Recyklace stavebních materiálů a jejich další využití. *Časopis stavebnictví* [online]. 2018, (8) [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-recyklace-stavebnich-materialu-a-jejich-dalsi-vyuziti.html>
- [99] *Zpráva o pracovní úrazovosti v České republice v roce 2022* [online]. Státní úřad inspekce práce, 2023 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://www.suip.cz/documents/20142/43692/Zprava_o_pracovni_urazovosti_v_CR_v_2022.pdf/48fd7398-b300-2b22-3657-254959334075
- [100] KOČÍ, Vladimír. *LCA a EPD stavebních výrobků*. 2012. ISBN 978-80-260-3504-6.

- [101] CHUCHVALCOVÁ, Jana. Stavebnictví nabízí velký potenciál pro udržitelný přístup. *Estate&Business* [online]. 2023 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://estateandbusiness.cz/stavebnictvi-nabizi-velky-potencial-pro-udrizitelny-pristup/>
- [102] Is sustainability certification in real estate worth it? *CBRE* [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.cbre.cz/en-gb/insights/reports/is-sustainability-certification-in-real-estate-worth-it-2023>
- [103] BERANOVSKÝ, Jiří. ESG mění development i investice. *Remspace* [online]. 2022 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.remspace.cz/clanek/esg-meni-development-i-investice/>
- [104] WAWERKA, Robert a Martin VOLF. Digitalizace ve stavebnictví. *Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze* [online]. [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.uceeb.cz/cz/digitalizace-ve-stavebnictvi/>
- [105] SAGARKAR, Varunkumar. How BIM Supports Carbon Reduction and Net Zero Ambitions: In-Depth Analysis, Real-Life Examples, and Future Prospects. *Desapex* [online]. 2023 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.desapex.com/blog-posts/how-bim-supports-carbon-reduction-and-net-zero-ambitions-in-depth-analysis-real-life-examples-and-future-prospects>
- [106] OSMANI, Mohamed. Construction Waste. *Waste* [online]. Elsevier, 2011, 207-218 [cit. 2024-04-15]. ISBN: 978-0-12-381475-3. Dostupné z: doi:10.1016/B978-0-12-381475-3.10015-4
- [107] LU, Yujie, Zhilei WU, Ruidong CHANG a Yongkui LI. Building Information Modeling (BIM) for green buildings: A critical review and future directions. *Automation in Construction* [online]. 2017, **83**, 134-148 [cit. 2024-03-19]. ISSN 0926-5805. Dostupné z: doi:10.1016/j.autcon.2017.08.024
- [108] SHARON, Matt. What is the Role of BIM in facility management? *Medium* [online]. 2023 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://medium.com/@matt-sharon/role-of-bim-in-facility-management-d28cabadf55b>
- [109] FORLEE, Ron. Can BIM improve ESG reporting? *Medium* [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://medium.com/@ronaldforlee/can-bim-improve-esg-reporting-b6c8f1e11928>
- [110] KLIKA, Stanislav. ESG ve stavebnictví: Jakým výzvám čelí sektor stavebnictví? *BDO Česká republika* [online]. 2023 [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.bdo.cz/cs-cz/temata/advisory-cs/esg-ve-stavebnictvi-jakym-vyzvam-celi-sektor-stavebnictvi>
- [111] EY EU Taxonomy Barometer 2023: Fiscal year 2022 reporting practices and results. *EY* [online]. 2023, 76 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-eu-taxonomy-barometer-2023-final.pdf

- [112] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/2139 ze dne 4. června 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852, pokud jde o stanovení technických screeningových kritérií pro určení toho, za jakých podmínek se hospodářská činnost kvalifikuje jako významně přispívající ke zmírňování změny klimatu nebo k přizpůsobování se změně klimatu, a toho, zda tato hospodářská činnost významně nepoškozuje některý z dalších environmentálních cílů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2021. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2139>
- [113] CRÉPY, Mathilde a Samy PORTERON. *Why does the EU Taxonomy miss the mark on construction?* [online]. In: . ecos, 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: https://ecostandard.org/wp-content/uploads/2024/02/2024-02-15_ECOS_EU-taxonomy-construction_FINAL.pdf
- [114] *Komorový barometr: Udržitelnost firem* [online]. Hospodářská komora České republiky. 2023.
- [115] ZHANG, Nan, Chao YANG a Siyi WANG. Research progress and prospect of environmental, social and governance: A systematic literature review and bibliometric analysis. *Journal of Cleaner Production* [online]. 2024, **447**, 141-489 [cit. 2024-05-12]. ISSN 0959-6526. Dostupné z: doi:10.1016/j.jclepro.2024.141489
- [116] Gross value added and income by A*10 industry breakdowns. *Eurostat* [online]. 2024 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_a10/default/table?lang=en
- [117] CUŘÍNOVÁ, Petra. Vývoj bytové výstavby v ČR. *Časopis stavebnictví*. 2024, (3).
- [118] LEONARD, Kimberlee. What Is A Black Swan Event? *Seeking Alpha* [online]. 2024 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://seekingalpha.com/article/4489012-black-swan-event>
- [119] Shedding light on energy in the EU – 2023 edition: Share of energy from renewable sources, 2021. *Eurostat* [online]. 2023 [cit. 2024-05-06]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/energy-2023#>
- [120] PROTIVÍNSKÝ, Tomáš a Kateřina KOLOUCHOVÁ. Jak fungují evropské emisní povolenky? *Fakta o klimatu* [online]. 2021, 2023 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/explainery/emisni-povolenky-ets>
- [121] SNOVÁKOVÁ, Andy a Ondráš PŘIBYLA. Co jsou uhlíkové offsety? *Fakta o klimatu* [online]. 2023 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/explainery/uhlikove-offsety>
- [122] BERG, Florian, Julian F KÖLBEL a Roberto RIGOBON. Aggregate Confusion: The Divergence of ESG Ratings. *Review of Finance* [online]. MIT Sloan and University of Zurich, 2022, **26**(6), 1315-1344 [cit. 2024-04-02]. ISSN 1572-3097, 1573-692X. Dostupné z: doi:10.1093/rof/rfac033

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vývoj cen materiálů [2]	15
Obrázek 2 Index cen bydlení v České republice [12]	17
Obrázek 3 6 environmentálních cílů [26]	26
Obrázek 4 Postupné zavádění požadavků směrnice NFRD a CSRD	28
Obrázek 5 12 dokumentů standardů ESRS [42]	32
Obrázek 6 Přehled emisí a kategorií podle GHG Protokolu o skleníkových plynech [64]	42
Obrázek 7 Aktivita, které společnosti provedli za účelem snižování uhlíkové stopy [23]	43
Obrázek 8 Emise uhlíku během životního cyklu stavby	44
Obrázek 9 Křivka snižování uhlíkové stopy staveb [73]	45
Obrázek 10 Pokrytí ESG faktorů v definovaných procesech a předpisech bank [82]	49
Obrázek 11 Graf míry nefinančního reportingu (1993-2022) [67]	51
Obrázek 12 Oblasti s největším obchodním potenciálem [14]	58
Obrázek 13 Otázka: Zabýváte se ve Vaší firmě otázkami udržitelnosti – tzv. ESG	64
Obrázek 14 Otázka: Jste připraveni na nové povinnosti týkající se podávání zpráv o udržitelnosti?	65
Obrázek 15 Otázka: Jakou částku očekáváte, že budete investovat do aktivit týkajících se oblasti udržitelnosti ve Vaší firmě v příštích 3 letech?	66
Obrázek 16 Krátký dotazník: Implementace ESG ve stavebnictví	71
Obrázek 17 Výsledky analýzy: způsob sdílení dat	76
Obrázek 18 Výsledky analýzy: základní certifikace, další certifikace, systém EMAS	77
Obrázek 19 Výsledky analýzy: oznamovací kanál a etický kodex	78
Obrázek 20 Výsledky analýzy: report taxonomických ukazatelů, report GHG emisí Scope 1 až 3	79

Seznam tabulek

Tabulka 1 Kategorie podniků [33]	29
Tabulka 2 Koeficienty v kategorii Stavebnictví, infrastruktura a nemovitosti [111]	63
Tabulka 3 Seznam činností spadající do kategorie Stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí [112]	63
Tabulka 4 50 největších stavebních společností a jejich způsob sdílení informací o udržitelnosti	73
Tabulka 5 Taxonomické ukazatele společnosti STRABAG SE	80
Tabulka 6 Taxonomické ukazatele společnosti OHLA Group	80
Tabulka 7 Taxonomické ukazatele společnosti SKANSKA a.s.	81
Tabulka 8 Taxonomické ukazatele společnosti PORR AG	81
Tabulka 9 Taxonomické ukazatele společnosti HOCHTIEF AG	82
Tabulka 10 Taxonomické ukazatele společnosti PKP CARGO Group	83